SUPLIMENT „FORUM STUDENTESC" EDITAT IN COLABORARE CU CENACLUL DE LITERATURĂ ȘTIINȚIFICO-FANTASTICĂ „H.G. WELLS" AL CASEI DE CULTURĂ A STUDENȚILOR DIN CENTRUL UNIVERSITAR TIMIȘOARA

PARADOX '80

întîlnire de gradul III

MOTTO : Orice asemănare cu realitatea este de-a dreptul fantastică . . .

Fără să vreau, privi înapoi. Simți în spate șuierul rece al navei „Cronimo". Avu un sentiment aparte. Nu ar mai fi rezistat unei întîlniri similare cu cea petrecută în spațiul ciudat populat de horeni. Fusese unul din acele momente care îți lasă un gust amar în suflet. Nu putu să priceapă ce se întîmplase atunci, acolo. Pentru prima oară, echipajul răspunse perfect comenzilor sale, nava înscriindu-se pe coordonatele stabilite de Marele O'Bana, în lunga călătorie pe care o declanșaseră în lupta pentru cucerirea universului nemaiauzit al Nemaivăzutului. Și, totuși, ceva scîrțîia. Își aminti că după ce se întîlnise la Fantastic-Club cu Fantascienza și cu Larisso, se pregătise pentru reîntoarcerea spre baza păminteană. Atunci a apărut Coraad, omul lui Voronim, al marelui Voronim, cu nava sa. „Cronimo-3", poleită cu aur, sfidînd cu proaspăta sa aureolă întreaga suflare aeriană. Marele Sfat îl primise pe Voronim ca pe un sol ceresc. Întîlnirea își pierdu, totuși, strălucirea. Drumul spre baza păminteană îl făcu cu motoarele aproape stinse.

Începu să se pregătească de noua călătorie. Pregăti bateriile, adăugîndu-le cîteva elemente nou descoperite. Schimbă capsula asigurînd-o împotriva eventualelor intemperii și agenți nocivi care persistau în spațiul atît de aglomerat și frămîntat pe care trebuia să-l străbată. Echipajul fu izolat la baza spațială 7 pentru încercări de aclimatizare, exerciții de vorbire codificată, mers în condiții de imponderabilitate artistică, luptă corp la corp cu penițe electronice, precum și pentru alte manevre tehnice și tactice necesare marei aventuri. Tinerețea și pregătirea echipajului îi dădeau speranțe. Trecuseră 16 ani-lumină de la primele desprinderi de Pămînt. Primise, și de această dată, ajutorul tehnic și material al cunoscutei agenții „Forums", care-i livră cantitatea de combustibili necesară marelui salt. Totul părea să funcționeze normal. Primele încercări efectuate în spațiul aeroliterar din regiunea Taban, dăduseră rezultatele scontate. Misiunea putea să debuteze cu succes. Doar inevitabilul putea să distrugă totul. Se hotărî să-l anihileze. Era însă un risc și un consum de energie prea mare. Propuseră factorilor de decizie o discuție pe platforma comună a Tratativelor. Narcis, colaboratorul de la „Forums", îi favoriză tentativa. Discuția începu în termeni destul de promițători. Deodată se deschise, încet, ușa . . . Sala părea un imens cazan peste care plutea fumul gros al cafotigărilor. Se auzea, din cînd în cînd, zgomotul surd al aeroscuterelor. Noul venit privi la cei prezenți, se îndreptă spre capătul din sud, apoi renunță și plecă. În cele din urmă hotărîră : Misiunea putea să continue ! . . . Comandantul plecă să-și anunțe echipajul. Pe drum rememoră desfășurarea discuțiilor. Reținu atmosfera și revăzu, pentru o clipă, chipurile celor prezenți. Cineva lipsise. Își aduse aminte de cel întîrziat. Știa cine era marele Absent. Caută motivul deciziei sale neașteptate. Nu reuși. Între timp ajunse la baza spațială de la SCAT. Adună echipajul dîndu-i ultimele indicații. Misiunea putea să înceapă. Deano, de la pupitrul de comandă al bazei, dădu semnalul de plecare. Wells își privi ceasul. Era ora februarie, minutul 29, secunda 1980. Apăsă pe manetă. Nava avu o tresărire ușoară, părăsi rotativa bazei și se înscrise lin pe orbita planificată. „Paradox"-ul pornea într-o nouă aventură. Întîlnirea de gradul III cu Marele Cititor, țința călătoriei sale în univers, era o realitate. Wells avu o revelație. Descoperise ce se întîmplase acolo pe platformă : Inevitabilul nu mai avuse loc . . . Privi pe hubloul din spatele „Paradox"-ului : „Cronimo" se pierduse în depărtare. Wells luă legătura cu Pămîntul. În cabina de comandă se auzi, clară, vocea Criticii, omul care urmărea cu atenția încordată evoluția navei : „Nu vă abateți din drum. Păstrați coordonatele stabilite. Vremea este prielnică. Sîntem alături de voi. Drum bun în univers !" . . . Wells se retrase în cabina lui. Începu să citească. Ceilalți îi urmară, în liniște, exemplul . . .

crișan gheorghe

CENACLUL „H.G. WELLS"-10

repere

17 octombrie 1969 — masă rotundă, inițiată de directorul Casei de cultură a studenților din Timișoara, **Valeriu Panasiu**, cu participarea scriitorilor **Adrian Rogoz, Mircea Șerbănescu** și **Ovidiu Șurianu**. Se naște ideea înființării unui cerc literar s.f.

9 noiembrie 1969 — ședința inaugurală a cenaclului „H.G. Wells". Participă studenții **Lia Voinea, Ion Cartianu, Viorel Coifan, Radu Rusu, Doru Treta**, elevul **Lucian Ionică**. Primul președinte — scriitorul **Laurențiu Cerneț**. Îndrumător al cenaclului este scriitorul **Ovidiu Șurianu**.

15 mai 1971 — numărul 396 al Colecției „Povestiri științifico-fantastice" este consacrat cenaclului „H.G Wells". Publică povestiri, alături de consacrații **Mircea Șerbănescu** și **Laurențiu Cerneț**, tinerii **Doru Treta, Traian Ciuguianu, Marcel Luca, Lucian Ionică, Cornel Stanciu**. Prezentarea cenaclului, caldă, fnaripată, este semnată de **Adrian Rogoz** („Insomnii timișorene" sau „Strategia unui cenaclu s.f. excelent").

București, 14-15 aprilie 1972 — prima **Consfătuire națională a cenaclurilor s.f.**, organizată din inițiativa cenaclurilor „Solaris", „H.G. Wells" și „Henri Coandă".

mai 1972 — apare culegerea **Povestiri științifico-fantastice**, îngrijită de **Gheorghe Balta, Marcel Luca** și **Doru Treta**.

noiembrie 1972 — cenaclul editează PARADOX, primul fanzin **tipărit** din România, sub îngrijirea lui **Marcel Luca** și **Cornel Secu**.

Timișoara 11-13 mai 1973 — cenaclului îi revine misiunea organizării celei de-a III-a **Consfătuiri naționale a cenaclurilor s.f.**

1973 — apare **Galbar** (Ed. Stadion), primul volum de benzi desenate s.f. după o povestire originală. Textul — **Ovidiu Șurianu**, ilustrația — **Sandu Florea**, îndrumător și, respectiv, președinte al cenaclului.

1973-1976 — povestiri ale membrilor cenaclului apărute în revistele **Vatra, Amfiteatru, Orizont**. Cenaclul își diversifică preocupările, interesîndu-se nu numai de proza s.f., ci și de poezie, eseistică, arta plastică, film, muzică. Fanzinul **Paradox** reunește două noi culegeri de povestiri, de această dată, șapirografiate.

1975 — revista **Forum studențesc** a C.U. Timișoara (redactor șef — **Liviu Crișan**) își deschide coloanele literaturii s.f., publicînd în nr. 9 două materiale teoretice semnate de **Vladimir Colin** și **Ovidiu Șurianu**.

1976 — este inaugurată rubrica permanentă a revistei **Forum studențesc**, destinată reflectării fenomenului s.f., care apare sub îngrijirea conducerii cenaclului.

aprilie 1976 — la Consfătuirea națională de la Craiova este prezentat primul film s.f. românesc de animație realizat de amatori — „Întîlnirea". Autori: **Mihai-Corneliu Donici** și **Lucian Ionică** (în colaborare cu cineclubul **Gaudeamus**).

august 1976 — o delegație a cenaclului participă la cel de-al III-lea Congres European de Literatură s.f. de la Poznan (EUROCON — 3).

octombrie 1977 — încetează din viață **Ovidiu Șurianu**, președinte de onoare și îndrumător al cenaclului.

mai 1978 — un nou fanzin PARADOX, supliment al revistei **Forum studențesc**. Colectivul de redactare: **Gheorghe Crișan, Mihai-Corneliu Donici, Lucian Ionică, Marcel Luca, Viorel Marineasa**.

1978 — scriitorul **Mircea Șerbănescu** devine îndrumător al cenaclului.

octombrie 1978 — cenaclul este prezent cu o delegație la lucrările Seminarului internațional de literatură s.f. de la Varșovia.

7-8 decembrie 1978 — au loc la Casa de cultură a studenților din Timișoara, în organizarea cenaclului, zilele literaturii și artei s.f., cu participarea scriitorului **Ion Hobana**, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.

martie 1979 — ședință a cenaclului, difuzată la Studioul teritorial de radio Timișoara.

septembrie 1979 — o nouă premieră pe țară realizată de cenaclu (în colaborare cu cercul foto **Iris**) — prezentarea, în cadrul Consfătuirii naționale de la Oradea, a montajului dia-ton s.f. „Călător în infinit". Autor — Iosif Berwanger.

★

I-a, avut ca distinși OASPEȚI pe: **Vladimir Colin, Constantin Cubleșan Dan Culcer, Ion Hobana, Alexandru Indrieș, Sergiu Levin, Andrei Lillin, Edmond Nicolau, Mircea Opriță, Deliu Petroiu, Adrian Rogoz, Ioan Toni, Tiberiu Toro, Nicolae Țirioi, Victor Zednic**.

Succesiunea PREȘEDINȚILOR: **Laurențiu Cerneț, Viorel Coifan, Doru Treta, Iulian Frangulea, Sandu Florea, Gheorghe Toader, Mihai-Corneliu Donici, Dorin Davideanu**.

Scriitori — MENTORI: **Ovidiu Șurianu, Mircea Șerbănescu**.

INSTRUCTORI ai Casei de cultură a studenților care i-au coordonat activitatea: **Valeriu Panasiu, Gheorghe Balta, Cornel Secu, Viorel Marineasa**.

FANI de ieri și de azi: Dușan Baiszki, Alexandru Bărboi, Saul Befoia, Doru Bercuci, Iosif Berwanger, Camelia Bochiș, Ovidiu Bufnilă, Ion Cartianu, Laurențiu Cerneț, Caius Chirită, Gheorghe Chirită, Traian Ciuguianu, Viorel Coifan, Dorin Davideanu, Dan Deban, Laurențiu Demetrovici, Mihai-Corneliu Donici, Sandu Florea, Iulian Frangulea, Silviu Genescu, Ioan Ilica, Lucian Ionică, Claudiu Iordache, Robert Kocher, Marcel Luca, Mihai Lupu, Doru-Constantin Moldovan, Marius Mohariu, Adrian Muscă, Sergiu Nicola, Gabriela Oszterman, Liviu Pârvan, Ovidiu Pecican, Lucian Petrescu, William Petrovitsch, Ștefan Popa, Mircea I. Popp, Mircea Presan, Mărgărit Primaru, Ivan Rosenbaum, Ion Săftescu, Cornel Stancin, Constantin Strungă, Mariana Stahlmüller, Gheorghe Toader, Doru Treta, Noru Laurențiu Tudor, Lia Voinea.

PALMARES

(la consfătuirile naționale)

BUCUREȘTI, 1975:

Premiul I — Claudiu Iordache (povestire); Premiul II — Mircea I. Popp (povestire); Marcel Luca (eseu); Premiul III — Doru Treta (povestire).

CRAIOVA, 1976:

Premiul special — Mihai-Corneliu Donici (grafică și film); Premiul I — Mircea I. Popp (povestire); Premiul II — Robert Kocher (povestire); Premiul III — Claudiu Iordache (povestire); Mențiune — Dușan Baiszki (povestire).

BUCUREȘTI, 1977:

Premiul I — Sergiu Nicola (pictură-grafică); Premiul III — Silviu Genescu (povestire); Mențiuni — Lucian Ionică (povestire); Dan Deban (povestire); Marcel Luca (povestire).

TÎRGOVIȘTE, 1978:

Premiul I — Ștefan Popa (artă plastică); Premiul II — Dorin Davideanu (povestire).

ORADEA, 1979:

Premiul special — Sergiu Nicola (pictură); Premiul I — Ioan Ilica (sculptură); Premiul II — suplimentul „Paradox" (fanzine); Lucian Petrescu (povestire); Premiul III — Lucian Ionică (povestire); Mențiuni — Silviu Genescu (povestire); Dușan Baiszki (povestire); Robert Kocher (schiță).

Mirific rod al contradicției fundamentale între mijloacele primare și finalitatea scontată, s.f.-ul ocupă un loc bine definit în complexul sistem al artelor și culturii contemporane. Se poate vorbi despre un adevărat fenomen s.f., chiar dacă în acest amalgan uneori straniu, dar mai ales fascinant, literatura deține deocamdată un avans ușor sesizabil în fața mai tinerilor aliate, aflate unele abia în faza tatonărilor, a încercărilor de definire a unui drum propriu spre împlinire.

Există, deci, mult entuziasm, există un interes crescînd, există disponibilități, există chiar școli, orientări, stiluri, dar, din păcate, mai persistă și concepția total eronată, nesănătoasă și dăunătoare, conform căreia unicul rol al s.f.-ului este divertismentul. Și de ce să nu recunoaștem, vinovați nu sînt doar cititorii.

Ignorată de majoritatea „magnaților" literari — incluzînd aici criticii, istoricii, teoreticienii și toți ceilalți specialiști cu putere de decizie în cultivarea literelor — literatura ș.-f. — are de susținut o serie de bătălii de culise, pe cît de înverșunate, pe atît de inutile, cu repercusiuni nefaste asupra stării de spirit a maselor de cititori. Astfel, ea trebuie permanent să-și demonstreze statutul de literatură serioasă, cu scopuri și direcții precise, trebuie să învingă inerția, conservatorismul, neîncrederea și chiar ignoranța cu care este privită din scaune prea comode și suspecte. Pot fi găsite, însă, și unele avantaje în această stare de instabilitate. Nefiind constituită încă o ierarhizare competentă, lupta (în sensul constructiv, progresiv al termenului) rămîne deschisă, păstrîndu-se o atmosferă de emulație, propice dezvoltă-

science-fiction, expresie a contradicției necesare

rii și perfecționării mijloacelor de expresie, a fondului ideatic, al spiritului anticipativ de substanță.

Iată, deci, cît de acută a devenit problema responsabilității creatorului ș.-f. față de cititori și față de sine însuși. În această apriga declanșare a mijloacelor mass-mediei, în acest impact informațional dur și chiar periculos, în cazul lipsei unui control competent, a unui spirit de discernămînt riguros, misiunea sa devine foarte dificilă. Zămislind viziuni, introspectînd lumi fascinant-terifiante, născute din ancestrala sete de escaladare a falselor limite ale cunoașterii, el devine în cele din urmă un modelator de conștiințe, menire deloc comodă, atîta timp cît efectul urmărit este instigarea spiritului și nu convertirea sa. Apare astfel evidentă necesitatea unei rigori de conștiință a datoriei celui ce face primul pas în numele a milioane de oameni. Respirînd același aer cu ei, avînd aceleași necesități energetice și materiale ca și ei, creatorul ș.-f. trebuie să se „miște" în același timp firesc, nonșalant, într-un univers accesibil doar printr-o superioară intuiție. El trebuie să se implice simultan în sistemul existență-creație, asemeni unui demiurg-muritor, conștient de necesitatea sacrificiului asumat fără rezerve.

Spiritul de anticipație nu poate fi simulat și de aceea nu poate fi înnobilat cu titulatura de creator ș.-f. orice biet meșteșugar în ale literelor aranjate cu har, care își permite impostura de a croșeta dantelării ieftine pe marginea unor idei gata prefabricate. Fiecare operă ș.-f. trebuie să reziste prin ea însăși, instituindu-se ca o negare constructivă a limitelor și tiparelor definite de precedenta.

Criza de timp datorată ritmurilor debordante ale vieții cotidiene îi refuză creatorului ș.-f. luxul „politeții", al „pudicității", în complexa muncă de investigare căreia trebuie să-i facă față. Reprezentant al unei literaturi „echipate" în haine de explorator, el trebuie să fie pregătit pentru „a sparge" toate barierele, toate porțile ignorate de cei ce și-au făcut o religie din „a supraviețui". Cei mai mulți, încă, simțim, e acută nevoie de violentare a limitelor așa-zisului bun simț mic-burghez în intuirea viitorului, pentru a nu ne „sufoca" în atîtea pete albe întreținute și dezvoltate într-o atmosferă de toleranță prost înțeleasă, de ignoranță și indolență. De aceea trebuie evitat contextul în care literatura ș.-f. ajunge să se confunde cu imaginea unei femei (prea) domestice, (prea) la locul ei, preocupată de împlinirea ei, doar în măsura în care nu supără pe oameni.

Țesînd în creuzetul actului artistic elemente de pură literatură și elemente de știință vizionară, literatura ș.-f. nu are dreptul să facă rabat nici uneia din aceste categorii de mijloace de expresie. Unitatea lor dialectică înfăptuită fără compromisuri și fără concesii făcute spiritului comercial, este condiția esențială a existenței literaturii și artei ș.-f. de bună factură.

Concluzia se impune de la sine: toți, fie creatori, fie „consumatori" de ș.-f., fie pur și simplu oameni, nu avem dreptul să căutăm viața doar acolo unde este oxigen...

MARIUS MOHARIU

descoperiri cosmice

Vasta literatură anticipativă a unor călătorii extraterestre a făcut necontenit descoperiri, pe baza cărora, dacă s-ar întocmi o hartă, cosmosul ar arăta cu totul altfel, pe — un spațiu imens, aceasta hartă ar fi populată cu lumi deosebit de active, cu supercivilizații extraordinare, cu o faună și o floră uluitoare, toate acestea avînd în centru minunata planetă albastră, pe care locuiește, visează și construiește un progres impetuos omul — planeta Pămînt! Mergînd pe calea realității, cosmonauții umani sau cei robotici ne furnizează la rîndul lor alte descoperiri, nu atît luxuriante, cît de mare interes pentru știință și autocunoaștere terestră. E drept că în ce privește lumile extraterestre, fauna și flora alter planete, aceste descoperiri *reale*, nu sînt pe măsura celor ale fanteziei, în schimb sînt cu atît mai exacte și mai interesante.

În cîteva cuvinte: s-a observat, de exemplu, un al doilea strat luminiscent dedesubt de cel cunoscut din cercetări anterioare, această peliculă luminoasă înconjurînd întreg pămîntul, nu numai zona ecuatorială terestră cum se stabilise anterior. S-a mai constatat că, uneori și în anumite condiții, atmosfera terestră capătă calitatea de „sticlă măritoare" care permite observarea unor detalii altfel absolut insignifiante de pe suprafața terestră. Ca și cînd ar fi dat de o lupă gigantică, autorii acestei observații au distins cu toat claritatea de la înălțimea zborului lor cosmic contururile unei peșteri de pe-un vîrf de munte. Efectul nu a avut decît o durată de cîteva minute, după care totul a devenit la fel de neclar ca și restul sectorului survolat.

În sfîrșit, ultima eclipsă de lună cunoscută de pămînteni a fost observată dintr-o poziție inedită de doi cosmonauți aflat în plin spațiu extraterestru. A vedea eclipsa de lună în alt mod decît o știm de totdeauna nei pămîntenii, constituie o premieră extraordinară!

(©)

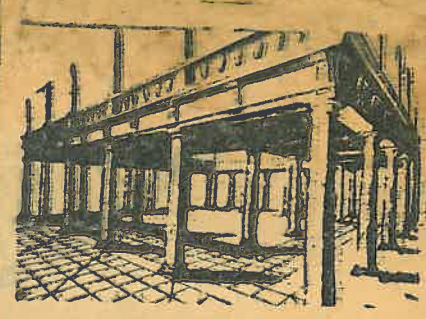

e nevoie de poezie

Definirea literaturii ș. f. este o preocupare mai veche — și mereu nouă — nu numai la aceia care acceptă fără rezerve acest gen literar popular, ci și la aceia care îl resping categoric și fără drept de apel din grădina adevăratei literaturi, fiecare încercînd să se justifice, evident, din punct de plecare total diferite. Dacă e să-l credem pe Ray Bradbury — reputat autor al genului, cunoscut în lumea întreagă prin scrierile sale de mare frumusețe literară — atunci el nu este altceva decît „un prestidigitator care manipulează știința și tehnica, prezentînd imposibilul drept posibil", așa cum afirmă el într-un interviu. Dar ascultîndu-l mai departe, vom afla că genul de „prestidigitație" pe care-l practică își are frumusețea proprie; căci iată ce spune mai departe cunoscutul autor american: „Fără poezie nu se poate trăi. Cum se spune, omul nu trăiește numai cu pîine". În acest fel își învață el studenții (studenții unui institut tehnologic), spunînd mai departe: „... cucerirea cosmosului este o victorie spirituală și tehnică a omenirii, expresia nevoii sale de a se simți parte a Universului.

(M. C.)

FORUM STUDENȚESC pag. 2

ARGUMENT

realitatea de mîine

Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, strălucită expresie a contribuției creatoare pe care partidul nostru o aduce filozofiei marxiste, are în centrul atenției omul nou ale cărui calități moral-politice și profesional-intelectuale trebuie să fie la înălțimea misiunii sale de făuritor, coordonator și beneficiar al unei existențe structural legate de cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane.

Partidul, ctitorul tenace și inspirat al României socialiste, realizează în permanență dirijarea acestui complex proces formativ. Educarea comunistă a tineretului, chemat să asigure pe mai departe transformarea revoluționară a societății, dobîndește în modul cel mai firesc o însemnătate deosebită. De la înalta tribună a Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „O cerință obiectivă a înaintării spre comunism este aprofundarea teoretică a problemelor dezvoltării orînduirii noastre, prefigurarea evoluției în perspectivă a societății".

Literatura științifico-fantastică (parte constitutivă a unui vast efort de educație) se oprește, prin modalitățile sale specifice, asupra viitorului mai apropiat sau mai îndepărtat, meditînd asupra omului, a societății, a impactului extraordinarelor descoperiri științifice ivite la orizontul mileniului 3. Îndemn la gîndire aprofundată și la acțiune, cuvintele secretarului general al partidului nostru sînt pildă și călăuză și pentru cei care cultivă genul s.f.: „Milioane de tineri de pretutindeni vor să cunoască cum va arăta lumea de mîine și, mai ales, vor să ia parte activă la efortul universal pentru făurirea unei societăți mai bune și mai drepte, a unei lumi eliberate de coșmarul războaielor, de asuprire și exploatare, în care oamenii să trăiască în prietenie și colaborare".

Privind societatea contemporană din unghiul devenirii, cu obiectivitate, dar nu și cu detașare istorică, ori ducînd — într-un exercițiu de dezvoltare logică — probleme actuale în mediul neobișnuit al viitorului, care devin, în acest fel, relevante, autorii de literatură și artă s.f. dilată posibilitatea unei înțelegeri noi a lucrurilor și contribuie la înlăturarea șabloanelor, adesea involuntare, ale gîndirii noastre. Pe lîngă faptul că se constituie într-un avertisment apropo de posibile evoluții negative ale societății (pericolul unei conflagrații nucleare, tendința dezumanizării omului prin supertehnicizare, criza de energie etc.), science-fiction-ul, fără a da soluții tehnico-inginerești, aduce cu mijloace specifice artei secvențe din realitatea de mîine a lumii pe care o construim.

CENACLUL „H.G. WELLS"

este oare destul de fantastică literatura științifico-fantastică?

GHEORGHE CHIRIȚĂ — SF 6

Poate unora le pare paradoxală formularea unei asemenea întrebări, nouă însă ni se pare justificată căci sînt destul de frecvente situațiile cînd realitatea conține elemente mai fantastice decît cele care apar în literatura S. F. De altfel, această teză o găsim formulată, cît se poate de clar, deja la *Byron* cînd în poemul său dramatic „Don Juan" — nelipsit la rîndul său de elemente fantastice — afirmă că: „realitatea de multe ori este mai fantastică decît orice roman".

Dezvoltarea ulterioară a științelor moderne ale naturii, în special prin rezultatele ultimilor cincizeci de ani, a confirmat justețea cuvintelor profetice ale lui Byron, știut fiind că multe teorii, ipoteze și descoperiri ale științelor moderne (fizica, astrofizica, cosmologia, chimia, biologia moleculară etc.) au constituit exemple concrete care ulterior au fost folosite ca subiecte și teme pentru literatura științifico-fantastică. Într-o anumită privință, am putea folosi teza de mai sus — a lui Byron — pentru formularea unei cerințe importante față de literatura S. F. și anume: recuperarea rămînerii în urmă a acesteia — în ceea ce privește *fantasticul* — față de *realitate*.

Tocmai în acest scop, în cele ce urmează aducem în fața creatorilor de literatură științifico-fantastică, drept un subiect deosebit de interesant, o ipoteză științifică bizară, stranie, dar care ar putea oferi literaturii S. F. posibilități extraordinare, poate nebănuite pînă acum.

Ipoteza pe care urmează să o formulăm este în legătură cu *fizica găurilor negre și albe* („black-and white holes") — care constituie una dintre problemele cele mai interesante și controversate ale astrofizicii relativiste moderne — și cu problematica existenței *„supercivilizațiilor"*.

După cum se cunoaște, o *„gaură neagră"* în Univers („black hole") reprezintă ultimul stadiu de evoluție a stelelor masive și este o stare hiperconcentrată a materiei care apare în urma contracției gravitaționale, a colapsului gravitațional (de aici uneori și denumirea de colapsar). Se numește gaură neagră fiindcă are cîmpul gravitațional așa de puternic încît nici un fel de radiație de natură fizică (lumină, radiație electromagnetică, radiație neutrinică etc.) nu poate fi emisă din interiorul unui „black hole".

La Conferința Internațională CETI-71 (prescurtare de la „Communication with Extra-terrestrial Intelligence") de la Biurakan, care a abordat întreaga gamă de problematici a cercetării și căutării civilizațiilor inteligente extraterestre, astrofizicianul sovietic *N. Kardașev* a propus stabilirea unei legături între problematica găurilor negre și posibilitatea existenței în Univers a unor „supercivilizații" a căror durată de existență este mult mai mare decît timpul mediu de existență a civilizațiilor „obișnuite" terestre. Realizarea unei asemenea călătorii ciudate fără nici o catastrofă pentru nava cosmică. Dar, la un moment dat, se va întîmpla un fapt deosebit de straniu, și anume, la ieșirea din sfera gravitațională (uneori numită și sferă Schwarzschild) care înconjoară gaura neagră respectivă, observatorul *va putea vedea dintr-odată întregul viitor al Universului*. După ieșirea din sfera gravitațională — conform calculelor — nava va „intra" într-un alt Univers, care pentru un observator exterior pare a fi oarecum opus unui „black hole". Aceasta este o gaură albă (un „white hole"). Trecînd prin această gaură albă, observatorul din nava cosmică, la un moment dat, va putea privi *întregul trecut, întreaga istorie a Universului în care a intrat*. Deci, conform ideilor lui Kardașev — care, subliniem, au un suport fizico-matematic riguros — din punct de vedere principial, supercivilizațiile pot utiliza (sau pot crea) găurile negre pentru călătorii spațio-temporale fantastic de rapide și pentru posibilități practic nebănuite și nelimitate de cunoaștere a Universului. Ipoteza de mai sus a lui Kardașev, care decurge direct din legătura interesantă dintre conceptele de gaură neagră și supercivilizație, este de-a dreptul uluitoare.

În literatura S. F. au fost abordate multe și interesante călătorii cosmice, cu multe efecte fantastice surprinzătoare. Să ne gîndim, de exemplu, la excelentul roman al cunoscutului savant și scriitor S. F. englez *Clarke*, „Odiseea spațială 2001". Dar lui Clarke nici pe departe nu i-a venit în minte ideea unei călătorii spațio-temporale așa de fantastice, în care în cîteva minute se poate zări întreaga istorie viitoare și trecută a Universului. Iată ce elemente fantastice îndrăznețe poate conține astrofizica găurilor negre, subiect demn pentru literatura științifico-fantastică a sfîrșitului secolului al XX-lea și poate chiar a începutului secolului al XXI-lea.

TIBERIU TORO

OPINII

zilele literaturii și artei s.f. la timișoara

MIRCEA ȘERBĂNESCU — scriitor

● Există în momentul de față oameni care au trăit în afara Pămîntului timp de mai multe zile, care, privind Pămîntul din afara lui, probabil că au cugetat despre Pămînt într-un mod nou, desigur, interesînd arta și literatura. Intrăm într-o eră nouă în care ar trebui să ne imaginăm cum vor evolua oamenii în lumea de mîine, în această lume în care Pămîntul își lărgește extraordinar de mult granițele, iar omul pătrunde în Univers.

● Îmi concep o lucrare pornind de la o idee s.f., care poate să fie oricare din domeniul de interes al unui autor. Dar acolo, în viitor sau într-o anumită situație caut să proiectez omul și problemele lui.

ION HOBANA — secretar al Uniunii scriitorilor

● Voiam să vă invit la meditație tocmai în legătură cu unele aspecte ale acestei relații dintre știință, artă și literatură, cu felul în care aceste domenii, care păreau acum cîțiva ani foarte bine delimitate, cu granițe care nu se ating și nu se întrepătrund, iată că își demonstrează afinitățile, demonstrează modul în care se pot topi în ceva nou. Se va crea, probabil, în anii care vin, printr-o osmoză foarte subtilă a tuturor acestor domenii, ceva care nu va fi nici numai știință, nici numai artă; va fi o nouă creație umană care va îmbina într-un mod mult mai eficient și mai greu de desfăcut în părțile componente toate aceste elemnte ale civilizației noastre.

● În momentul de față, literatura „generală" s-a cam împotmolit în studiul acelorași relații umane foarte împietrite. Într-adevăr, suflul proaspăt îl aduce această literatură științifico-fantastică, tocmai pentru că ea corespunde mult mai bine spiritului nou al epocii noastre. Bineînțeles, sensul acestei literaturi cu constă în a descrie foarte amănunțit un „aparat științific miraculos" sau o invenție oarecare. Toate acestea nu sînt de fapt decît niște pretexte pentru a vorbi tot despre oameni, tot despre prezent, dar într-un mod ascuțit, într-un mod care reușește să surprindă tocmai ceea ce se schimbă în acest prezent, nu ceea ce este mort, înghețat și condamnat la pieire.

Dr. SERGIU LEVIN — cercetător științific

● N-aș vrea să spun „literatură științifică" sau „fantastică", pentru că termenul e tradițional, e conservator, dar mie mi se pare un termen hibrid. Este denumit science-fiction - pentru că așa l-am apucat, dar este literatura epocii noastre — epoca revoluției științifico-tehnice contemporane — pe care o definește în sensul cel mai înalt și mai nobil. Literatura începe la miracolul de a putea găsi adecvarea expresiei prin cuvinte la fantasticul care nu este decît acceptarea intuitivă a unor momente pe care nu le cunoșteam încă definitiv; și măiestria aceasta este a întregii literaturi de la apariție și pînă acum. Nu este specifică science-fictionului, dar trebuie să fie specifică sensibilității noastre. Un mare scriitor care se apropie de aceste teme nu este un mare scriitor de science-fiction, ci este un mare scriitor de literatură. Literatura aceasta a epocii noastre trebuie să fie la înălțimea expresiei verbale a conținutului fantastic al epocii. Nu se poate admite ca un astfel de conținut, cu o astfel de palpitantă violare a tuturor dogmelor de gîndire, să treacă în posteritate cu metode șablon, de literatură confortabilă. Cred că una dintre dilemele contemporane este că tehnicile sînt cam repetitorii, adică se folosesc clișee literare de abordare a problemelor, cu tehnici puțin depășite. Or, trebuie să existe o mutare, o trecere literară, artistică, pentru a corespunde dinamitei de idei și revoluționarismului științific, tehnic și social pe care îl implică epoca noastră.

FORUM STUDENȚESC pag. 3

era spațială și expansiunea esteticului

valentin laurențiu vișan

Cu două milenii și jumătate în urmă, zorii speculației filosofice surprindeau în Helada năzuința spre frumos ca o primă reacție a sufletului întru integrarea în armonia universală a lumii.

Oare ce va fi însemnat atunci conceptul abia creeat de „lume"? În primul rînd, o ordine atotcuprinzătoare a tuturor lucrurilor; în al doilea rînd, o atitudine a subiectului contemplator vis-à-vis de această ordine, căci meditația estetică născîndă încerca o distingere primă a obiectelor, astfel expuse minții ordonatoare, încît, prin raportare la această ordine, să poată fi numite ca „superioare" sau „inferioare", „pure" sau „impure", „superbe" „sau umile". Gîndirea filosofilor nu a pierdut nicodată din vedere sistemul total și, de aici, cosmosul antropomorfic devenea izvor al frumosului, singur adevărat și singur suficient iscodirii umane. Pornind de la aceste premise, estetica, asemenea unui fluid, își începe curgerea dinspre cele trei direcții filosofice majore: a) cosmologia — ca teorie a structurii universului; b) psihologia — ca reacție în fața ritmurilor și armoniei universale și c) activitatea umană intenționalâ — ca **techné**, meșteșug izvoditor al valorilor.

Numeroase exemple au ilustrat transpunerea unor noțiuni cosmologice în termeni estetici sau paraestetici. Pentru Pitagora de pildă, sfera, cel mai frumos dintre corpurile fizice, („aidoma cercului între figurile plane), nu era numai semnul formal al Universului, dar și obiectul celei mai pure reprezentări estetice. Și chiar dacă cuvîntul **frumos**, așa cum este el enunțat în acele modele cosmologice primitive, nu implică neapărat sensul de valoare estetică, conotațiile sale au fost reintegrate în toate sistemele estetice ulterioare. Este vorba, în fond, de o intuiție care s-a perpetuat peste milenii: **cosmosul — neistovit izvor al frumosului.** De atunci, istoria nu a venit decît să confirme forța tradiției cosmologice în estetică.

Cosmologiei timpurii i-a fost complementară psihologia arhaică; antropocentrismul eleat raporta structura însăși a lucrurilor la funcțiile și necesitățile omului. Nemuritoarea Ființă cosmică, de fapt infinitul universului material de azi, era însuflețită de același principiu guvernator care îi conferă omului creșterea, mobilitatea, și facultatea cunoașterii. O ipoteză filosofică generală anticipa prin modernitate gîndirea actuală și, iată, cel puțin în domeniul esteticii — (corespondența cosmos/psihic fiind reală) — ipoteza poate fi nestingherit reafirmată. Cugetători timpurii au „văzut" aci ideile incipiente ale unei „științe" a frumosului, au intuit interacțiunea necesară viziunii artistului; plecînd de la acest fapt, „atomistul" Democrit a enunțat teoria sa despre esența inspirației artistice, ca fiind o analogie a substanței cosmice și a substanței psihicului uman. Altfel spus, „un suflet ales și captivat, primind efluviile substanței universale, dă naștere inspirației poetice"; cosmosul adică, răsfrînt în universul mental al omului, generează raporturi și valori estetice.

Saltul peste milenii, sub aspectul cunoașterii, a fost imens; esența unei ipoteze a rămas aceeași și civilizația actuală i-a adus confirmarea prin însăși explorarea biunivocă a realității obiective și a spiritului uman (în sensul de **psiché**). Mai mult, era spațială, explorarea spațiului cosmic, au adus noua deschidere în evoluția gîndirii estetice prin chiar extensia atribuită străvechii intuiții de cosmos, de univers cunoscut și cognoscibil.

Orice estetică necesară a filosofiei marxiste a statuat, ontologic și gnoseologic, obiectul acestei discipline ca relație între realitatea estetică și omul social. Orientarea științifică aduce deci o disciplină prin excelență generală și generalizatoare, o perspectivă a globalității, în care conceptul de realitate estetică se manifestă la nivelul întregii arte, a tuturor frumuseților artistice și extraartistice ale lumii materiale. Peste milenii intervine acum calitatea socialității artei, în care acțiunea de relevare a calității estetice constituie un gest social, un gest dictat de sensibilitatea și experiența social-istorică, și nu de „substanța divină" ce emerge din atitudinea ariatocratică a învățatului eleat. **Homo Aestheticus** devine acum un „simbol al unei antropologii estetice de tip materialist", „înseamnă o valorizare umană spre deplinătatea socială a frumosului".[1] Asta pe de o parte. Pe de altă parte, — mai ales — realitatea obiectivă, supusă judecății sau acțiunii modelatoare de tip estetic, înregistrează, odată cu explorarea spațiului cosmic și dezvoltarea limitelor cunoașterii, o extensie peste marginile nepracticate, pînă acum, ale universului.

Viitorul societății umane se naște, practic, în fiecare zi pe care o consemnăm în agenda acestor ani. Configurația sa este așteptată și previzibilă, căci el va avea chipul și asemănarea voită prin acțiunea conștient modelatoare a omului; astfel dezvoltarea fiecărei științe particulare în parte aduce imediat o nouă „terra firma", un nou domeniu posibil, deschis și investigației și artei viitorului.

Ne aflăm în pragul mileniului III și **cosmosul** a încetat de mult a denota, sub forma termenului generic al filosofiei eline, lumea înconjurătoare. Astăzi cosmosul a devenit „palpabil" depășind faza modelelor teoretice abstracte; investigarea sa, de exact trei decenii, poartă însemnele explorării concrete și imediate prin prezența ființei umane în spațiul interplanetar. Cosmos și psihic, izvoare străvechi ale meditației estetice, se traduc acum prin noua valorizare social-umană, sub aspect estetic a unei realități obiective care, circumscrisă nici tînărului nici bătrînului nostru pămînt, se numește univers solar și galactic.

Să ne reamintim că, la 21 iulie 1969, pășind pe suprafața Selenei, astronautul Neil Armstrong rostea memorabilele cuvinte: „Un pas mic pentru mine, însă un pas imens pentru omenire". Așa și era, căci era întîia pășire a omului pe un alt astru. Și deplasînd înțelesul acelor cuvinte din plan cognitiv în plan estetic, vom sesiza imediat marginea peste care s-a trecut întru revelarea altor valori și raporturi odată cu declanșarea aventurii spațiale; iar asta — dincolo chiar de **frumusețea în sine** a noii aventuri umane.

Uluitoare imagini consemnate mai ales de atunci încoace, de memoria peliculei fotografice și de decupajele TV „retro" sau „life", ne dezvăluie, zi cu zi, aspecte neștiute ale universului stelar, noi chipuri de planete și noi fețe de aștri, noi forme și structuri de galaxii și de nebuloase, în fine — și asta este cel mai important — noi instantanee ale activității umane în cosmos. Este firesc deci ca toate acestea să fi stîrnit și să strînească, incontinuu, noi asocieri în plan estetic, să ceară o reorganizare a esteticii însăși.

Iuri Gagarin, de pildă, întîiul cosmonaut, consemna, cu nouăsprezece ani în urmă, superba impresie produsă, în plan estetic, de imaginea planetei Pămînt văzută din spațiul cosmic: „Cînd priveam orizontul, se înfățișa un contrast violent la granița trecerii de la suprafața clară a Pămîntului la cerul complet negru. Pămîntul era ca o veritabilă paletă de culori. O aureolă albăstuie îl înconjura. Apoi banda cromatică devenea tot mai închisă: turcoaz, albastru, violet și, în cele din urmă, negru carbon".[2]

Era vorba aici de un prim efect estetic, cel produs de perceperea sensorială a culorilor în gama abstractă. Un al doilea efect estetic, datorat percepe-

GHEORGHE CHIRIȚA — SF 3

rii sensoriale a realității cromatice cosmice, este cel datorat punerii în valoare a fenomenelor caracterizate prin asocierea reprezentărilor estetice. Este cazul astronautului Gherman Stepanovici Titov, care-și descria în felul următor impresile „séjour"-ului cosmic: „Oceanele și mările se deosebesc unele de altele în același fel în care se deosebesc, prin culoarea lor, continentele. Ele ne înfățișează o bogată paletă coloristică, asemănătoare celei folosite de Ivan Aivazovsky, de la albastrul indigo al Oceanului Indian pînă la verdele crud al Mării Caraibilor și Golfului Mexic...[3]

Marea varietate de valori și relații datorate esteticului natural a cunoscut, iată, o extraordinară extindere. Ochiul și mintea omului se acomodează cu noi realități; automat, se extinde obiectul esteticii și se amplifică gama fenomenelor estetice studiate. Fără să modifice statutul disciplinei și categoriile ori metodele specifice, expansiunea esteticului necesită, pentru era spațială a omenirii, o reașezare a obiectului relațiilor și valorilor nou descoperite, impune o regîndire a esteticii astfel încît să-i confere cuprinderea necesară prin constituirea unei noi ramuri. Profesorul Miroslaw Klivar, de la Universitatea din Praga, în intervenția sa la Congresul internațional de estetică de la București, din 1972, propunea următoarele:

„Indepndența condițiilor de existență extra-terestră a omului, incluzînd și raportarea sa estetică la acest tip de existență, generează necesitatea creării unei noi ramuri a esteticii, ramură prin care se extinde obiectul și conținutul acestei discipline și se amplifică gama fenomenelor estetice studiate. O asemenea nouă ramură a esteticii își propune să fie **exoestetica**, denumtiă astfel prin analogie cu expresiile nou folosite pentru caracterizarea unor noi discipline sau fenomene similare precum „exobiologia", „exosfera" etc., în cadrul cărora prefixul subliniază caracterul lor extra-terestru, net diferit, **respectiv raportarea externă față de pămînt** (s.n.)"[4].

Incursiunea umană în sistemele extraterestre este, cum afirmam, de circa trei decenii, o chestiune curentă dar, prin tocmai acest „boom" al explorărilor cosmice și al proliferării ultra-rapide a misiunilor spațiale în sistemul nostru solar, implică, de pe acum ,o reconsiderare a raporturilor și atitudinilor estetice ale individului și grupurilor sociale în condiții de existență pe cît de comune, pe atît de frecvente în viitor. Căci era spațială, în aspirația firească a umanității de a trece de la stadiul de civilizație planetară la cel de civilizație solară și galactică, va determina și exostetica să cuprindă și să redea, prin demersurile ei **viitoare**, noile modele oferite artei (de la aspirație la finalitate), să reformulaze și să completeze categoriile relațiilor și valorilor estetice, să ilustreze noua idealitate umană. La fel de bine s-ar putea (și e necesar!) ca exostetica să exprime noua perspectivă sociologică care, cine știe, va consacra conceptul de **specific planetar** (prin frumusețea socialității, și, deopotrivă, a noii perspective etice ce decurge din explorarea spațiului cosmic) ori, la fel de bine, e posibil ca exostetica, prin particular, să contribuie la o reflectare și mai completă a concepției generale despre lume și viață. Toate acestea, desigur, fără a conduce la un empirism estetic superficial, ci printr-o regîndire științifică a valorilor și situațiilor estetice reale, bazată pe acceptarea unității în diversitate a materiei.

Specificitatea noii situații va trebui să țină cont de două situații concrete, de două condiții istorice fundamentale:

1) evoluția continuă a societății umane și a culturii pe Pămînt (deci și a raporturilor și valorilor estetice);

2) evoluția formelor de existență cosmică a omului, cu situațiile și raporturile estetice noi ce decurg de aici, ținînd cont inclusiv de posibilitatea teoretică a contactului cu alte forme de civilizație.

Odiseea spațială se află abia la început. Se apreciază că estetica viitorului, exoestetica, se va întemeia, în special, pe analiza sentimentelor și impresiilor estetice datorate percepției vizuale a raporturilor și valorilor estetice din spațiul interplanetar. „Exostetica este (...) mai ales o estetică a vizualității" — afirma același profesor Klivar. În sens asemănător, R. L. Gregory, în **Eye & Brain — The Psychology of Seeing** (London, 1967), acceptînd criteriul vizualității și vizualizării realităților estetice extraterestre, vorbește despre aspectul rațional al cunoașterii, care nu se află întotdeauna în armonie cu sistemul sensorial de percepție.

Apriorismul acesta „vizual" ni se pare hazardat pentru orice viitoare exostetică. În primul rînd deoarece va exista un șoc cert la impactul cu realități estetice extraterestre imprevizibile acum, ca orice imposibiltiate a începutului de a înțelege prin raport, sau de a distinge măcar, valorile noi ivite. Apoi, să presupunem aici, trecînd din plan estetic în planul material-fizic determinant, că, dată fiind diversitatea materiei, s-ar putea ivi o situație limită a unui contact în Univers cu o existență vie, rațională și inteligentă organizată sub formă de **cîmp**, și nu sub formă de **substanță**, așa cum sîntem tradițional obișnuiți. Ar mai putea fi relevate „prin văz" raporturile și valorile estetice? Sau, ce ar fi de spus de o posibilă penetrare a omului în spații curbe, aflate sub influența unor mase gravifice mari, sau în hiperspțaii? Credem că ochiul uman ar fi insuficient și că singura „realitate" estetică văzută ar fi... incredibilul, sau, poate, terifiantul Dar sînt acestea realități, din moment ce aprecierea lor, ca și situarea în spațiu și timp este eronată? Dar situarea axiologică? În dezvoltarea exoesteticii, raportul dintre cosmos și psihic va rămîne, credem noi, o constantă, o constantă aproape sigură prin dublarea analizei conștiente a sentimentelor și impresiilor estetice de o analiză rațional-cognitivă a raporturilor generate de realitatea extraterestră. Se va realiza astfel și concordanța de care vorbea R. L. Gregory, **„armonia"** dintre sistemul rațional al cunoașterii și caracterul prepondernt (**și nu exclusiv!**) vizual al *perceperii raporturilor* și valorilor estetice viitoare.

O nouă realitate obiectivă presupune o nouă reacție gnoseologică și, implicit o nouă „reacție estetică". Universul vechilor greci era antropomorfic; el se raporta la necesitățile și aspirațiile epocii. Criteriul armoniei, al perfecțiunii formei și structurii exterioare erau o reflectare estetică, — înțeleasă ca **umanizare** — a Universului cunoscut. De aceea, arta Greciei antice se constituie, prin firea veacului, într-un model umanizat al ordinii atotcuprinzătoare a lucrurilor, încercînd să cuprindă și să redea, într-un unic gest, frumusețea existenței înainte de toate. Saltul peste milenii nu înseamnă altceva, decît o tentativă de a reparcurge,la scara și cunoașterea erei primelor zboruri interplanetare, distanțele ce guvernează, sub raport estetic, legătura dintre om și cosmos. Este clar, de pe acum, că estetica va trebui să-și reformuleze discursul teoretic în conformitate cu evoluția de ansamblu a gîndirii umane.

Frank Malina expune, ni se pare nouă, un punct de vedere plin de bun simț, care, deși unilateral — (nu la în considerare și experiența estetică extraartistică a viitorului homo cosmicus) — este guvernat de o logică atentă. După opinia sa, arta erei spațiale va reprezenta o trihotomie, după cum urmează:

1) Arta ce se va crea pe Pămînt ca rezultat al experienței spațiale și care va folosi tehnici și materiale dezvoltate de tehnologia astronautică;

2) Arta ce se va crea pe Pămînt, dar din necesitatea de a exprima experiența psihologică rezultată din trăirile și experiențele expedițiilor spațiale, plus o posibilă nouă concepție, sub forma unor noi sisteme filosofice, despre lume și viață;

3) Arta ce se va naște în spațiul cosmic, pe alte planete sau sisteme planetare, și va răspunde necesităților vieții omului în spațiul extraterestru.

...Practic, problemele discutate rămîn încă la stadiul unor modele teoretice. Am luat în considerare intuiții ale vechii filosofii eline, teze a căror valabilitate este certă și care, în mod firesc, prin prisma evoluției sensibilității și gîndirii estetice, ilustrează saltul peste milenii al omului în contact în universul. De fapt, nu raportul în sine contează (raportul între cosmos și om, între cosmos și psihic) ci lumina în care este redescoperit.

Rămîne ca estetica erei spațiale, exoestetica aflată la începuturile ei, să aducă confirmarea, verificarea practică a caracterului obiectiv și universal al valorilor estetice și a frumosului, în special.

---

1) Titu Popescu, *Necesitatea esteticii*, Editura Facla, Timișoara, 1979, p. 158)

2) Apud Miroslaw Klivar, *Exoestetica și arta „erei spațiale"*, în *Arta viitorului*, Antologie, prefață și traduceri de Victor Ernest Maşek, Editura Meridiane, București, 1979, p. 152.

p. 153.

3 Ibidem.

4 Idem, pag. 153.

FORUM STUDENȚESC pag. 4

ESEU

etic şi estetic

Fenomen ce secondează revoluţia tehnico-ştiinţifică, literatură de anticipaţie conţine în structura ei, două elemente stabile: unul conflictual (acţiunea e declanşată sau susţinută de un eveniment ştiinţific neobişnuit), altul temporal (întîmplările au, în genere, drept cadru, un moment din viitor). Stabilitatea acestor factori nu este, firește, absolută. Ei rămîn, totuşi, răspunzători pentru personalitatea genului şi, totodată, pentru inevitabilul schematism al naraţiunii, al deznodămîntului şi caracterelor. Este foarte bine că se întîmplă aşa. Orice gen literar presupune şi pretinde o seamă de „scheme", de convenţii. Important e, în cazul de faţă, ca interesul să nu fie deplasat spre insolitul mecanismelor şi performanţei tehnice, în dauna analizei şi previziunii psihologice.

Proza de anticipaţie a lui Mircea Şerbănescu (Uluitoarea transmigraţie, 1968; Misterioasă sirenă, 1972) **evită cu succes o asemenea nedorită eventualitate. Schiţele şi nuvelele sale, respectînd cerinţele genului, urmăresc cu minuţie comportamentul uman dinamica interioară a individului, cît se poate de realist, deşi lasă cîmp larg închipuirii şi elanului liric (să se vadă, de pildă,** Rapsodia albastră **şi** Dincolo de Marele Semicerc). **Ca urmare textele implică adevărate dezbateri morale. Care va fi portretul spiritual al acelui ins din viitor? În ce mod se vor reflecta marile victorii ştiinţifice în complexitatea vieţii sale lăuntrice? Este posibil să se păstreze (şi cum se va putea păstra) echilibrul între forţa gîndirii şi imprevizibilul sentimentelor? Descoperirea ştiinţifică în sine este întotdeauna însoţită de simţămîntul solidarităţii umane, de ideea responsabilităţii?** (cf. Bila care ucide).

Iată materia interogativă a lucrărilor. Din această meditaţie decurge un relativ complicat sistem de raporturi pe temeiul cărora se organizează discursul. Cea dintîi şi cea mai generală opoziţia este aceea dintre raţiune şi afecte. Prozatorul pledează pentru omul armonios, capabil să gîndească şi să trăiască intens şi complet evenimentele propriei vieţi şi relaţiile sociale. Confruntarea afect-raţiune depăşeşte uneori terenul strict individual, devenind o înfruntare (tacită, dramatică, îndelungată) între indivizi (Zidul), **Alteori, se ajunge la paralelismul cunoaştere ştiinţifică — artă, admirabil rezolvat în alegorica povestire intitulată** Misterioasa sirenă. **În sfîrşit, se cuvine amintită nevoia resimţită de numeroşi eroi de a-şi recupera necontenit, de a-şi menţine vii trecutul, copilăria** (Zidul); **la fel — dorinţa unui cîine şi a exerciţiului fizic în natură, contactul direct cu ambianţa, plăcerea împletarea simplă, naivă, a frumuseţii, aplecarea spre concreteţea şi spre farmecul vieţii** (Obiectivul K., Memento).

Sub aspectul fondului, deci, scrierile lui Mircea Şerbănescu izbutesc să construiască o panoramă suficient de extinsă (şi suficient de credibilă) a ceea ce ar putea fi, din unghi moral, omenirea viitorului. Literar vorbind, dezbaterea apelează la inspirate plasări în spaţiu şi timp (se reţin, îndeosebi, pajiştile însorite, oraşele suple şi perfect funcţionale, încăperile pustii, luminate de lună, întinderile astrale sau subacvatice), precum şi la purtători (eroi) bine individualizaţi. Atrage atenţia mai ales insul misterios, descoperitorul şi experimentatorul, savantul tenebros a cărui persoană şi a cărui activitate greu de înţeles influenţează decisiv existenţa celorlalţi (Doctorul din Agnes, **rătăcitul din** Rapsodia albastră, **tatăl din** Obiectivul K., **chiar Scalan din** Uluitoarea transmigraţie). **Într-un fel sau în altul, această prezenţă se face simţită mereu (şi Sirena se încadrează aici), conferind textelor o anumită statornicie formală, derulîndu-le, desfăşurîndu-le ca dintr-un tipar generativ.**

Raporturile dintre această prezenţă şi beneficiarii sau victimele acţiunii ei reproduc, reduc şi umanizează situaţia mitică. Operaţiunea se realizează — simultan — prin creşterea suprafeţei de mişcare şi de cunoaştere a omului şi prin reducerea corespunzătoare (chiar dacă aparentă) a misterului. Pledoaria umanistă se înfăptuieşte, aşadar, şi prin coborîrea intuitivă a autorităţii mitului la nivelul condiţiei umane — aceasta însăşi, deşi în coordonatele sale esenţiale aceeaşi, îmbogăţită de propriile ei izbînzi asupra necunoscutului.

EUGEN DORCESCU

explicaţii necesare

Cititorul familiarizat cu proza secolului al douăzecilea ar putea, pe bună dreptate, să fie mirat de diferenţa care există uneori între subiectele şi stilul lucrărilor aparţinînd literaturii ştiinţifico-fantastice. Subiectele se desfăşoară în viitoruri îndepărtate sau, numai, indefinite, pe cînd „scriitura" nu se poate lăuda a fi la un nivel anticipativ similar, dimpotrivă. Una dintre cauzele lipsei de modernitate a laturii literare a lucrărilor ş.f. rezidă, în mod paradoxal, chiar în specificul ei.

Cîştigul cel mare al prozei moderne, de la Flaubert încoace, se consideră ca s-a produs o dată cu eliminarea scriitorului din cartea sa. Pornindu-se de la atrăgătoarea distincţie dintre a **povesti** şi a **prezenta**, ultima permiţînd obţinerea unor efecte mai dramatice, mai convingătoare, scriitorul omniscient, foarte îndatoritor cu cititorul mediu şi submediu, gata să-i sară în ajutor şi să-i explice orice întîmplare a cărei semnificaţie i-ar fi putut scăpa, s-a retras în spatele personajelor, faptelor, lucrurilor, recunoscînd că nici el nu ştie mai multe decît cititorul.

Deşi mulţi autori au recomandat „prezentarea" ca pe un indiciu sigur al valorii estetice a unei proze, scriitorul este, totuşi, prezent întotdeauna în opera sa într-o formă sau alta, într-o măsură mai mare sau mai mică. Valoarea unei proze nu depinde de intervenţia autorului, ca fapt în sine, ci de forma şi sensul ei. „Dacă formele particulare pe care le îmbracă sînt dăunătoare sau utile rămîne întotdeauna o problemă complexă, o problemă care nu poate fi rezolvată prin vreo referire comodă la regulI abstracte" (Wayne C. Booth).

Spre deosebire de literatura tradiţională, în literatura sf se face simţită necesitatea unor explicaţii. Cititorul trebuie introdus într-o lume total neobişnuită, ruptă sub raportul întîmplărilor şi al lucrurilor, dar nu şi sub raportul semnificaţiilor, de lumea noastră de azi. Cititorul trebuie mai întîi instruit. Şi cine altul decît autorul este cel mai competent şi cel mai în măsură să facă acest serviciu lectorului, de a-i oferi cheia extraordinarului ştiinţific, realizat, din păcate, nu o dată printr-o intervenţie directă, greu de disimilat, cu puternice ambiţii didactice? Cît din „vină" aparţine scriitorului şi cît se poate pune pe seama genului?

Iată un exemplu. Un fragment dintr-o povestire de numai şapte pagini: „Steaua", a cunoscutului scriitor american Arthur C. Clarke. „Anual, numai în galaxia noastră, mai mult de o sută de stele explodează şi străluceşc timp de cîteva o-

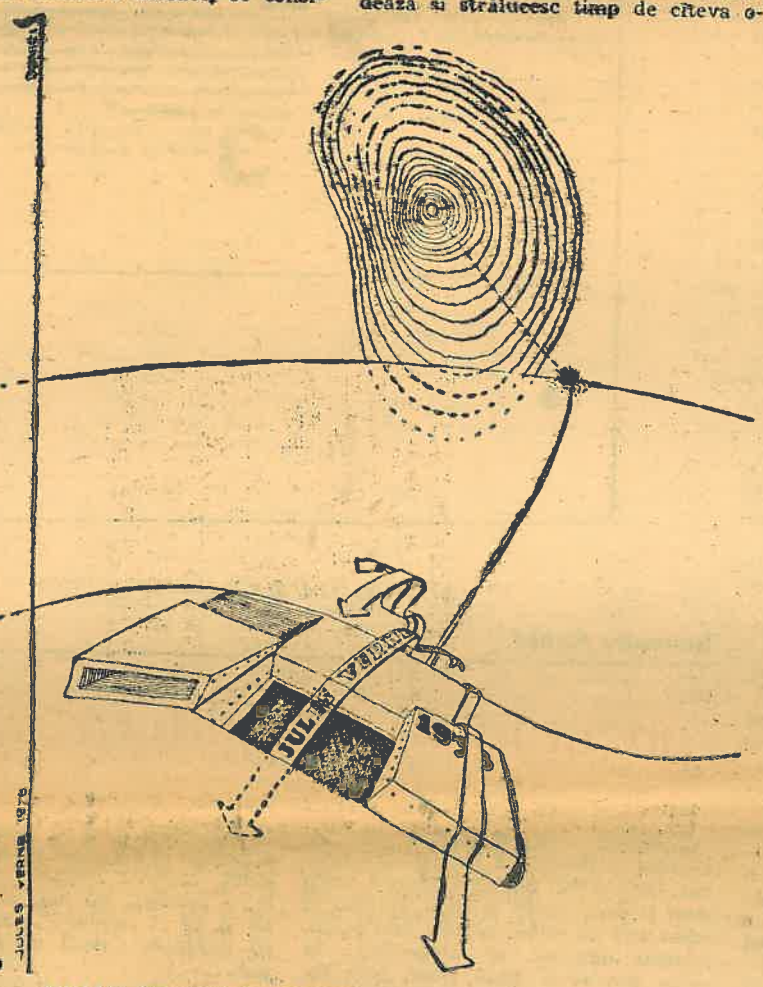

MIHAIL-CORNELIU DONICI — Jules Verne 1978

dică punerea în temă fiind făcută, povestirea poate să înceapă. Aceasta nu înseamnă că „explicaţiile" trebuie să stea neapărat la începutul povestirii; ele pot fi „prevăzute" în oricare altă parte a ei.

De faptul că intervenţia profesorală a autorului în planul povestirii nu este de bun augur, scriitorii de science-fiction şi-au dat seama şi au căutat soluţii care să împace nevoia de inteligibilitate cu valoarea artistică.

Una din cele mai comode soluţii constă în a pune în gura personajelor textele explicative. Bietele personaje, făr' de nici o apărare, sînt cuprinse de dorinţa de a-şi pune în evidenţă erudiţia, chiar în faţa propriei lor persoane, aşa cum este personajul din exemplul citat mai sus. Dialogurile devin foarte docte, dar, în acelaşi timp, foarte artificiale. Dacă un asemenea text poate fi interesant din punct de vedere ştiinţific (şi aici în măsura în care datele nu sînt cunoscute deja de cititor), din punct de vedere literar nu prezintă nici o valoare.

În fapt, această soluţie nu rezolvă nimic, deoarece deranjează nu atît intervenţia autorului cît intenţia didacticistă, indiferent din partea cui ar veni.

O altă modalitate, fericită, a găsit Italo Calvino; avînd în vedere cunoştinţele şi inteligenţa cititorului, prezintă foarte succint ideea ştiinţifică de la care pleacă; textul, de cîteva rînduri, se află la începutul lucrării, separat de aceasta. Iată două exemple:

„În măsura în care galaxiile se îndepărtează, rarefierea universului este compensată prin formarea altor noi galaxii, compuse din materie ce se creează **ex novo**. Pentru a menţine stabilă densitatea medie a universului, e de-ajuns să se creeze un atom de hidrogen la fiecare 250 milioane de ani pentru 40 centimetri cubi de spaţiu în expansiune. (Acestei teorii, numită „Teoria stării continue", i se opune ipoteza că universul s-ar fi creat într-un moment precis, printr-o imensă explozie)".

Sau:

„Primele vertebrate, care în Carbonifer au trecut de la viaţa acvatică la cea terestră, proveneau din peşti osoşi cu plămîni, ale căror înotătoare puteau fi aduse sub corp şi folosite apoi drept labe pe pămînt".

O altă cale, mai discretă, se bazează pe cultura ştiinţifico-fantastică a cititorului. Un element sf poate fi folosit fără explicaţiile de rigoare dacă a mai fost folosit într-o altă operă, chiar a unui alt scriitor. Treptat s-a înfiripat o mitologie ştiinţifico-fantastică, la care se poate apela chiar dacă nu este atît de elaborată pe cît ar doi Michel Butor: „Să ne imaginăm că anumiţi autori, în loc să descrie la întîmplare şi foarte la repezeală oraşe mai mult sau mai puţin permutabile, îşi iau drept unic decor al povestirii lor un singur oraş, un oraş anume, situat cu precizie în spaţiu şi viitor; şi fiecare ţine seama de descrierile celorlalţi pentru a introduce noile sale idei".

Probabil că, odată cu ridicarea nivelului general de instruire şi cu creşterea numărului de pasionaţi ai literaturii ştiinţifico-fantastice, această ultimă modalitate, mai apropiată de arta literară, să se generalizeze. Optimismul va fi întunecat dacă ne gîndim la explozia informaţională, la faptul că un singur om nu poate cunoaşte bine decît un domeniu extrem de limitat şi la faptul că literatura sf îşi trage seva dintr-o zonă greu accesibilă nespecialiştilor: frontierele cunoaşterii.

LUCIAN IONICA

valentin ciocşan

liniște

Rătăceau. Nenumărate zile și nopți se scurseseră peste ei. Îl răpise pe lunganul cel blond de pe absurda scenă a unui ultim război. De-atunci se-nvălmășise totul: imagini, cuvinte și chipuri în necontenita lor rătăcire. În necontrolata, discontinua lor fugă spre lumile stinse de mult.

... Uitate, moarte lumi. Civilizații coborîte în sicrie de aur sub efemerele chipuri de zeu.

Își aminti deodată de cumplitul efort al sclavilor goi ridicînd piatră cu piatră geometricul trup al piramidei — ultim lăcaș al faraonului, nou cuib al lui Ka.

Imense temple. Învălmășeala salahorilor potrivind chipurile zeilor. Pestrițe, stranii ritualuri, sacre sabaturi și oameni tot mai vechi într-o tot mai crudă lumină...

II.

Departe, pe recif, valurile se spărgeau cu zgomot. Înfloreau alb, în proaspăta spumă. Poetul ieși încet din apă, pe cînd soarele cobora grăbit în depărtatul adînc al oceanului. Blondul se întinse pe nisip.

— Ai simțit miresmele care sălășuiesc aici, soldatule?

Lunganul cel blond nu răspunse. Privea puzderia de stele ce se-aprindeau deasupra.

„Sînt florile de noapte, își spuse Poetul, ascunsul lor chip, tulburătoarea lor mireasmă. Parfum în treamătul unui atol pierdut în spațiu și-n timp. Am coborît tot mai adînc: abia acum am găsit acea unică amplă liniște, pacea tăcută. Căci iată că soldatul nu mai poate spune nimic... Atîtea stele deodată și aceste fremătătoare, nocturne miresme..."

Blondul se ridică încet și o porni, gol, pe plajă.

„Un trup de marmură își zise Poetul. Doar urîțenia e ceva rău aici, unde nimeni nu se întreabă cît de aproape sau de departe sînt stelele: aici totul moare și se naște din nou — stelele, poate sînt necunoscute flori și oceanul un imens animal adormit, cu răsuflarea de spumă".

Soldatul culese arma automată de jos și apoi, stînd turcește, porni meticulos — dintr-o înrădăcinată obișnuință — să și-o curețe. Din sînul junglei veneau vibrațiile vieții nocturne, strigătele de nuntă ale animalelor urcau nestingherite, împlinind calma, fascinanta noapte.

— De cînd n-am mai avut o noapte așa de senină, soldatule?

— ... Mai spune-mi despre Ariadna, Poetule. De fata aceea blondă și de castelul de pe fundul mării...

III.

Sînt speriați și goi în satul cu ciudate bordeie.

„O lume în care totul pornește și se termină sub ochiul mereu egal și blînd al soarelui. Liniște, pace. Lumina calmă a zilelor și freamătul cu mireasmă al nopților. Triumful unei vînători mereu îmbelșugate. Femeia ce va zămisli, bărbatul cu lancea de lîngă foc. Sub deasa cupolă a junglei de pe acest minuscul atol, ce poate însemna — ce-a însemnat cîndva — un unic atemporal hotar, o frontieră ruptă de spațiu. Femeia asta bronzată își alăptează puiul cu micul trup în soare, iar curata lumină coboară printre ramuri, coloane, ca într-un templu. Va trebui să rămînem cu ei, să pot înțelege cum e aici".

IV

Săgeata porni dintr-un pîlc de arbuști și se înfipse adînc în gîtul Poetului. Blondul se trînti la pămînt — reflexele de proaspăt recrut îi erau încă intacte. Zvîcnetul noii săgeți se stinse între omoplații Poetului. Se prăbuși după cîteva clipe cu fața în sus. Blondul, lipit lîngă el de pămînt, auzea clar gîlgîitul sîngelui. Scoase pistolul automat și slobozi cîteva gloanțe în aer. Doi bărbați bronzați și goi o luară la goană spre bordeie, cu arcurile în mînă. Deși nu era prima oară cînd cineva murea lîngă el, deodată soldatului îi veni să vomeze. Ameți, arma îi alunecă pe pămînt, apoi mînat de un neașteptat simțămînt, o luă la fugă, fără țintă, alergînd demențial, pînă ce se prăbuși istovit și sfîșiat de obstacolele pe care el le frînsese. Deodată i se făcu frică: era singur acum. O maimuță țipă și atunci văzu deasupra capului un boa constrictor ondulîndu-și leneș inelele. În cuget i se făcu un gol în care apăru o clipă imaginea Poetului prăbușindu-se străpuns de săgeți.

Din frunzișul întunecat al junglei de la rădăcinile timpului simțea privindu-l milioane de ochi străini.

necontactatcontact

(CLARIFICARE)

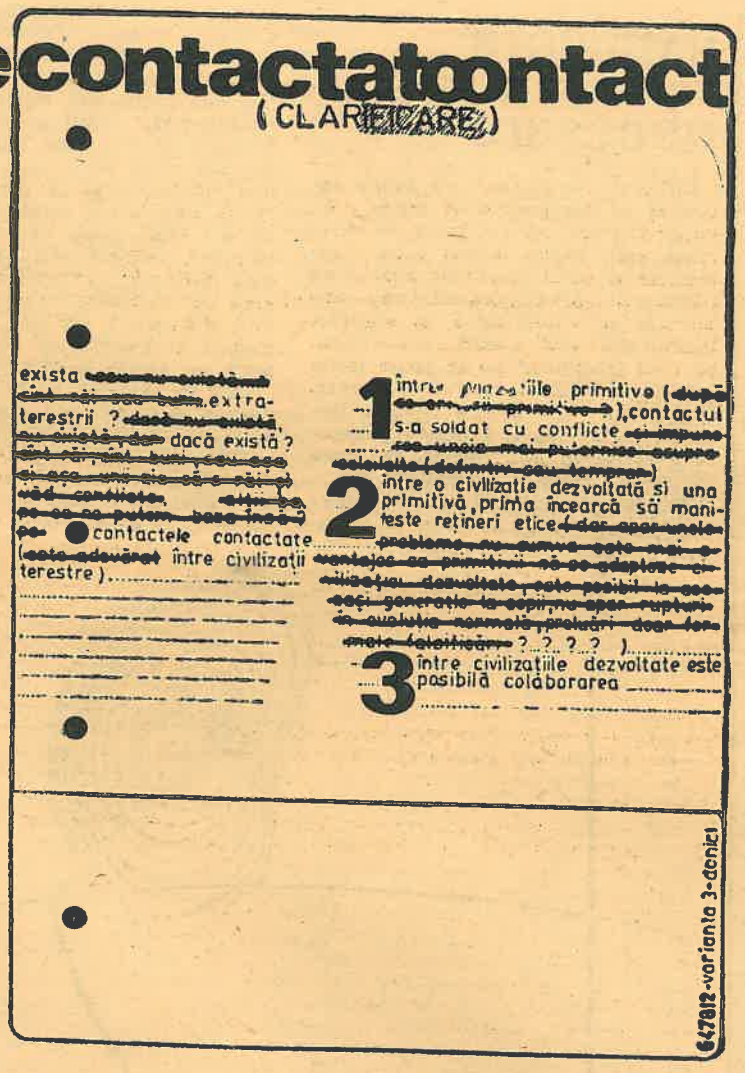

Grafică de MIHAI-CORNELIU DONICI

laurențiu cerneț

un colțișor de natură

Colțișorul acela de natură era încîntător și firește că nimeni nu-l ocolea. Dimpotrivă. Se îngrămădeau acolo mari și mici, bunici și copii, cădeau în extaz sau pe iarbă, se tăvăleau adică, priveau, admirau, se fotografiau în culori și-n relief lîngă vreun pom înflorit, făceau aprecieri nostalgice ori pline de invidie — într-un cuvînt, natura se bucura de un adevărat succes peste așteptări. Registrul de sugestii trebuia înnoit zilnic: fiecare voia să scrie acolo o vorbă de laudă, să exprime un sentiment cald față de organizatori, făgăduind să păstreze veșnic în suflet imaginea unui plăpînd fir de iarbă sau a unor frunze înfiorate de vînt.

— Nu fac un secret din faptul că nu sîntem prea încîntați de obligația aceasta stupidă de a accepta vizite turistice, spunea Alain (numele și-l pronunța sunet cu sunet, a-l-a-i-n, cu o oarecare încăpățînare copilărească), iar Malak se simți atît de jenat, încît își promise că imediat va face stînga-mprejur pe cărăruia betonată ce ducea în Tscher. Totuși nu se întoarse și continuă să surîdă — surîsul tip „Da, vă ascult, este foarte interesant ce spuneți!" —, fiindcă, de fapt, nu avea nevoie de explicații și cu atît mai mult de „mărturisirile sincere" ale ghidului. Cu toate acestea, nu trebuia exagerat nimic, mai ales în rău.

— Oh, făcu el, strălucind de o fericire nătîngă — știa că i se potrivește perfect în situațiile în care nu voia să se „citească" indicativul profesional —, aveți o foarte mare dreptate, turiștii au provocat întotdeauna griji, mai mari decît avantaje. Eu sînt doctor în istoria antică și vă pot informa că așa s-a întîmplat în toate timpurile... Dumneavoastră aveți în schimb satisfacția de a fi înfăptuit ceva extraordinar. Am auzit, dar nu mi-am închipuit amploarea și minuțiozitatea realizării...

Și își roti capul de la stînga la dreapta, cuprinzînd cu privirea o jumătate de orizont. O lentilă părea puțin aburită, însă asta nu-i voală satisfacția.

— Da, am realizat, încuviință Alain, modest, dar ne deranjează turiștii. Observați ce natură perfectă am aranjat aici, totul este dirijat de la un centru automat de comandă, pînă și echilibrul ecologic nu mai este lăsat la voia întîmplării. N-o să găsiți nici măcar o furnică în plus față de necesarul calculat, căderea frunzelor este programată judicios, mă rog, însă turiștii vor să ia cu ei „amintiri", lasă „amintiri", vă închipuiți, dacă vă puteți închipui...

— Oh, desigur, pot să-mi închipui, surise în continuare Malak. Dar trebuie să-i înțelegeți și pe ei. Cum să nu vină aici, la dumneavoastră, cînd nicăieri n-au posibilitatea să admire o așa natură frumoasă și atît de bine pusă la punct. Mai ales că, din cîte știu, pentru ei a fost creată.

Și iar își roti capul, de data asta de la dreapta la stînga. Lentila se dezaburise.

Pe un teritoriu de 23,4 hectare, prevăzut cu un delușor, două coline și cu un piriu cristalin care clipocea printre ele, un cring idilic își foșnea melodic frunzele în bătaia unui vînt răcoros și probabil înmiresmat. În coroanele copacilor — verde-crud gingaș — fremătau zeci de păsărele, iarba mătăsoasă, împestrițată cu flori de cîmp închipuia un imens covor care înconjura o gospodărie țărănească. Prin curte, printre orătănii, trebăluia o întreagă familie.

— Uitați-vă la țărani! îl făcu atent Alain. Natura este într-adevăr bine realizată. La parametrii din proiect. O să-l vedeți numaidecît pe bătrînul acela cum cosește. Iarba este confecționată dintr-un poliester cu calități deosebite. Poate fi cosită, se pălește, secretă sevă și chiar se usucă, devenind fîn. Totul ar fi perfect dacă...

— ...n-ar exista turiștii! completă binevoitor Malak.

— Da, turiștii. Într-adevăr. Dar mai sînt și oamenii noștri de aici. Chiar țăranii ăștia. Ar fi mult mai bine dacă i-am înlocui cu roboți. Știți cîtă bătaie de cap ne dau? Și nici nu arată prea frumos, trebuie să recunoașteți, cu măștile de gaze pe figură. N-ar fi mai simplu cu roboți? Priviți numai la păsări! Vă deranjează că sînt tranzistorizate? Sau gîzele... Cred că dimpotrivă. Știu că sînteți de la controlul obștesc. Ați putea pune o vorbă... Cu roboți s-ar dubla și impresia artistică.

Malak își potrivi mai bine masca și pentru prima oară îl examină mai cu atenție pe Alain. Arăta bine. Ca un om de pe vremuri. Nu purta mască.

george suru

centura

Zborul dura de ani de zile, drumul navei prin spațiu era însemnat cu trupurile trecute în neființă ale primelor echipaje, urmașii lor le priveau nostalgic mișcările derulînd pe ecrane bobinele vieții de pe navă, din momentul decolării și pînă acum, cînd cu toate eforturile de a echilibra perpetuarea vieții pe navă se ajunse la sfîrșitul ei ce părea cu totul inevitabil. Păstrînd împărțirea pămînteană a timpului, fratele și sora erau de cîteva zile singurii supraviețuitori, urmașii celorlalte familii căzuseră răpuși de o boală stranie, neiertătoare, a cărei origine nu putuse a fi dezlegată, măsurile de prevenire a tuturor bolilor cosmice fiind în cazul de față cu totul inofensive.

Boala avea un curs neobișnuit, începea cu un fel de năvală a unor porniri necunoscute în viața prealabilă a ființelor cuprinse de ea, ființele își modificau structura intimă, deveneau străvezii, aproape cristaline, ochii li se decolorau, era ca și cum ar fi fost supuse unor „extrageri" lente a fluxului vital, pînă în momentul în care moartea survenea rapid. Ceea ce deconecta total posibilitatea pătrunderii misterului acestei boli cosmice necunoscute era faptul că nu se înregistrau modificări, alterări ale funcțiilor vitale, bolnavii murind în deplinătatea forțelor fizice. Un singur fenomen devenise clar, era o dorință a tuturor de a nu se lăsa înrobiți de stări necunoscute, stări contravenind structurii lor intime.

Acum însă totul părea iremediabil pierdut, eforturile generațiilor de echipaje de a atinge țelul propus erau compromise. Și cît de aproape devenise planeta, mai bine zis sistemul de planete, pe care viața era mai mult ca sigură, telescoapele navei o cercetau de mult cu aviditate, dar această parte a universului va rămîne închisă încă pentru mult timp.

Sora și fratele, singurii supraviețuitori, își continuau cercetările pe cînd nava străbătea spațiul cenușiu. Prima navă pămînteană în spațiul cenușiu, în spațiul semnalelor puternice ce reveneau la perioade regulate de timp, parcă chemînd, parcă implorînd. Singurătatea îi copleșea tot mai mult, erau ca două coloane tinere de viață, două coloane într-un spațiu neprimitor, două coloane eflorescente ce deveneau tot mai mult cristaline sub privirile speriate, dilatate ale fiecăruia.

Boala se anunța în trupurile lor, era ceva asemănător unei ciocniri, unei șlefuiri de o zgrunțuroasă prezență înconjurătoare, impalpabilă, nevăzută. Din ei se desprindeau sentimente de o adîncă obîrșie pămînteană, mari acumulări de timp înnobilate de dragoste și de o comuniune strînsă, dezgolindu-i de ei înșiși, „dezrobindu-i" de propria lor frumusețe.

Muriră strîns îmbrățișați, agățîndu-se parcă unul de altul ca două ființe slabe, pe cînd nava tăia spațiul cenușiu, mesager al unei planete de dragoste, al unei planete cu ființe îndrăgostite spre o planetă cu sentimente de cremene și de tăișuri șuierînd prin aer fierbinte, sentimente ce o înconjurau ca o centură blestemată, protectoare, nebănuită de visători, așa cum sentimentele înconjurau cu flori nevăzute planeta lor de obîrșie.

FORUM STUDENȚESC pag. 6

antoaneta c. iordache

totul minunat în cea mai bună dintre lumi

Cînd UDDO părăsise Terra, începea ERA TUTUROR TRANSFORMARILOR. Se elaborase un plan de conexiuni optime la nivelul celor mai neinsemnate „acțiuni" și „sentimente". Dacă totul mergea bine, peste cei 2640 de ani UDDO s-ar fi întors, tînăr, în cea mai bună dintre lumi. Se estimase dispariția din fondul principal de cuvinte a unor termeni ca: **neimplinire, neînțelegere, egoism, minciună... etc.** (în cea mai bună dintre lumi ele nu vor mai avea nici o semnificație). UDDO însuși era un „element de reeducat" prevăzut în MARELE PLAN. Totul era prevăzut în Marele Plan. UDDO știa că-i este rezolvată și reintoarcerea.

Între a cincea și-a șasea escală își biruise neîncrederea. Și-a alcătuit un cod de comportament pentru momentul aterizării, un vocabular restrîns pe baza căruia a înregistrat un discurs, l-a învățat pe de rost. Întreaga lui pregătire dinaintea plecării nu reușise să-l convingă că Marele Plan nu e Marea Utopie. Dar singurătatea desăvîrșită din spațiu și faptul că în niciuna dintre galaxiile vizitate nu reușise să detecteze vreo formă de viață contactabilă îl obligaseră să-și caute o compensație. Se surprindea, pe măsură ce Pămîntul era mai aproape, visînd la acel posibil: „Paradis". Le va spune: „VIN DE ATIT DE DEPARTE CA DIN MOARTE ȘI VĂ MULȚUMESC PENTRU LUMEA MINUNATA CU CARE M-AȚI PRIMIT. MA SIMT RASPLATIT". Le va face o plecăciune adîncă. Ei vor înțelege că un lung șir de strămoși i-au dat această misiune și vor vedea în el un mesager al timpului și spațiului veșnic.

★

La mare distanță de Terra a fost anunțat că toate comenzile au fost preluate. I s-a cerut să iasă din rachetă cît mai încet. A fost întîmpinat de un glas uriaș, l-a informat că se află sub supravegherea secției a VI-a a institutului multifuncțional. A fost purtat printr-un culoar cu ecrane tridimensionale și i-a fost explicată necesitatea respectării cu strictețe a tuturor etapelor programului reintegrării sale. I S-A CERUT COLABORAREA. Avea obligația să pună întrebări pînă va afla toate răspunsurile pentru că lumea în care s-a întors le-a obținut deja, pe toate. Avea libertatea să repete o etapă ori s-o prelungească oricît ar fi dorit. Același glas l-a chestionat asupra dorinței imediate și i-a cerut să hotărască dacă se poate merge mai departe. „Vreau să aud o voce omenească, altfel înnebunesc", gîndi UDDO. Și zise: „Aș vrea să...". Am înțeles, articulă neantul mecanic. Este chiar subiectul următoarei etape.

★

UDDO nu credea în continuitatea despre care i se vorbea. Avea impresia că înainte de a fi primit de vocea aceea scundă a dormit cel puțin opt ore. Și întrebă: „Dar de ce am această impresie?"

— La intrare ai fost supus acțiunii unui absorbant de efort. Fiecare intrare într-o „locuință" este conectată la acest program. DECI SE AFLA ÎNTR-O LOCUINȚA.

— Seamănă mai degrabă cu un laborator fonic. „Locatarul" l-a informat pe larg de utilizarea și utilitatea fiecărei piese. Metal în toate variantele admise, metal selen i s-a spus, micro-computere, micro-programe, micro-instalații. Oamenii aveau toate condițiile pentru a răspunde solicitărilor societății sau ale semenilor în orice moment al existenței lor. Nu dormeau, nu se îmbolnăveau, nu uitau, nu se puteau ascunde. „TOTUL, TOTUL ESTE UN MECANISM PERFECT". Fiecare minut, fiecare secundă e folosită în scopuri precise, fiecare știe totul despre sine și despre ceilalți. Orice dorință putea fi îndeplinită în măsura în care timpul o permitea. Și o permitea, în cele din urmă. UDDO punea la nesfîrșit întrebări. Interlocutorul răspundea cu bunăvoință. De cîteva ori, cerîndu-și scuze în prealabil, s-a supus unui tratament reconfortant. L-a îndemnat și pe UDDO să încerce. Dar lui UDDO nu i s-a părut tentant să se întindă pe suportul acela striat de muzici violete, să-și pună mîinile pe piept, nici să stea nemișcat timp de cîteva zeci de secunde. Și a zis: „De ce vă puneți mîinile pe piept?"

— E cea mai confortabilă poziție. Conform cercetărilor grupului nr. 8 de la institutul care se ocupă și de dumneata.

— Cînd am plecat eu de pe Pămînt așa erau așezați morții... Nu era vreo legătură, dar UDDO gîndea cu voce tare. Și Hel-piu sau așa ceva nu se supăra. I-a explicat de ce e atît de obositor dialogul pe care-l întreținea. Ei nu mai aveau nevoie de cuvinte de un timp echivalent cu începutul epocii compușilor seleni — aceștia au permis dezvoltarea ultrarapidă a industriei de prezențe de confort. De vreme ce oricine avea la îndemînă toate informațiile și fiecare știa exact ce trebuie să facă într-un anume moment, orice explicație ar fi fost inutilă.

— Minunat, minunat, minunat, bolborosi UDDO. ATMOSFERA SE RELAXASE. Tocmai voia să spună că dorește să cunoască următoarea etapă a programului reeducării sale, cînd se auzi rostind: Dar unde e fereastra, nu văd nici o fereastră?... Locuințele voastre n-au ferestre?

— Mă tem că nu înțeleg termenul, se scuză Hel-piu cu aceeași bunăvoință. Să căutăm în Help-memoire. Cîteva comenzi și pe un ecran ivoriu apăru explicația F E R E A S T R A... 5. D.T.N.

— Ce înseamnă 5. D.T.N.?

— Termenul a dispărut acum un interval de timp nelimitat.

— Nu pricep.

— Fiecare punct al Marelui Plan cuprinde un interval de timp a cărui durată este nelimitată — el încetează în momentul în care s-a obținut îndeplinirea tuturor obiectivelor fixate. Noi trăim în al 6-lea interval de timp nelimitat. Deci termenul „fereastră"...

— Bine, dar nu priviți afară?

— Nu înțeleg ce înseamnă „afară". Să căutăm în...

— Stai, nu mai căuta nimic. Am să-ți explic eu. Înainte oamenii stăteau la fereastră și vedeau prin ea cîmp, viață, iarbă, moarte, copaci, visuri, munți. case, aer, oameni, soare. Lumina, lumina soarelui nu pătrunde pe nicăieri?...

— Ba da, bateriile care alimentează circuitele secundare sînt expuse acestei surse de energie...

— Și copacii, iarba... munții... cîmpul...

— Nu știu despre ce vorbești...

UDDO intrase în panică. Văzu Vocea ca pe o umbră de sunet.

— SPUNE-MI, DACA IES DIN CLADIREA ASTA, UNDE IES?

— Există o foarte bună conexiune între toate sectoarele. Nu trebuie să te îngrijorezi. Îngrijorarea determină...

UDDO tăcea. Făcu un semn „fie ce-o fi" cînd l-au întrebat dacă vrea să mai prelungească etapa. Pe urmă nu mai știu nimic.

★

Căderea lui UDDO n-a stîrnit panică. L-au așezat pe lama cîtorva benzi reconfort. Nu reacționa. Examenul inteligenței de serviciu decretă: „ORGANISM NEADAPTAT. CORDUL NU REZISTA RITMULUI ACTUAL". Au decis să fie introdus într-un atomostimulator de tip clasic, pentru a nu risca, prin adoptarea unor soluții ultime, o reacție de respingere în „organismul neadaptat". Intervenția a fost încredințată unei siro-combine de tip humanoid, astfel încît creierele care puseseră întrebări privind starea „subiectului reîntorsUDDO" să poată recepta acest moment.

Cum era de așteptat, organismul și-a reluat funcțiile vitale într-un timp relativ scurt. REACȚIA LA DIFERIȚI STIMULI A FOST SIMȚITOR IMBUNATATITA. Înainte de a fi „trezit la viață", lui UDDO i-a fost controlat subconștientul. Rezultatul obținut a generat noi probleme. S-au depistat înșiruiri de imagini diferit colorate, structurate din elemente dispărute din practica și teoria socială în care însuși subiectul era sau se dorea implicat. Într-un cuvînt, ape, pajiști, munți, fugă, flori... etc.... Analiza computerelor a depistat „nevoia subiectului de legături primare și necesitatea ca aceste legături să poată fi create pentru a nu readuce organismul, în absența lor, în starea inițială, de nefuncționare". A fost inițiat un program special de cercetare și cel mai bun proiect a fost elogiat și comunicat pe toate rețelele mentale. Conform proiectului a fost construită o pajiște cu flori, copaci, o căsuță: aranjate arhaic. A fost detașată una dintre cele mai atrăgătoare gîndiri, pentru completarea tabloului. ÎN ACEST DECOR S-A TREZIT UDDO.

GHEORGHE CIRIȚA — SF 7

★

Lunga convalescență l-a împiedicat să afle prea repede că ceea ce vedea prin fereastră era delimitat de același gen de ecrane și, între timp, devenise capabil să accepte chiar și această variantă cu condiția să-și trăiască acolo restul vieții. Nu mai voia să fie adaptat. Femeia semăna grozav cu o femeie, era nespus de blîndă, vorbea, se supăra... era umană, gîndea UDDO. I-a spus că s-a îndrăgostit de el și că s-a săturat să trăiască fără ferestre, flori, copaci și iarbă. UDDO avea prea multă nevoie s-o creadă și a crezut-o. A început s-o iubească, a învățat s-o alinte. Au trecut ani, după impresia lui, a aflat din ce în ce mai multe despre lumea de dincolo, și-a raportat viața la cea de dincolo și-a ajuns la concluzia că e fericit. Și s-a simțit din ce în ce mai fericit. A trecut peste revelația faptului că se afla într-un fel de rezervație și că e subiectul unei experiențe chiar și pentru ea, a încercat de cîteva ori să se sinucidă, a amenințat-o că o părăsește deși știa că e ridicol. A trăit alături de ea speranțe, din ce în ce mai mult speranța că a descoperit sensul existenței sale pe un pămînt atît de străin. A învățat-o obiceiurile lui. EXPERIENȚA AVEA O BUNA PROGNOZA. Se pronosticase că UDDO va accepta să reînceapă programul de adaptare.

UDDO era cel care făcea bucătărie. Își organizase cu încetul în jurul casei o grădină de zarzavat, creștea cîteva animale, păsări. Ca la țară, pe vremea strămoșilor lui. În ziua aceea UDDO lucra febril. Se împlineau cinci perioade de intensă luminozitate din clipa în care hotărîseră, el și Ev-an că-și vor trăi viața împreună. (Ev-an plecase să comunice, ca în fiecare dimineață, starea pacientului). „Se va întoarce cu cîteva flori în mînă, așa cum învățase că era obiceiul cîndva. Se va întoarce cu sufletul la gură fiindcă UDDO se simțise rău noaptea, avusese coșmaruri, nu dormise și Ev-an era foarte sensibilă la tot ceea ce i-ar fi putut periclita sănătatea, chiar și în cea mai mică măsură. UDDO o desena pe Ev-an. UDDO SE GRABEA. Se felicită că reușise să termine atît de repede și se întinse pe o canapea în așteptare. Îl fură somnul. Cînd se trezi era aproape seară. Ev-an nu venise. Se gîndi că EI I-AU FACUT CEVA. Nu i-a trebuit mult ca să ia hotărîrea: Va ieși din cochilie și se va duce să le ceară eliberarea lui Ev-an. Ajuns în ușă o văzu pe Ev-an venind. Răsuflă ușurat. O întrebă ce s-a întîmplat.

— Nimic, am rămas să „discut" cu cîțiva vechi cunoscuți ai mei și unul dintre ei m-a invitat să facem împreună un program de reconfort.

— Erai obosită?

— Nu deosebit...

— Știi ce zi e azi?

— A, da, uitasem, dar nu face figura asta nenorocită. Nu interpreta chiar fiecare nimic...

UDDO O PRIVEA, gîndea cît de vechi i se pare dialogul lor și totuși femeia asta e o combinație între două lumi, „Ev-an tu nu m-ai iubit niciodată", zise și asculta cu cîte cuvinte și cît de fals o învățase să-i spună contrariul. Ev-an era o voce fără chip. UDDO TACEA, își trecu mîinile prin păr, înțelese cît de singur fusese toată viața de pînă atunci. ȘI UDDO ÎNCEPU SĂ PLINGA. Ev-an se sperie, nu se mai întîmplase niciodată, nu știa despre ce e vorba. Fugi să raporteze. Dispărea, ca o scînteie firavă, în marile ecrane. Apoi plecară, ordonat, animalele, păsările, casa, grădina și portretul, mai întîi gura, mai apoi ochii. Rămăsese un gol incolor. Suna asemeni unui vis scurt, ori asemeni unui nerv care se rupe...

Cînd veni echipa secției a opta UDDO INCA PLÎNGEA. Nu mai văzuse atîtea chipuri laolaltă din momentul plecării sale în călătorie. L-au rugat, după ce n-au reușit să-l facă să le spună altceva decît „totul e zadarnic și bătaie de joc", să încerce să înregistreze sau să scrie cum vede el lucrurile pentru a preveni repetarea situației cu un alt pilot ce urma să se întoarcă peste 150 de ani. Sperau să poată analiza astfel toate aspectele reintegrării și să prevină repetarea situației. I-au vorbit la nesfîrșit și pe rînd despre „repetarea situației" și l-au făcut să promită. UDDO a preferat să scrie, Simțea o tensiune în cap, reizbucnea în plîns, „CA O MUIERE", gîndea UDDO, dar nu se putea controla. Ev-an se eternizase, la cererea lui, în lumea lor. STRAINA, STRAINA, STRAINA. Grafie: „Omul nu poate fi învins. Eu ." UDDO terminase de scris. Se îndoia că vor înțelege toți termenii folosiți. Aveau dicționarele lor uriașe, dar aveau și felul lor de a-și denumi elementele cu care operau. Ori el nu se străduise să-și amintească vreunul. Abia după ce terminase se gîndi că scrisese și despre lucruri pe care le cunoaște doar din relatările lui Ev-an. Dar n-avea chef să refacă.

★

UDDO nu știa ce trebuie să urmeze. Nu luase încă o hotărîre. Era îngrozitor de singur. Se surprinse repetînd „Totul e minunat în cea mai bună dintre lumi". Și imaginâ șansa dezintegrării în spațiu, cu rachetă cu tot, înainte să fi pornit pe drumul de întoarcere spre Terra, sau planeta G, sau micul paradis, sau totul minunat...

FORUM STUDENȚESC pag. 7

ovidiu pecican

dispariţia continuă

Bip se trezi în faţa unei senzaţii neobişnuite; violetul aluneca spre margini în verzui. Asta însemna panică. În momentul în care conştientiză, culorile dispărură. Aruncă o privire spre peretele de sticlă. Oraşul sclipea în argintiu, unduind spre cer. Peste tot apăreau scurte clipiri violete alunecînd spre verde: din nou zvîcniri de panică. Se întoarse. Beculeţele panoului pîlpîiau pe frecvenţa obişnuită a spectrului. Apăsînd pe butoane Bipp lumină discret camera. Senzaţia de siguranţă reveni. Aşteptînd semnalul care întîrzia să apară pe ecran, analiză lucid situaţia. Doar din cîteva clădiri apropiate mai apărea lumina fluorescentă a speranţelor. Deduse firesc că punctul de maximă acţiune a Timpului cădea exact deasupra incintei centrale. Pe ecran apăru în sfîrşit semnalul (şi Bipp îşi dădu seama — după întîrzierea cu care răspunsese Reţeaua de gardă — cu ce presiune acţiona Timpul asupra oraşului), iar după el, tremurat şi neclar, mesajul: viteza-presiune 7543,25 ani pe secundă. Cu ochii asupra oraşului bîntuit de ciclonul invizibil şi nedetectabil în absenţa unui aparataj ultrasensibil, ca al lor, Bipp calculă mental şansele de reuşită, în timp ce butoanele panoului înregistrau un nou apel sub apăsarea degetelor sale. Clădirile începuseră să vălurească de la primul lor nivel, înşurubîndu-se şi revenindu-şi în atmosfera densă. Ecranul sonorului palpită în dreapta celuilalt, în timp ce dincoace indicii de viteză-presiune se succedau intermitent, în salturi uriaşe: 8943,15... 9002,43... 9622,15... Bipp înregistră în acelaşi moment semnalul avertizorului. Încercă să-şi regleze mişcările în contextul celorlaţi cetăţeni ai oraşului. Eranul sonorului îi transmise eforturile acestora de a readuce oraşul la punctul zero. Execută operaţiile de rutină. Brusc, aparatele se blocară şi violetul gonind spre verzui apăru din nou în jurul lui învăluindu-l, pentru o secundă infimă. „Am intrat în timp!" — îşi spuse Bipp şi printre sunetele ce se învălmăşeau acum în incintă năucindu-l, mai apucă să tragă maneta din stînga panoului.

Apoi totul se strînse în jurul lui strivindu-l şi Bipp trăi ca prin somn senzaţia propriului său corp, catapultat printr-un tub îngust şi infinit de lung, cu pereţii zgrunţuroşi.

Se afla în mijlocul unui gol. În jurul său nu vedea nimic în afara haloului de un cenuşiu oţelit: durerea de cap. Asta era o dovadă că dacă ar fi existat ceva de perceput, ar fi fost apt să o facă. „Iată la ce poate folosi al treilea sistem de avertizare" — îşi zise. Îşi puse întrebarea unde se putea afla. Renunţă la ea din lipsă de date care să-l poată furniza un răspuns. Dacă ar fi fost să se orienteze după teoria lui Vernal, atunci se afla într-o altă lume.

Teoria lui Vernal aborda problema Timpului raportînd-o la om. Vernal considera Timpul drept „una din forţele oarbe ale naturii împotriva cărora ne mai rămîne încă de luptat". Acţionînd asupra omului, care se îndreaptă ireversibil spre îmbătrînire (deci al cărui sens de evoluţie e dinspre trecut înspre viitor), Timpul apasă asupra acestuia cu o viteză-presiune de o secundă — ca unitate convenţională. Concluzia pe care o trăgea Vernal era că sensul de acţiune al Timpului asupra omului e dinspre viitor spre trecut. Asta se învăţa în Enpolis încă de la cursurile enciclice. Mai tîrziu, alţi oameni de ştiinţă ai Confederaţiei făcuseră demersuri în sensul rezolvării problemei Timpului pe plan practic şi în folosul omului. Kaomsky şi Miynto studiaseră Timpul sub aspectul relaţiei în care se găsea cu Spaţiul (şi inevitabil ajunseră la Mişcare). Intercondiţionarea celor două categorii era evidentă. La capătul cercetărilor, cei doi ajunseră la ideea că trebuia accelerată deplasarea dinspre trecut spre viitor a unui sistem (acesta a fost ulterior oraşul), căutîndu-se totodată ca aceasta să nu afecteze oamenii. A accelera deplasarea în timp pînă la anularea Timpului însuşi — iată o formulare paradoxală care ascundea în spatele ei realitatea alteia, cu nimic mai prejos: dispariţia mişcării individuale, ca urmare a accelerării mişcării întregului sistem.

Astfel se construise oraşul. Era o aglomerare de incinte transparente şi rezistente, în atmosfera creată artifical a unei planete minuscule.

Experienţa nu reuşise. Din momentul declanşării ei, Bipp nu mai ştia nimic. Accelerarea mişcării, conform teoriei, anulase nu numai în sens restrîns mişcarea oamenilor; dusese la imposibilitatea propagării sunetului şi luminii, anulase practic posibilităţile de percepţie ale omului necondiţionat. Mai funcţionau doar mecanismele memoriei, ale psihicului în general, dar şi ele difuz, ca într-o stare de semi-trezie. Bipp preferase să adoarmă prin autosugestie pe o durată a cărei limită o reprezenta doar sfîrşitul experienţei. Acesta venise. Viteza-presiune a Timpului se accelerase nebănuit de mult, ajungînd să acţioneze ca un deget invizibil, palpînd periculos de tare materia devenită elastică Apoi totul cedase, şi Bipp se trezi în mijlocul golului imens pe care-l simţea crescînd împrejurul său.

Plutea acum prin nimic — ceva fără culoare sau alte proprietăţi cît de cît perceptibile. Realiza un fel de mişcare statică, stînd pe loc (teoretic fiind imposibilă mişcarea) şi totuşi avînd sentimentul zborului. Şi dintr-o dată îşi aminti:

La jumătate de zi de Capul Störngutt, lăsat în voia curenţilor ce şerpuiesc spre larg, în dimineţile ceţoase dai peste o priveliştе neaşteptată. E insula Pellagor, crescută din apele otelite, ca o pată întunecată. O iarbă grasă şi flori cu miresme tari în care se amestecă un vag iz de pămînt reavăn, acoperă ţărmul. De jur împrejur apele se sparg unele sub altele, iar ceaţa atîrnă peste tumultul valurilor într-o nemişcare neliniştitoare. La vreo sută de metri spre interior un brîu de arbori înconjoară insula, închizînd perspectiva. De aici trebuie să-ţi deschizi drum mai departe. Cîteodată, dintre copaci ies capete mari de pachiderme pletoase şi animale necunoscute îşi aruncă limbile printre crengi după mici vietăţi pitite îndărătul frunzelor.

Era un cer galben, incendiar, datorat stelelor reci din apropierea planetei. Se îndreptau spre Bang jerbe plasmatice ce păreau imposibil de oprit. Apoi se spărgeau de cîmpul care rostogolea planeta în interiorul său. În liniştea dinăuntrul cîmpului, cerul părea o continuă explozie a şerpilor solari tăcuţi şi tenace.

După aceea ploile se opriră. Apa însă continua să crească cu fiecare nouă zi, atingînd cote tot mai înalte. Nici un comunicat oficial nu venea să răspîndească temerile. Oamenii vorbeau că Olanda dispăruse în întregime şi că toţi se refugiaseră în Elveţia. Oraşelul îşi modifică într-un timp neînchipuit de scurt înfăţişarea. Apăreau tot mai sus case noi, cu o arhitectură fără nici un căpătîi, care respirau din toate ungherele provizoratul. Străzile înguste, de oraşel provincial, deveniseră dintr-o dată neîncăpătoare. Era vară dar toate sufereau de pe urma umezelii excesive. La orice oră din zi sau din noapte se găsea cineva la digul ridicat în pripă. Şi nu dintr-o obligaţie stăteau oamenii acolo. Nu puteau dormi. Grupuri-grupuri organizau plimbări pînă în vîrful muntelui. Asta deşi faptul că apele ereşteau era vizibil şi din oraş.

Curaj, doar puţin curaj. Trebuiau coborîte două trepte crăpate şi uzate. Pe urmă venea intrarea, acoperită cu o perdea din mărgele colorate.

Coti la dreapta pe o străduţă aproape medievală prin îngustimea şi mudăria ei.

Iată-l ajuns în faţa pagodei, de existenţa căreia habar n-avuse pînă atunci. O pagodă identică cu cele văzute în paginile unor cărţi ce relatau călătoria cuiva în Extremul Orient, doar că puţin mai şubredă. Stătea uşor înclinată într-o parte.

Cobori cele două trepte şi intră, dînd la o parte perdeaua din mărgele colorate.

Muntele era cioplit ca o piramidă, sau poate era chiar o piramidă adevărată, înaltă şi masivă cît un munte. I se vedea doar vîrful cenuşiu reliefat de cerul albastru şi senin. În rest, trupul ei era acoperit în întregime cu trunchiuri groase de arbori, mustind de lichid, pe jumătate putrezite din pricina cine ştie cîtor ploi. Muşchi, multă verdeaţă pe cafeniul bolnav, întunecat, al copacilor învălmăşiţi într-o grămadă imensă.

Din sala alăturată se auzeau paşii cuiva apropiindu-se. Intră Wundt.

— E tocmai cum bănuiam — spuse el. Cometa a fisurat mantaua. O libertate care ne va costa...

Ceilalţi ascultau în tăcere.

— ...Soluţia e dezintegrarea.

Prin văi şi la cîmpie, peste cartierele mărginaşe ale oraşelor începură să clipească luminiţe vii şi tremurînde. Între aşezări începură să circule cai înnebuniţi de tăcere şi osiile ruginite de atîta nemişcare purtau căruţele scîşnind. Oamenii fremătau pe străzi, fluierîndu-şi ciinii şi căutîndu-se prin cotloanele întunecate ale caselor.

Acum Bipp ştia. Alunecase pe una din meandrele timpului, prizonier al clipei în care oraşul se pulverizase. Şi, ca într-o capsulă spaţială transparentă, ca într-o bulă de aer dusă de ceva neştiut în afara universului, Bipp traversa lumile paralele celei în care trăia. În care odată. trăise. Nişte lumi mai mult sau mai puţin evoluate, cu oameni ca şi el trăindu-şi vieţile modest şi fără să încerce să le depăşească într-un fel durata. Era condamnat să traverseze aceste lumi fără putinţa de-a interveni în vreun fel — un martor inexistent. Tot ce putea să creadă era că aceste lumi sînt alternative pentru cea din care venea. Ori asta înseamnă că el.. pentru totdeauna...

Refuză să se mai gîndească la asta. Noi imagini veneau de undeva aşezîndu-i-se pe memorie ca nişte păsări mari, a căror greutate n-o simţi decît în absenţă. Dar nu, nu putea fi aşa. În univers linia dreaptă e de fapt o linie curbă şi...

Clipa se rotea în jurul axei timpului, mereu aceeaşi, ca un satelit minuscul ce-şi modifică forma cu fiecare nouă lume prin care trece „Pe undeva trebuie că şi ceilaţi cetăţeni ai oraşului se găsesc în aceeaşi situaţie. Poate odată şi odată ne vom reîntorce acolo de unde am plecat" — îşi spunea Bipp îndreptîndu-se spre noi lumi, nemuritor.

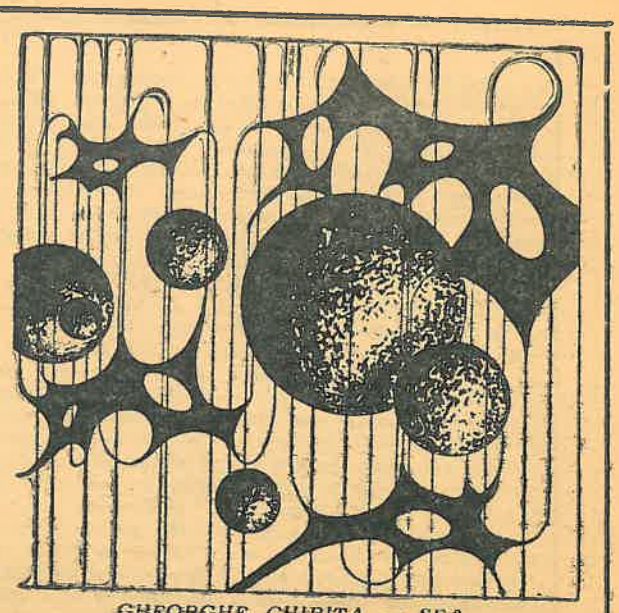

GHEORGHE CHIRIŢA — SF 8

marcel luca

coincidenţe

„La ora 8,30, agentul de serviciu a introdus în biroul meu un individ ce susţinea cu vehemenţă că e marţian, solicitînd o recomandare pe lîngă **Asociaţia pentru ocrotirea animalelor** din Districtul Columbia. Amuzat, am întreţinut o conversaţie pe teme extraterestre timp de 28 de minute, pînă la sosirea ambulanţei clinicii de psihiatrie **Gisevius Hospital** din Fleet avenue, 138 C, Washington, D.C.".

„La orele 11,30 în încăpere a năvălit un bărbat care duhnind evident a băutură, mi-a cerut imperativ şase maşini de patrulare care să-l escorteze pînă la postul teritorial de televiziune, prin intermediul căruia intenţiona să comunice întregii lumi un mesaj ultimativ din partea planetei Jupiter. Atunci cînd am izbucnit în rîs, a scos din buzunar un obiect ciudat, ameninţînd că mă va distruge cu ultimul tip de dezintegrator jupiterian. I-am ordonat sergentului Foster să-l arunce în stradă. Am stabilit ulterior că obiectul care îi scăpase din mînă era o piesă de la un mixer obişnuit".

„La orele 13,15 a pătruns în birou un individ cu o înfăţişare oarecum ciudată, care cu multă politeţe mi-a explicat că a fost însărcinat de **Inamovibilul Consiliu al Sfătuitorilor** de pe planeta Venus să realizeze un contact oficial cu pămîntenii, propunîndu-mi apoi să întreprind demersurile ierarhice necesare în vederea unei întrevederi cu Preşedintele, eu fiind cel mai apropiat reprezentant al autorităţii de locul său de debarcare. Înfuriat, am scos pistolul, gest la care a reacţionat întinzînd spre mine un cristal romboedric, moment din care nu-mi mai amintesc nimic".

(Extrase din interogatoriul luat locotenentului Joe Turner de către procurorul districtual Evans Vallaria, jr.)

Elemente contradictorii:

— Potrivit fişei personale, J. T. are o înălţime de 1,82 m şi o greutate de 89 kg; potrivit măsurătorilor realizate în timpul anchetei, J. T. are o înălţime de 8,2 cm şi o greutate de 8,5 kg. Amprentele şi semnalmentele corespund.

robert kocher

simetrie

Visam...

Omul introduse în computer o multitudine de date despre lume. Ciberul le prelucră şi după un timp apăru rezultatul:

— Viaţa conştientului egal suma senzaţiilor reale. Rezultă: viaţa subconştientului egal suma senzaţiilor onirice. O axă de simetrie divide universul în două: starea de veghe şi somnul. Realitatea unei lumi e funcţie de visul celeilate lumi. Reciproc.

(Fragment din jurnalul recuperat de pe epava părăsită a navei interstelare extraterestre)

Gîndurile omului tresăriră:

„Deci există o legătură nevăzută între viaţa noastră şi cea a unor fiinţe dintr-un univers ascuns. Tot ceea ce facem noi cînd sîntem treji nu e decît visul celor de dincolo. Iar viziunile din somnul nostru sînt cele ce se întîmplă cu cei din necunoscut, care nu dorm. Trăim din fragmente de vis ce se continuă dintr-un „străin" într-altul, pînă cînd visul se termină. Iar visele noastre se continuă din fiinţă în fiinţă, înfăţişîndu-ne viaţa celor din lumea paralelă, pînă cînd se sting într-unul din noi. Ce se va întîmpla, cum vor reacţiona oamenii descoperind acest fantastic fenomen lăuntric? Oare ce consecinţe ar avea dirijarea acestei „simbioze"? Dacă am visa mai frumos... Realitatea ar fi atunci mai frumoasă...".

(Fragment dintr-un papirus descoperit în sarcofagul piramidei necunoscute).

Se făcea că fiul lui Ra hrănea cu semne sacre fiara nemişcată cu o mie de ochi sclipitori şi ea prinse atunci glas omenesc:

— Viaţa treaz înseamnă totalitatea simţirilor adevărate. Rezultă: viaţa dormind înseamnă totalitatea simţirilor visate. O axă de simetrie împarte universul în două —starea de veghe şi somnul. Realitatea unei lumi e funcţie de visul celeilalte lumi. Reciproc.

lucian ionică

grijă părintească

(fragment)

Pătrunse cu băgare de seamă în livingul în care dormise pînă în urmă cu două minute gazda sa. Ocoli cu grijă ziarul rămas pe jos şi se aşeză stingherit pe o margine a canapelei. O uşoară nervozitate părea să-i urce din vîrful degetelor. Îl examina cu curiozitate pe Acateu. Un bătrînel cu înfăţişare comună, părul alb, bogat, mustaţă, riduri nu prea evidente, haine purtate, dar îngrijite, de care probabil se ataşase. Părea un om vesel, sănătos tun, dorind să trăiască peste o sută de ani. Dacă n-ar fi fost puţin buimăcit de somn, semănînd acum cu un bunic luat prin surprindere de vreo ispravă a nepoţilor, probabil că l-ar fi văzut mai puţin sobru, poate chiar vioi, poate chiar jovial. Ce ciudat! Dacă nu ar fi primit asigurările cele mai serioase, dacă nu i s-ar fi povestit despre întîmplări ce constituiau dovezi de netăgăduit, nu ar fi crezut că omul acesta, atît de obişnuit, are o înzestrare neobişnuită, stranie, unică: aceea de a cunoaşte viitorul. Se spune că nu foloseşte ceaşca de cafea, cărţile sau globul de cristal. Vorbeşte cu tine, te priveşte, tu îl întrebi, iar el, pur şi simplu, îţi răspunde de parcă ar citi dintr-o carte, fără să trădeze nici cel mai mic efort. Cu toate acestea, era rar solicitat, deoarece puţini îi luau în serios şi pentru că prezicerile sale, fără a fi neadevărate, se refereau la evenimente neplăcute. Oamenii îl ocoleau nevrînd să trăiască sub teroarea aşteptării întîmplărilor nefericite, dacă se mai puteau numi întîmplări... Bătrînul spunea că acesta ar fi tributul ce trebuia plătit pentru ieşirea din ordinea normală a lumii. Unii credeau că, de fapt, nu ar fi vorba decît de o înclinare subiectivă spre fapte triste sau spre aspectul trist al lucrurilor, o altă structură psihică putînd să releve latura fericită a evenimentelor viitoare. Alţii susţineau că tragicul este mai uşor de sesizat şi această înclinare nu ar fi decît rezultatul comodităţii. Oricum, nu erau decît ipoteze. Rămînea evident doar faptul că un om vesel în viaţa de zi cu zi prezicea de cele mai multe ori lucruri triste. Un fior îi trecu pe şira spinării.

Acateu începea să bănuiască motivul vizitei şi, pentru a-l impresiona şi mai mult pe tatăl fetei, vru să dea toate detaliile. Interveni întrerupîndu-l:

— Cred că ar fi nimerit să vă relatez întîlnirea cu fiica dumneavoastră pentru a şti ce s-a întîmplat şi a putea astfel judeca lucrurile în cunoştinţă de cauză. Îmi aduc foarte bine aminte ce am discutat atunci. Este o fată inteligentă şi mi-a făcut plăcere. Citeam, cînd soţia mea a introdus în această cameră, o fată sfioasă, slăbuţă, cu ochii puţin umezi de emoţie. M-a întrebat dacă într-adevăr pot să ghicesc viitorul. Înainte de a spune „ghicesc" s-a oprit o clipă, neştiind dacă se cade sau nu să folosească acest cuvînt. Îi era teamă de o gafă. I-am spus că, deşi aparenţele sînt împotriva mea, adică, deşi oamenii de ştiinţă „serioşi" nici nu vor să audă de precogniţie ca despre un fenomen real şi în unele dicţionare nici nu apare cuvîntul, eu pot să cunosc ceea ce i se va întîmpla unui om sau altuia, ori ce se va întîmpla cu un obiect, cu un fenomen ori cum va evolua o situaţie oarecare. Tot ce este dincolo de clipa „aceasta", în faţa ei, îmi apare în minte asemeni unui roman sau articol de ziar citit recent. Este ca şi cum mi-aş aminti de ceva ştiut de cînd lumea. Un moment de concentrare şi apoi pot vorbi despre fapte la care nu m-am gîndit niciodată pînă atunci, fapte care toate se vor întîmpla.

Fiind vorba de ceva atît de neobişnuit, majoritatea oamenilor mă consideră un impostor. Chiar şi aceia cărora le-am dovedit într-un fel sau altul facultatea mea de precogniţie preferă să mă eticheteze în fel şi chip decît să admită un „ceva" neexplicat încă de ştiinţă, care le depăşeşte capacitatea de înţelegere. La vîrsta mea m-am resemnat de mult şi nu-mi mai fac griji din această cauză.

„Permiteţi-mi, a spus fiica dumneavoastră, să vă sugerez o modalitate foarte simplă de a demonstra practic, întregii lumi, capacitatea pe care o posedaţi: jucaţi la loterie, nu numai la loteria naţională, ci la toate loteriile din lume. Dacă aţi cîştiga, să zicem, timp de un an toate sumele puse în joc, aţi deveni foarte bogat. Oamenii sînt foarte sensibili la bogăţie, mai ales la cea ivită peste noapte. Argument mai bun decît acesta nu se poate găsi. Aţi putea să vă extindeţi sfera de activitate prin speculaţii la Bursă. Veţi ajunge să cumpăraţi întreaga lume. Ce ar mai conta atunci dacă ar crede sau nu cineva în darul dumneavoastră neobişnuit?".

„Ai o imaginaţie bogată, i-am spus. Din nefericire sau din fericire nu pot să fac ceea ce-mi spui. Mărturisesc, îmi este teamă".

„De cine vă e teamă, de autorităţi, de hoţi? Ştiind tot ce se va întîmpla puteţi să evitaţi neplăcerile de orice fel. Nu aveţi de ce vă teme. Sînteţi un om extraordinar. Cunoaşteţi probabil toate descoperirile ştiinţifice care se vor face în viitor. Prin dumneavoastră viitorul intră în prezent. Magnific. Nu înţeleg de ce nu acţionaţi, nu înţeleg de ce îi lăsaţi pe savanţi să se chinuiască din moment ce deţineţi rezultatele cercetărilor lor".

„Pe de o parte, savanţii de care vorbeşti ar trebui să mă întrebe ceea ce vor să ştie, altfel nu am cum să aflu cunoştinţele viitoare care îi interesează, iar pe de altă parte, mi-e teamă. Nu este vorba de o ameninţare concretă, nu mi-e teamă de ceva anume, este o teamă metafizică. Cînd încerc să văd viitorul unor lucruri pe care le simt „interzise", se cască deodată un hău în faţa mea, ameţesc, mă simt bolnav, nu mai am putere. Am încercat o dată să mă înfrunt pe mine însumi sau, cine ştie, pe altcineva..., şi mi-am pierdut orice vlagă. Cîteva zile am zăcut la pat. În aceste momente simt că atentez la o ordine... şi renunţ. S-ar putea să fie şi puţin misticism în ceea ce ţi-am spus, dar cine ar garanta că rămîne normal dacă s-ar trezi deodată cu un asemenea dar, putere sau cum vrei să-i spui?".

— Pe scurt, m-a rugat să-i spun cînd se va mărita, cu cine şi cum vor trăi. N-am făcut decît să-i descriu ceea ce vedeam foarte clar în faţa ochilor minţii mele, în acel spaţiu de neînţeles pentru mine, sau, pînă acum, pentru oricine altcineva: se va căsători în anul doi de facultate cu un coleg dintr-un an mai mare, va avea un copil, o fată, dar după şase ani se vor despărţi din cauza părinţilor ei, în special a mamei, care le va face viaţa imposibilă. Mai departe, în viitor, nu m-a lăsat să privesc. În schimb mi-a cerut amănunte pentru perioada pe care o parcurseserăm. La început nu m-a crezut şi a luat totul în glumă. Nu-mi dau seama ce i-a schimbat atitudinea. Chipul ei s-a schimbat dintr-odată. Avea o cu totul altă privire. Mi-a mulţumit şi a plecat.

— Dar bine, domnule, este aberant ceea ce spui! Cum îţi închipui, că noi, părinţii ei, care o avem doar pe ea, o să-i vrem răul, că o să încercăm să-i distrugem fericirea? Este monstruos! Gestul dumitale este incalificabil! Dumneata, prin ceea ce spui, ai distrus o familie.

— Îmi pare rău dacă s-a întîmplat acest lucru, dar eu nu îmi „închipui", ci spun ceea ce văd. Aţi fi dorit poate să nu-i spun adevărul, ci să o încînt, dragă fetiţă, de nevastă te va lua chiar Făt-Frumos şi veţi trăi fericiţi o mie de ani, avînd copii şi nepoţi nenumăraţi. Din păcate eu nu pot să fac aşa ceva, sau poate nu am voie, cel care are curajul să vrea să-şi afle viitorul, trebuie să aibă curajul să meargă pînă la capăt. Dacă sînteţi convins că pot vedea în viitor aşa cum priviţi dumneavoastră în trecut va trebui să-mi daţi dreptate.

Se făcu linişte. Acateu părea să fi pronunţat o sentinţă. Perea continua să se frămînte. Se vedea că nu spusese încă tot ce avea de spus. Asaltul următor trebuie să fie decisiv şi să-i aducă victoria; de aceea îl pregătea cu mai multă grijă. Se hotărî şi spuse:

— Bine, dar nu lucrul acesta este cel mai important şi nu el este mobilul vizitei mele. Să continui. Monica, după această discuţie, nu a mai spus nimic acasă, doar s-a închis în sine. Noi am observat imediat că s-a întîmplat ceva, dar la întrebările noastre răspundea că totul este în regulă, că nu s-a întîmplat nimic şi nu avem de ce să ne facem probleme.

În acele zile, prin cine ştie ce asociaţie de idei, sau poate a fost numai o coincidenţă, nevestei mele i-a venit ideea să afle de la o ghicitoare viitorul fetei. Nici eu, nici fata nu am ştiut nimic. N-a ajuns la ghicitoare, ci tot la dumneavoastră, şi a aflat tot ceea ce dorea să ştie. Nimic rău în asta, dacă soarta prezisă acum fetei mele nu ar fi diferit foarte mult de cea prezisă prima dată. Aţi afirmat că Monica se va căsători cu un coleg de serviciu, la doi ani după terminarea facultăţii, va pierde copilul datorită unei naşteri premature, iar soţul va muri într-un accident de maşină, produs din vina lui. Fata va avea atunci 32 de ani, se va recăsători la 39 ani şi va muri la 66 de ani, complet senilă. Iată o precizare situată între melodramatic şi macabru. În varianta întîi eşecul căsătoriei era pus pe seama noastră, a părinţilor, iar în a doua pe soţ şi, prin aceasta, pe fată, pentru că s-a căsătorit cu acel bărbat. Mama a fost montată împotriva fetei, fata împotriva noastră. S-a creat astfel o atmosferă foarte încinsă şi, într-un moment de slăbiciune, s-a produs ruptura. Trist şi stupid.

Contradicţia este evidentă. Dacă într-adevăr vedeţi viitorul, care nu poate fi decît unul singur, cum de aţi prezis aceleiaşi persoane două viitoruri diferite? Singura explicaţie pe care o găsesc, dacă o elimin pe aceea că v-aţi înşelat amarnic, este că aţi dorit, dintr-un motiv care îmi scapă, să rîdeţi de două fiinţe slabe de înger, gata să creadă orice.

Acateu se simţea foarte singur. Era obişnuit cu asemenea scene. Privea pe omul din faţa sa cu impresia că urmăreşte un film sau o piesă de teatru TV şi că oricînd ar fi putut trece pe alt program sau ar fi putut închide aparatul. Ce ar fi să îngheţe imaginea într-un stop-cadru? Ridică uşor mîna şi Perea se opri aşteptînd un răspuns.

— Nu sînteţi primul care aflînd că vă aşteaptă lucruri neplăcute sau chiar tragice protestează, acuzîndu-mă de minciună şi şarlatanie. Daţi dovadă de laşitate, nu aveţi curajul să trăiţi cu conştiinţa celor ce se vor produce. Oamenii nu au reacţii foarte diferite atunci cînd îşi află propria soartă. Cei mai mulţi încearcă să trişeze, crezînd că vor putea să preîntîmpine ceea ce nu le place. Deşartă speranţă. Dacă ar fi posibil aşa ceva, ar însemna să nu fac preziceri adevărate. Viitorul pe care îl văd, printr-o greşeală a naturii, ia în considerare tocmai faptul că subiecţii îşi cunosc viitorul şi vor acţiona ca atare. Dacă ei nu ar veni să mă descoase, soarta le-ar fi alta. Este vorba de o determinare reciprocă, se realizează un feed-back. Apare un proces oscilator, care se continuă în spirală, confundîndu-se cu soarta ce se va realiza în fapt.

Dacă fata dumneavoastră nu m-ar fi întîlnit niciodată şi nu mi-ar fi pus întrebările pe care mi le-a pus şi deci n-ar fi auzit răspunsurile, desigur că ea ar fi avut o altă soartă. Poate mai fericită sau poate mai nefericită, nu am cum să ştiu. Viaţa unui om, înşiruirea ca pe o aţă a faptelor sale şi a întîmplărilor la care ia parte, aşa cum apar ele cînd privim înapoi, nu se află pe axa dintre imuabil, total determinat şi contingent, totală nedeterminare, ci într-o altă sferă. Varianta întîi a fost adevărată, dar nu mai este. Prin intervenţia dumneavoastră, viitorul s-a modificat. Cunoscînd soarta fetei aceasta s-a schimbat.

Perea încercă o ultimă rezistenţă:

— Monica ar fi putut să ne povestească ceea ce i-aţi spus şi astfel am fi aflat. În acest caz nu s-ar fi modificat soarta ei? Dar acum, aflînd şi eu şi fiica mea de noua variantă, mai este ea valabilă?

— Dumneavoastră n-aţi aflat nimic, ceea ce contează este prezenţa nemijlocită în momentul precogniţiei. Credeţi oare că a asculta prezicerea chiar atunci cînd ea are loc sau a o asculta ulterior, să zicem înregistrată pe bandă de magnetofon, este acelaşi lucru? Vă înşelaţi, domnul meu. Totul este foarte complicat. Mai mult decît atît nu pot să explic. Ar fi fost bine să stăpînesc legile premoniţiunii şi să le pot oferi înţelegerii oricui. M-am resemnat şi acum mă mulţumesc cu evidenţe empirice, fără a mă mai strădui să aflu de ce aşa şi nu altfel. Dacă nu puteţi crede, nu mă voi supăra. Viitorul îmi va da totuşi dreptate.

Contabilul principal îi mulţumi pentru explicaţii, se scuză de mai multe ori pentru deranj, îşi îmbrăcă pardesiul şi plecă.

Se înnoptase. Strada era pustie. Un vînt tăios purta frunzele uscate rostogolindu-le deasupra caldarîmului. Ce straniu i se părea acum totul: lipsa oamenilor, luminile farurilor, vitrinele luminate, albul marcajelor de circulaţie. Intuia în tot o semnificaţie obscură, trainică, necunoscută pînă atunci. Un fior îl făcu să se zgribulească. Mări pasul. Deodată îşi dădu seama că uitase ceva. Interesîndu-se a doua oară de viitorul fetei, nevasta lui îl modificase, fără să-şi dea seama, în rău. Oare n-ar reuşi să determine o îmbunătăţire a lui dacă l-ar ruga pe Acateu să cerceteze încă o dată viitorul fetei? Era foarte probabil. Căută un telefon public şi se îndreptă spre el. Dar dacă lucrurile se strică şi mai rău? Era la fel de posibil.

Să fim serioşi, îşi spuse Perea. Sînt tatăl fetei, sînt capul familiei, sînt bărbat, nu se poate ca intervenţia mea să fie de rău augur. Nu sînt copil, pot să-mi dau seama de valoarea unei acţiuni. Doar n-o să stau să mă văicăresc, fără să fac nimic. Trebuie întreprins ceva. Şi bătrînul spune că soarta pe care o prevede el nu este imuabilă, iar dacă este aşa trebuie să se găsească o cale pentru a o controla. Nu ne putem lăsa în voia întîmplării. Trebuie să acţioneze, asta cît mai repede, pînă nu ar fi prea tîrziu. Chiar dacă în urma intervenţiei s-ar produce modificări în rău, ar putea să roage o rudă sau un prieten să-l întrebe pe bătrîn de soarta fetei. Iar dacă şi aceasta ar da greş, ar putea să roage pe altcineva, şi aşa mai departe, pînă s-ar fi găsit cineva a cărui intervenţie să determine o ameliorare. Dar se va mulţumi oare doar cu o îndreptare, nu va dori atunci să obţină mai mult?

Rămase cu receptorul în mînă, nehotărît. Era întuneric, linişte, şi se auzea foarte puternic tonul aparatului.

FORUM STUDENŢESC pag. 9

claudiu iordache

reîntoarcerea la părinți

Aie puse Amortizorul să-i adoarmă emoția.

— Și dacă ne vor respinge. Cui îi trebuie istoria, OA?

— Nu ne vor respinge, AIE. Fișele Salturilor nu se distrug. Amintește-ți Regulamentul Sever.

— Și dacă au trecut o mie de ani, sau zece mii sau zece ere, OA? Dacă n-au eliminat Distrugerea, OA? Dacă n-au cuprins Pacea, OA? Suporți coborîrea, OA??!

OA își stinsese privirile sub pleoapele transparente.

— Vom vedea, AIE...

Nava străbătea spațiul în care fiece firicel de materie ascundea aurul soarelui. Steaua își atingea maturitatea. Acest ochi orbitor și net conturat ce scormonea Universul Mic cu jeturi incandescente, arzînd cu strigătele sale calorice. Un vid-sferă cu raza unei optimi de parsec.

Acest ciclop strălucitor, în democrația căruia reintrau...

AIE îl privea fascinată.

— Simt ceva aici, OA!

— E normal, AIE... Nimeni nu l-a uitat. Pentru noi astrul acesta semnifică pîntec, umanitate. O imagine de-a sa ne este înfiptă în creier. E patria noastră, AIE...

— Pa-tri-e... Patrie...

AIE pronunță cuvîntul ca pe o tăcere.

— E absolut normal, AIE. Peste un Semn vom vedea mai bine despre ce este vorba.

Amortizorul își încetă zumzetul.

— Vreau să trăiesc cu fiecare electron din cord apropierea de Patrie... N-ai nimic împotrivă, OA?!

OA îi zîmbi.

— Ești curajoasă, AIE. Nu ne vor respinge chiar de vom reprezenta Cuaternarul pentru ei. Tu ești mereu frumoasă și frumusețea e un mesaj veșnic, AIE... Frumusețea înseamnă Pace, Dragoste. Te vor privi și vor înțelege.

— Dacă nu cumva și-au schimbat conceptul, OA...

— Nu cred, AIE. Îți amintesc planeta pătrată din Lebăda, care ne-a primit cu o ploaie de pietre, pînă ce și-au „prelucrat" forma pură a spiritului, AIE. Crusta aceea mocirloasă și-a scos din pucioasă flori galbene ca să te întîmpine. Am fost gelos, AIE.

AIEI îi pierise glasul. Pe un ecran-perete, din pulberea galbenă se desprinsese curbura unei planete de mărimea delta.

— Jupiter!

— Și Pămîntul, dilatîndu-și lent materia, într-un halo difuz de lumină.

OA citi în Analizometru.

— Apă... Oxigen... Nu le-au distrus, AIE. Cataclismul tău n-a avut loc.

— Sau a avut loc cu mult înainte.

OA cuplă radarul. Pămîntul crescu. Recunoscuseră alfabetul geografiei. Asia... Africa... America... Prenumele imenselor femei răstignite pe carcase de stîncă.

— Polii sînt verzi!

— Au schimbat clima!

— Sau s-a schimbat clima.

— Dacă ne vor respinge?!

OA aruncă o privire spre Computerul-Director. Acesta tăcea, etalîndu-și datele.

— Nu s-a schimbat nimic. O neînsemnată pierdere în volum... Diametrul constant. Temperatura medie +19 grade Celsius. 2.6000.000 mc apă în plus față de tabele.

— Primește-ne!

OA nu simți nevoia nici să rîdă, nici s-o ironizeze pentru patetismul cuvintelor sale... Spuse simplu:

— Primește-ne cum se cuvine... patrie!...

II

Atinseră Pămîntul într-o zonă de verde închis. Nici o urmă de Semn, de om, de civilizație.

Ferigi uriașe în care se sfîșia vîntul țipînd în ierburile subțiri și lungi, bălți cu ape roșii, fierbinți, din care se ridicau vapori sulfuroși ce se aprindeau din senin pentru ca apoi să facă explozie, trupurile noduroase ale unor arbori pe care solzii mari, cheratinici, îi transformau în uriașe reptile, îngropate în mlaștini brune, într-o pîndă veșnică...

OA solicită Asimilatorului o opinie.

— Carbonifer... Carbonifer...? 300.000.000 de revoluții... 300.000.000 revoluții...

— Carbonifer?!

AIE rise strident.

— Carbonifer, OA!? Noul Ciclu. Am avut dreptate, OA... S-au distrus... S-au distrus..

OA urmări cum i se formau AIEI lacrimile. Strălucirea ochilor se stingea rapid în colțul pleoapelor și picătură după picătură, galben-verzui, îi alunecau îndungîndu-i obrazul.

OA fu tentat să-i mîngîie părul lung și întunecat. Și să-i readucă în amintire DISTRUGERILE la care asistaseră împreună. Centrele galactice dezintegrate într-o cutremurătoare liniște; jerbele violete ale razelor Y țîșnite din cine știe ce asimptotă a universului care ucideau coeziunea și gravitațiile; sori imenși prăbușindu-se sfîrîind în neant, planete vii dispărînd în milionimi de secundă; hiperastrul negrului absolut cu civilizația sa uluitoare și cu Heronii ei supraintelectualizați, autostrivindu-se sub o presiune fantastică între atracția unei comete vagabonde și propria sa antiatracție dirijată?!...

OA, vru să-i amintească soarta sferelor albe ale Directoizilor, atît de blînde și de prietenoase și care respirau lumină. Sfîrșiseră stupid și inexplicabil în urma unui experiment în anti-undă. Atunci se pulverizase pur și simplu o extraordinară inteligență cosmică numai pentru că propuseră praxisului ur armistițiu între materie și antimaterie.

OA putea să amintească la infinit. Distrugerea constituie o alternativă a creației. Haosul o ordine de început a neantului. Primele Două Legi Cosmice.

În pămîntul din care s-a smuls trupul lor a fost îngropată o Istorie?

Poate! Soarele e abia tînăr. Va însămînța în această materie telurică un nou prunc.

— Timpul continuă, AIE.

AIE tresări.

— N-au fost în stare să păstreze VIAȚA! N-au fost în stare să protejeze Marile Idei! N-au fost în stare să cuprindă actul nașterii!... S-au privit cu niște ochi de broască, turtiți pe un simbure de humă, cu gînduri grele și zboruri scurte, cu egoismul și ura celui ce nu se poate desprinde din propriul trup... N-au fost în stare să treacă de Era Distrugerii, OA!! S-au prăjit, au ars și părerile libere, și-au ars mințile și Forma... Înțelegi OA, i-a atras moartea, cu o oarbă voluptate. Vă urăsc, OA! Îi urăsc pe oameni, le urăsc cenușa din care se poate rupe un nou fiu. Urăsc viitoarea maternitate, urăsc pîntecele acestui carbonifer... Să-l laserizăm, OA... Să-l sterilizăm, OA...

AIE bohotea...

Așa își plînse femeia tuturor timpurilor bărbatul înfrînt în încleștările cu Inevitabilul.

— ... Să plecăm, OA... Să plecăm cît mai repede... Să părăsim rezervația blestemată!

OA nu o mai putea asculta. Îi zvîcnea sub frunte strigătul tatălui său. „... OA!!... Duminică un zbor peste Phebus, OA!!..." și fișiitul brazilor argintii din care mirosul ascuțit de rășină se ridica înspre cer ca un nor galben și strigătul tatălui său, zeu blînd și cărunt cu ochii mult prea mari pentru umerii săi lați și neobișnuit de puternici...

OA nu mai auzea decît glasul acela sunînd din ancestral.

„... OA, duminică, un zbor pe Phebus, OAA..." Tatăl său pierise într-o expediție ce-și asumase deliberat un risc excepțional. Explorarea micrometrului.

Într-o sferă nu mai mare decît un electron de heliu, încercaseră să străbată distanța fantastică dintre el și nucleul cît un astru de mărimea epsilon.

O dislocare de energie, inexplicabilă, se produsese în timpul saltului, sub privirile omenirii care urmărea aventura prin lentilele unor senzamicroscoape ce măreau de 10^3 milioane de ori și apoi nimic, în lumea aceea rece a abisului nucleonic...

OA auzea și acum glasul acela „... OA,... duminică un zbor pe Phebus,... OA..."

— Să plecăm, AIE!

AIE își revenise. Filma în alb-negru, în infraroșu, calorie, electronic, în proiecție plană, în relief-plasmă, în maxispațialitate, alga grea a junglei.

O lume în verde, în aur deschis, în cărămiziu, în transparent, dar aceeași... goală de mișcări conștiente, de un Semn, de o Promisiune.

Spuse crud:

— Putem pleca, OA! Și se îndreptă prima spre navă. Metalele ei, deasupra ierburilor, apoi, într-o fulgerătoare ascensiune, săltînd pînă la înălțimea piscurilor arse ale pădurii.

— Nu mă pot desprinde, OA... OA...!!

Ssesiză că și tălpile sale părăsiseră solul. Moleculele sale respinse parcă de o gravitație inversă îl smulgeau umbrelor verzi.

Mișcarea conteni brusc la aproape patruzeci de pași înălțime, apoi deveni orizontală.

Survolară în mare viteză.

„... Un grad... două grade... trei grade spre nord..." OA încercă să raționeze.

„... Nu simt impactul aerului, ... Sînt sub o Protecție, un Scut. O calotă pe care nu o percep, nu o înregistrez. Nu-mi pot concentra voința asupra Analizatorului! Sîntem prizonierii unei Voințe... AIE, ... N-a avut dreptate... AIE a sfidat o Evidență Inteligentă... Trebuie să reacționez! Autonomia noastră depinde de asta... AIE... Nici o șuviță de păr nu i se clintește. Nici un cîrlionț... Sîntem sub o calotă... Precis..."

Intuî că accelerația regresează.

„... Patru... cinci grade spre nord... Minim cinci grade spre nord..."

O flacără uriașă îi linse retina, îi arse creierul. Nu reușea să-și coboare pleoapele...

... O oglindă gigant... Circulară?! ... Una din acele incendiare proiecții ale soarelui în luciul unui lac adînc?... Un crater în care fierbea lava unei lumini orbitoare?!..."

În dreptul ei, începură să coboare. El și cu AIE, două păsări strălucitoare...

Apoi simți sub tălpi solidul primordial și respiră ușurat. Preluă prin simțuri existența trupului pierită în nervii beți.

— AIE!... AIE alerga spre el. O simți ghemuindu-se în el.

„... Să raționez... Nu, nu!... un reflector spațial? Nici vorbă de crater!?... Ne susține un bazalt?! ... Nu, nu un bazalt... Un plastic dur?!... Nu... Nu în orice caz..."

Puse Analizatorul în funcțiune... Acesta automat se blocă!

„— ... Nu poate asimila... Material necunoscut..."

Se găseau exact în centrul cercului, în intersecția geometrică a infinitelor diametre.

„— ...O Hegie..." Gîndi el ... „— O voință!" Gîndi el.

„... Să vedem pînă unde superioară?! Se vor dovedi mărinimoși? ... Ne pot citi? ... Îmi sînt superiori! Analizatorul meu atotputernic, învins la mine acasă... Există o Mare Ironie..."

— Gîndește AIE! Gîndește mereu ... Să nu ne lăsăm surprinși!

— Am gîndit că e-au autodistrus, OA! Am spus că e-au autodistrus, OA... I-AM ACUZAT, OA!!... Ne vor ierta, OA?!

Soarele atîrna exact pe verticala locului în care se găseau.

Din trupuri nu li se mai scurgea nici o umbră. OA avu intuiția că o privire uriașă îi urmărește fiecare gest, fiecare gînd, fiecare mișcare.

O privire ce-l cotropea din interior, din imens, din uruitul secolelor, din nesfîrșit, de pretutindeni...

Respirînd greu, OA își roti ochii de-a lungul pereților curbați ai aerului și în tăcerea aceea extraordinară simți o atracție imperioasă... el și cu AIE...

... Își răsturnaseră capetele lor fragile pe gîturile subțiri, cu pupilele dilatate sub gongul soarelui și văzură pe bolta purificată de incendiile luminoase, clipind blînd și albastru de pe niște chipuri uriașe de părinți, o imensitate de ochi limpezi.

OA descifră în îngemănarea acelor contururi de inteligențe covîrșitoare Privirea atotcuprinzătoare, venind din TIMP, a părintelui său și a părinților AIEI, și a părinților tuturor acestor generații de fii și părinți care-au aprins în Etern, Necesitatea lor uriașă...

OA recunoscu în zenit privirea atentă a tatălui său, în timp ce AIE își ridica brațele subțiri și strigă ceva extraordinar, de elocvent, de nedeslușit și de nearticulat, ceva ca un gungurit de sugar, ca un geamăt pierit de regăsire...

„... OA ... Duminică pe Phebus, OA...!!"

Duminică pe Phebus, AIE...OA...!!

— Privește-ne cum se cuvine, patrie...

FORUM STUDENȚESC pag. 10

mircea bandu

o păpușă pe phoebus

Pe creasta de apus, acolo unde tectura se schimbă brusc apar formațiuni de cuarț, presărate cu străluciri piritice. Se află acolo un fel de potecă netedă, întortocheată, ce seamănă straniu cu pirtia trasată de umbletul îndelungat al unor vietăți. Ne oprim cîteva clipe, cuprinși de uimire, frămîntați de cele mai chinuitoare întrebări. Ce va fi la capătul ei? Dana Ved o ia pe drumul acesta, ondulat ca o panglică printre colții de calcar, fascinată, ca atrasă de o forță irezistibilă. La o cotitură, marcată de intrarea unei mici grote naturale, dă cu ochii de un obiect, la vederea căruia i se taie răsuflarea. Simt acest lucru și grăbesc pasul, îngrijorat să nu ne atină calea vreo primejdie neprevăzută. Mă apropii prin spatele ei, gata să intervin. Privesc peste umărul ei.

Jos, în nisipul — să-i zicem — drumeagului, pierdută, uitată, lăsată ca un semn, poate „aruncată" dinadins de neastîmpăratul jucăuș al „cuiva", zace ceva ce am putea numi cu un termen apropiat o păpușă. O figurină nu mai mare ca palma noastră, cu un chip foarte asemănător jucăriilor făcute din cîrpe, de copii, odinioară. O păpușă! Dana ne cheamă. Tresare cînd mă vede atît de aproape. Sînt cu mîna pe pistolul neutronic și ea îmi face un semn ambiguu. Poate că nu e nevoie. Nu e altceva decît o păpușă. Nu e un semn de război, nici prevestirea unei primejdii. Nu vedeți? — întreabă ea cu ochii umeziți de emoție.

Făurită din bucăți de marmură roză, rotunjite și șlefuite cu măiestrie, închipuind părțile unei ființe antropomorfe, părți angrenate printr-un sistem de sîrme — să le zicem așa, deși metalul nu ni se pare cunoscut — jucăria întinde brațe subțiri către noi, parcă cerîndu-ne să o ridicăm, să ne-o apropiem, poate să-i dăm alintul nostru. Și Dana întinde mîinile, făcîndu-mă să mă grăbesc să-i opresc avîntul. Îi fac semn să aibă grijă de mănușile de protecție. Mă înțelege, îmi mulțumește din cap, pe urmă își duce gîndul pînă la capăt. Iat-o cu jucăria în brațe. E uimită, emoționată, strămutată într-un timp infantil.

Descoperirea ne copleșește, ne așezăm pe marginea unei stînci, contemplăm imaginea unui copil cu jucăria lui. În razele astrului pornit spre zenit, scînteiază ca o bijuterie, și ochii Danei, mobili și încă umezi, și ochii de cuarț diamantic, încrustați cu îngrijire în contextul unei fețe ovale deasupra gurii tăiate simetric. Să fie aceasta imaginea unor ființe cu care ne vom întîlni? Sau ce sens să aibă o astfel de jucărie, aici, atît de departe de Pămînt, pe necunoscuta planetă Phoebus?

Căutăm cu privirea de jur-împrejur, în piatră și vegetația care ne înconjoară mute ca niște ghicitori fără răspuns.

Calculează în gînd numărul de litere. Răsuflă ușurat. Nu va fi nevoit să înceapă un rînd nou doar pentru un singur cuvînt. Apasă bucuros pe clape. Literele se imprimă pe hîrtie cu sunete seci, înfundate. Pe la jumătatea cuvîntului se aude clinchetul clopoțelului de atenționare. Încă trei litere. Trebuie să-i încapă. Apasă din nou pe clape. I-a încăput întreg cuvîntul. Privește foaia de hîrtie presată între tamburii mașinii de scris. Recitește fraza de încheiere. A uitat punctul. Zîmbește și apasă din nou, dar semnul refuză să se imprime. Carul a ajuns la limită. Prinde de manetă și-l trage pînă la jumătatea unui nou rînd. Vrea să scrie un „Sfîrșit" cu litere mari, dar se răzgîndește. L-a copleșit o moleșeală plăcută. Se întinde pentru a-și dezmorți puțin mădularele. Scaunul scîrțîie neplăcut. Scoate foaia din mașină și se ridică. Nu e dispus să recitească nuvela. Împinge mașina la perete și se îndreaptă spre fereastră. O deschide cu mișcări largi. Aerul rece de noapte năvălește în încăpere și curentul ridică niște hîrtii de pe masă. Ultima pagină a nuvelei descrie în aer un zig-zag nervos și aterizează fîșnind la picioarele lui.

Miro privește luminile orașului. Undeva, în direcția centrului civic pîlpîie albastrul unei reclame de cinema. Se dezlipește de pervazul ferestrei. Aude un foșnet de hîrtie. Privește în jos. Ultima pagină a nuvelei. O ridică indiferent, dar mai apoi fața-i prinde o grimasă de om nervos. Fila s-a îndoit. Va fi nevoit s-o rescrie. Îi place să lucreze curat.

De jos, din stradă se aude un rîset ascuțit.

Miro intră în dormitor. Lumina puternică a becului îl orbește. Renunță la becul din tavan și aprinde o lampă de birou. Își dă jos halatul și se întinde peste așternutul mototolit. Tavanul camerei, vopsit în alb, i se pare fără sfîrșit. Alb, alb și-atîta tot. Doar dunga neagră a becului strică monotonia. Nu-i place deloc acest tavan. Stinge lumina.

Din stradă pătrund raze de neon. Tabloul de pe peretele din față a împrumutat culori triste. Miro închide ochii. Vrea să adoarmă, dar își dă seama că somnul i-a fugit. Rar i se întîmplă ca după ce își pune capul pe pernă să nu adoarmă în două-trei minute. I se pare că aude zgomot în cameră. Unul asemănător cu cel produs de jetul unei rachete la decolare. Își amintește de nuvelă. Are acolo un personaj mereu enervat de o rachetă. Miro trimisese o rachetă în cosmos. Undeva într-o costelație inventată de el. Își pune mîinile sub cap și-și deschide ochii. Pe peretele din față, un tablou înfățișînd un peisaj extraterestru. I-l pictase un prieten, la sugestia lui. Acolo, pe pînză, se află o rachetă. Încearcă să adoarmă. Imaginea rachetei îi stăruie în minte. Îi dă tîrcoale, îi macină nervii. Se gîndește la nuvelă. Miro se supără nu pe vehicul, ci pe el însuși. Nu-i place să fie obsedat de vreo idee, chiar dacă-i aparține. Și nu-i place să se lase subjugat de ceea ce scrie. Față de sine se laudă că nu crede nimic din ceea ce scrie. Cînd se gîndește la cei care-i citesc povestirile, rîde satisfăcut. Nu, nu scrie pentru el, scrie pentru alții. De ce ar crede că o navă cosmică de pe Pămînt depășește granițele Sistemului Solar și găsește o planetă care seamănă leit cu Pămîntul? Sau, de ce ar fi posibilă existența unei civilizații cu ființe construite după model uman? În nuvela pe care o terminase, o rachetă pleacă spre o altă planetă unde găsește ființe inteligente, superioare oamenilor. În ultima parte a povestirii, între reprezentanții celor două civiliza-

dușan baiszki

interferențe

ții se iscă o neînțelegere. În urechi îi răsună ultimele cuvinte ale lui Ron, pămînteanul: „Dacă nu ne restituiți de bunăvoie sonda spațială, vom fi nevoiți s-o luăm prin mijloace neplăcute". La care Xar, un personaj de pe planeta respectivă, răspunde foarte calm: „Voi, pămîntenii, sînteți tare răi". „Cum, noi?" — se întrebă Miro. Îl pusese pe Ron să spună acele cuvinte, nu pentru că ar fi crezut el aceasta, ci pentru a întinde coarda psihologică a povestirii. „Șmecherie scriitoricească" — își răspunde Miro, pentru a se dezvinovăți în fața eului său. Cititorul trebuie ținut mereu cu nervii încordați.

Se întoarce pe partea stîngă. Își simte pulsul. „Dacă nu ne restituiți de bunăvoie sonda spațială...". Se întoarce pe partea dreaptă. „Voi, pămîntenii, sînteți tare răi". Aruncă așternutul la o parte și se scoală în picioare. Orologiul bisericii din apropiere... „Da este ora trei și eu încă nu am reușit să adorm". Se îmbracă cu mișcări repezi. Un nasture de la cămașă se desprinde, cade și se rostogolește sub pat. Miro își pune cravata. Nu vede care cravată.

Își îndeasă pălăria pe cap și iese din apartament. Liftul nu funcționează. Se va duce la Nona. Strada îi întîmpină neprietenoasă, fără să-l salute. E rece și atît. Își ridică gulerul pardesiului. O mașină a circulației trece grăbită pe lîngă el. Roșul luminilor de poziție mușcă întunericul. Lui Ron îi place să se îmbrace în roșu. Întreg costumul lui de cosmonaut este roșu. De un roșu țipător... Ron este o fire agresivă.

Miro simte în nări un miros neplăcut de hîrtii arse. În fața lui, o flacără își face văzută prezența dintr-un coș de gunoi. Cineva și-a aruncat țigara aprinsă în coș. Flacăra îl salută din nou, apoi dispare grăbită în matca ei.

Miro pășește încet. Tocurile pantofilor de piele sfîșie regulat noaptea. Ron se speriase cînd auzise astfel de zgomote în holul rachetei. Atunci pătrunsese Xar în cabina lui. Cam nepoliticos, e drept. Miro îl făcuse pe Xar să poată pătrunde în astronavă prin blindaj. Ca să fie un personaj cît mai deosebit.

„Nona o fi acasă?" — se întreabă Miro, încercînd să se desprindă de acțiunea nuvelei, apoi privește spre vitrina unui magazin de jucării. Într-un colț mai întunecat al vitrinei pîlpîie o luminiță roșie. De la o miniaturală tanchetă spațială. Miro își ferește privirea. Ron ia tanchета și se repede cu ea asupra unei colonii locuite de neamul lui Xar.

Cineva trece grăbit strada. Miro încearcă din nou să-și smulgă gîndul de la nuvelă. De ce ar crede, el, Miro, în bazaconii? Da, așa le spune el ideilor sale legate de scris. Ele există doar în imaginația sa. Are o imaginație bogată. Uneori se simte superior semenilor săi. Pentru că el poate vedea lucruri deosebite. Tocmai de aceea s-a și apucat de scris.

Ecoul pașilor se multiplică în vitrinele de sticlă, în clădirile mari, întunecate. Ca un tamtam lipsit total de inspirație, care bate mereu același ritm. „Voi, oamenii, sînteți tare răi". Vocea lui Xar îi lovește dureros timpanele. „Sîntem răi? De ce, Xar? Nu tu te-ai gîndit la aceste cuvinte, ci eu. E doar o treabă banală scrisă pe hîrtie... Nona o fi acasă?". Miro grăbește pașii. Tam-Tamul își întețește ritmul.

Miro depășește ultima casă a străzii „Bulevardul XH se derulează maiestuos și strălucitor. Undeva, spre nord, la o intersecție funcționează semaforele. Galben.. galben...! Urmează roșu sau verde? Roșu pentru o stradă și verde pentru cealaltă.

„De ce am plecat de acasă? Ca s-o văd pe Nona? Nu, nu de asta. Ci ca să scap de tavanul acela alb, de tablou, de nuvela din birou". Eul nu-l crede. Nici o șansă. Pentru că Miro nu crede ceea ce spune. Miro vrea s-o vadă pe Nona și să vorbească cu ea. Vrea să redevină Miro cel de dinainte. Lipsit de obsesii. Miro cel liniștit, nepăsător față de lucrurile pe care le scrie, cel care nu cerde nimic din poveștile sale cu subiecte fantastice, stranii, cu suprarachete și supraoameni, mai puternici decît oricine în cosmos.

Șenilele tanchetei spațiale amenință colonia. Neamul lui Xar s-a adunat la marginea coloniei. Ron simte o bucurie răutăcioasă și apasă pe accelerator. „Îți vom înapoia sonda!" — răsună în difuzor vocea lui Xar. Ron rîde satisfăcut și oprește tancheta. Dinspre colonie se aude un urlet în crescendo. Apare un vehicul remorcînd sonda spațială a pămîntenilor. „Vezi, Xar, că totul se poate dacă vrei!" — spune Ron, zîmbind.

Pe lîngă Miro trece o autostropitoare. Se trage înapoi. Jetul de apă îi linge pantofii.

A ajuns la Nona. Apasă pe butonul soneriei. În loc de banalul țîrîit se aude o melodie simplă, plăcută. Tăcere. Apasă din nou. Își lipește urechea de ușă. Nici o mișcare. Își aduce aminte că Nona lucrează de noapte. Iese în stradă, răvășit, decepționat. Cerul s-a desfundat și întunericul curge grăbit spre apus. Dintre răsărit se vede o geană lăptoasă.

Ron părăsește cabina tanchetei și coboară pe solul rigid, gălbui. Xar nu se zărește nicăieri. Ron se enervează. Xar este complet lipsit de recunoștință.

Miro își trece palmele peste față. Orașul a început să se trezească. Dinspre depoul de tramvaie se aud scrîșnete metalice.

Îi va da Nonei un telefon.

Se răzgîndește. Nu se va mai plimba aiurea. O ia spre casă.

Ron își pregătește arma. Xar îi apare în față zîmbind. Ron e de neînduplecat. Ridică încet obiectul aducător de moarte.

Miro tresare. De lîngă el pleacă o mașină obosită.

„De ce l-am făcut pe Xar să moară?" — se întreabă Miro, puțin surprins de propria-i întrebare și grăbește mersul. Casa e aproape, tot mai aproape.

Se va întinde în pat și va adormi imediat. Urcă cele o sută douăzeci de trepte, blestemînd liftul. Ajunge în apartament. Intră în birou. Mașina de scris zace tăcută lîngă peretele alb. Aprinde lumina. Mai întîi va rescrie ultima pagină. Așa, ca să termine și cu povestea asta și să-și permită un oftat de ușurare. Mîine va putea trimite nuvela la una din revistele de specialitate. Ia o coală și o introduce în mașină. Renunță. Se miră că renunță atît de ușor. „De fapt, cine mă grăbește?" — se întreabă el.

Ron, pămînteanul îmbrăcat în costum roșu, părăsește calm planeta Minos, calm și puternic.

Miro ia un somnifer și-l înghite fără apă. Nuvela îl dezgustă. Și subiectul. Și faptul de a scrie. Orologiul...". Da da, știu, este deja ora cinci dimineața și eu n-am ațipit deloc!" — răcnește Miro. În gînd. Se aruncă în pat. Racheta din tablou a prins contur. Miro închide ochii.

Ron și-a dat jos costumul roșu de astronaut. Se întinde pe patul pliant. Adoarme. Îl fură visele. Miro îi vede visele. Ron îl visează pe Xar. Xar, ce absurd, merge pe o bicicletă. Lanțul bicicletei e ruginit și pocnește sacadat. „Ca o mașină de scris" — gîndește Miro. De fapt, acest lucru l-a prins în nuvelă. Tăcănitul clapelor îi alungă somnul, apoi încetează. Nu se mai aude nimic. Ba da, pe stradă trece un autobuz. Se aude un rîset enervant. Ron, el rîde. Îi place grozav de mult să rîdă.

Somniferul nu are nici un efect. Să-i telefoneze Nonei. La celălalt capăt al firului se aud niște sunete ca cele produse de sistemul de alarmă al detectorului de radiații. În poveste, Ron posedă un asemenea detector. Cineva ridică receptorul.

— „Nona, tu ești?".

— „Da, eu sînt".

Ron s-a trezit. Uitase să scrie raportul. Are la bord o mașină de scris. Se apucă să scrie. Miro își dezlipește receptorul de ureche.

— „Alo, alo...!".

Vocea Nonei se pierde în declicul receptorului în furcă. Ron își scrie raportul. Clapele tăcănesc cu repeziciune. Miro sare în picioare. Nu mai poate suporta. Ar vrea să coboare în stradă, dar gîndul că va pica nănuc în vîrtoleala de oameni și mașini îl înspăimîntă. În urechi îi răsună zgomotele mașinii de scris.

„De ce l-am făcut pe Xar să moară? Cine sînt eu de fapt de-mi permit cu atîta indiferență să trimit ființe la moarte? Nu, trebuie să schimb finalul. Dar dacă povestea își pierde savoarea? Asta depinde de mine".

În birou... Își pune capul pe masă, peste brațe.

re răi!" — spune Xar. „Noi

„Voi, pămîntenii, sînteți tari. Nu sîntem răi, Xar. Nu vrem să fim răi", — încearcă Miro să se dezvinovățească. Miro îi va demonstra lui Xar că oamenii sînt altfel.

O senzație de gol... Apoi gîndurile i se învălmășesc și alungă orice putere de a reacționa. Trupul i-a înțepenit, Miro a devenit o statuie umană. Doar ochii-i descriu o traiectorie aproape insesizabilă, urmărind mișcarea uneia dintre clapele mașinii de scris. Clapa cu punctul se lasă repede în jos și semnul se imprimă pe hîrtie. Apoi scrie cu litere mari: „Sfîrșit".

Nu, povestea nu se termină aici. Aici s-a terminat doar nuvela. Cea pe care a scris-o Miro pînă la ultima pagină. Povestea lui Miro însuși de-abia începe.

lucian petrescu

drum greşit

Arias nu e un tînăr ca oricare. În primul rînd pentru că încă de foarte mic a putut să-şi coordoneze plăcut relaţiile cu mediul adevărat şi cu Sistemul EGO ARIAS. Şi trebuie să recunoaştem că asta nu se întîmplă în orice casă cu copii.

La urma-urmei, poate că asta este cauza pentru care aşezarea Rong are atît de puţine locuinţe. Se spune — şi nu numai că se spune, dar se mai văd încă în deşertul din sudul şi vestul oraşului Rong schelete de case — că Rong a fost o aşezare mult mai mare. Astăzi însă totul se ştie şi poate fi prevenit. Chiar în faţa sălii de proiecţie a sistemelor EGO, un afiş care pare foarte potrivit cu culoarea străzii principale anunţă: „Cetăţeni, nu lăsaţi viitorul oraşului Rong în voia sistemelor EGO ale copiilor voştri minori. Înseamnă sfîrşitul material al aşezării noastre". Şi dedesubt: „Intrarea în sala de proiecţie a sistemelor EGO interzisă sub 14 perioade". Arias, însă deşi are 14 perioade şi putea ieşi din această categorie, a manifestat de foarte mic o însuşire superior folosită.

Arias nu materializase nimic, nici chiar simple imagini pe care nu dorise să le materializeze, chiar dacă se gîndise un oarecare timp la ele. De pildă Arias avea şi el ca oricare din cei de vîrsta lui nişte obsesii, e drept, mai puţin întîmplătoare şi cu atît mai puţin infantile.

De altfel, Arias era cunoscut de la 9 ani cînd a participat pentru prima dată la proiecţia sistemului EGO-ului său şi lăsase o impresie excelentă.

În casele din Rong, din ce în ce mai mici, *gînduri absurde, obsesii coborîte* din hazardul cel mai neimportant al zilelor lungi din centrul oraşului, îmbolnăvesc copiii şi adolescenţii care se maturizează din ce în ce mai greu. De vină putea fi şi neatenţia biologului Go, la naşteri din multele împerecheri în consanguinitate, şi fusese de multe ori chemat în sala de proiecţie pentru cîteva întîmplări în care profesorul pierduse controlul. Un singur lucru nu scapă atenţiei nimănui. Lumea nu se poate crispa zi de zi din această cauză, pe cînd din ce în ce mai rar se plimbă pe strada principală, cîte unul, cîte doi dacă au ceva de înţeles, şi de aceea există o comisie de specialişti. De fapt exista de mult, de foarte demult. În ea fiinţau numai specialişti sub 70 de perioade cu sistem EGO distrus din copilărie, extistînd şi familii care să-şi sacrifice însuşirea aceasta a copilului lor pentru binele lui Rong. Dar în ultima vreme se întîmpla ceva ciudat. Nu se ştie cum, dar s-a cam pierdut practica distrugerii complexului sistem EGO de materializare a imaginaţiei constructive. Ei bine, asta tocmai cînd părinţii, din ce în ce mai mulţi, îşi DORESC pentru copiii lor o asemnea ciudată mutilare. Dacă ar fi să îi cred pe ei, eu am toate motivele să fiu mulţumit. A sosit timpul să mă prezint. Mă numesc Caan şi sînt cel mai tînăr membru al Comisiei împotriva materializării extinse a sistemelor EGO. Aşadar, luptăm împotriva posibilităţii ca ceea ce se materializează din psihicul unui individ să existe tot material şi pentru un alt individ. De fapt sîntem singura instituţie reală şi activă din Rong şi sînt mîndru de funcţiunea mea publică relativ nouă, mai ales că mi-am dorit-o de mult, de copil, de cînd nu mai am sistem EGO. Neavînd un punct de referinţă, înclin să cred totuşi ceea ce spune lumea din Rong astăzi, adică existenţa mea mi se pare deloc mai puţin realizată ca a altora, ba chiar dimpotrivă. Dar Arias, pe care, de altfel, îl cunoşteam de mic, a fost o excepţie şi tocmai de aceea m-am apucat de dosarul lui cu mai multă concentrare decît de obicei. De fapt Arias este singurul nostru caz real din ultimul deceniu şi se spune că este pe cît de grav pe atît de întîmplător. Eu nu am nici un fel de opinie asupra generalizărilor care s-ar putea impune, încerc doar să întocmesc cu maximă competenţă şi obiectivitate, în spaţiul regulamentar de două file, raportul ARIAS.

Voi încerca să expun faptele:

ZIUA I: Arias a trecut peste obicelul acela ciudat, arhaic pe care îl respecta întotdeauna. Nu a luat masa dimineaţa. (Expresia „a luat masa" se referă la a îngera principii alimentare în formă brută, animală, vegetală). A ieşit în curte, cea ce nu a fost un fapt deosebit. Comportamentul său s-a dereglat din nou prin faptul că nu s-a mulţumit cu atît, ci a ieşit pe strada principală. Dar nici asta nu ar fi ceva deosebit întrutotul, Arias a mai ieşit de cîteva ori (o dată pe an) pentru expunerea sistemului său EGO. Dar acum nu putea fi vorba de aşa ceva, nu era zi de proiecţie şi, mai ales, părinţii lui nu erau cu el. A străbătut relativ încet strada principală. Faptele grave (terminologia e a comisiei, eu încerc să nu folosesc atribute) au început în capătul străzii în care bineînţeles la ora aceea nu era nimeni, nici praf nu se adunase, pentru că vîntul începe să adie abia după ora 16. De asemenea, orice zgomot era de neconceput în acel loc şi la acea oră şi Arias nu putea să nu ştie asta, cu toate că nu dădea semne că ar înţelege. De atunci încolo l-am urmărit toţi cu mai multă atenţie. A făcut şi pasul cel mai important în începutul acţiunii sale distructive, a trecut de linia de centură a oraşului actual Rong. E drept că intra în teritoriul mai vechi al oraşului, printre scheletele caselor vechi, părăsite de mult timp de viaţă odată cu dispariţia familiilor respective.

În acest moment, părinţii săi, care au primit dezlegare să-l cheme înapoi, şi chiar eu însumi, l-am chemat şi am încercat să îi reamintim linia albă de la capătul lui Rong. Arias ne-a arătat numai că ştie de existenţa ei, fără un alt indiciu pentru ce va face. A aşteptat întins lîngă scheletul ruginit al unei case care a fost mai mare decît celelalte, deşi vremea nu părea potrivită, dar nu şi-a materializat o zonă mai adecvată rămînerii peste noapte acolo. Pentru că a rămas să doarmă acolo. (Poate nu ştii, prin „a dormi" — tot un obicei arhaic pe care unii din Rong, inclusiv Arias, îl păstrează — se înţelege acţiunea de rupere a activităţii conştiente în proporţie de 82 la sută şi de relaxare generală locomotoare şi funcţională, făcută periodic, noaptea, cu minimum de concentrare în timp şi intelect, obicei păstrat de cei care au mai mult timp).

NOTE PERSONALE: Cred că ştii că noi ne-am temut (adică noi, comisia similară cu a voastră din Camelon) că Arias ar fi putut încerca să-şi extindă materializările dincolo de Rong. E drept că deşertul făcut între Rong şi Camelon e un lucru trainic şi bine conceput spaţial, chiar cu mijloacele care au existat odată nu văd cum s-ar putea străbate. Dar un individ cu o asemnea putere şi selectivitate de materializare însemna totuşi cu o asemenea putere şi selectivitate de materializare însemna totuşi un pericol. Există un domeniu în care nu pot fi obiectiv. Ştiu că numai noi putem comunica indiferent de spaţiul cantitativ şi calitativ. Pentru că nu avem sistem EGO, pentru că noi ţinem viaţa oraşelor noastre. Ştiu că trebuie să existe undeva şi alte oraşe şi nu mă îndoiesc că şi ele au o asemena instituţie. Ceilalţi pot comunica la o distanţă peste capacitatea senzorială numai cu dezlegarea noastră. Nu pot înţelege de aceea întrutotul modul de reacţie spontană al celor din oraş. Poate pentru că sînt încă nou în funcţia asta.

ZIUA A II-A: Arias s-a ridicat în picioare la ora 6 a.m. Lumina era ca de obicei estompată de cerul de deasupra deşertului dinspre sudul şi vestul oraşului Rong.(Îi spun deşert deşi pe suprafaţa sa intuitiv nefinită decît spre oraş există un fel de vegetaţie pitică, uscată întotdeauna şi rigidă, chiar cînd vîntul de după-amiază trece peste Rong afectînd pe margine şi spaţiul de peste centură). Arias a pornit pe o direcţie exact perpendiculară pe linia veche de demarcaţie a oraşului şi în scurt timp a ajuns la ea. A ajuns la un pas de spaţiul din afara lui Rong. Atunci comisia întreagă, împreună cu mine, am încercat un apel nou, poate puţin exagerat de ferm, dar nu s-a întîmplat ceea ce am crezut, Arias nu s-a speriat, ba chiar mi-a clătinat o clipă încrederea în posibilitatea de a comunica cu Arias de peste centură. Dar nu mă puteam înşela, îi aveam faţa mereu înaintea ochilor. Mi s-a părut mai imobilă şi mai albă decît în mod normal fără un semn că ne-a înţeles mesajul. ŞI ATUNCI A CALCAT LINIA DE CENTURA A ORAŞULUI NOSTRU.

— Din acest moment, a spus Conducătorul, trebuie să fim gata să-l eliminăm pe Arias la orice încercare de materializare a vreunei imagini.

Eram pregătiţi. Asta nu i-am spus-o lui Arias. Nu mai aveam voie să îi comunicăm nimic. În puteam însă auzi. Îi auzeam răsuflarea încă regulată care făcea ca deşertul să nu sune ca ceva nelimitat; lăsa urme exacte pe pămîntul galben şi pufos, singurul vînt era mişcarea lui Arias la începutul deşertului.

A mers încet pînă noaptea.

NOTE PERSONALE: Să nu crezi că nu ne-am gîndit la voi. În primul rînd de asta am hotărît eliminarea lui Arias dacă şi-ar fi folosit sistemul EGO.

Să mai ştii că liderul nostru este tatăl adevărat al lui Arias. Nu este capul familiei al cărei copil este Arias, pentru că legea noastră nu permite căsătoria între membrii oraşului şi cei ai Comisiei. Pînă la acest precedent credeam cu toţii că nici fiinţa noastră biologică nu o permite. Dar se pare că lipsa sistemului EGO nu influenţează sexual şi genetic specia noastră. Aaltfel sînt sigur că ar fi depăşit competenţa profesorului Go, biologul Comisiei din Rong.

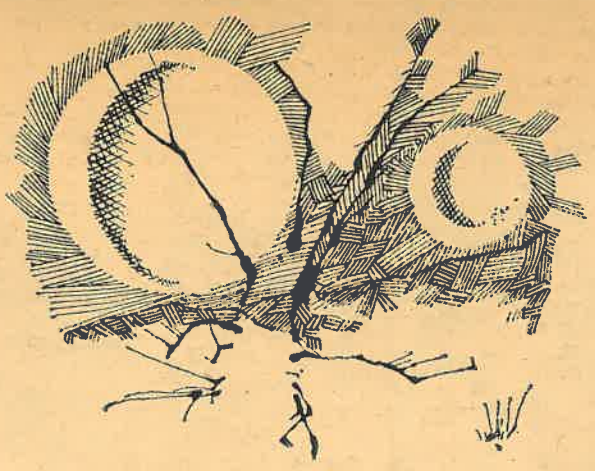

Grafică de NICOLAE LENGHER

ZIUA A III-A: Nu sînt multe de adăugat. Atît că Arias nu a uzat de calitatea de posesor de sistem EGO. A străbătut o distanţă nu prea mare.

NOTE PERSONALE: Nu pot să-mi dau seama dacă a simţit pericolul. Cred că DUPĂ ACEEA am să-l întreb.

ZIUA A IV-A: Arias merge în continuare. Îşi păstrează direcţia sud, sud-vest. Se pare că trebuie să sufere fizic fiind lipsit de energie exterioară, apă etc. Merge ritmic, mecanic, pe o linie dreaptă, pare să nu mai posede sensibilitatea vizuală.

NOTE PERSONALE: Arias e un individ înzestrat biologic. Robust. Va mai rezista, o ştiam de atunci toţi.

ZIUA A V-A: (Voi insista asupra ei). Azi Arias a vorbit. Ne-a spus că nu are rost să pîndim tocmai asta, nu va repeta greşeala. Era cît pe-aci să calc consemnul, să întreb care greşeală.

Arias a răspuns fără să întreb — greşeala de a-şi crea condiţii imediate. Adică de folosire a sistemului EGO. Era să întreb cine a mai greşit astfel, dar Arias m-a oprit cu o privire sticloasă pe care au simţit-o toţi membrii Comisiei şi mai ales cei foarte bătrîni care apucaseră 60 de perioade în urmă. Li se părea că îi fixează pe fiecare în parte spunînd: tu!

A continuat însă: nu, nu voi, voi sînteţi toţi copii.

A mers fără încetare în timp ce a vorbit şi rezerva sa fizică părea mult scăzută.

NOTE PERSONALE: Nu ştiu cîţi au înţeles din Comisie ce a spus Arias, eu precis nu am înţeles decît cu instinctul, cred că se referea la ceva pe care noi nu l-am prins, nici cei mai bătrîni, la ceva ce atunci cînd m-am instruit l-am numit timp istoric şi care se referă strict la o coordonare temporospaţială ieşită de mult din uz.

De altfel, de ceea ce mă temeam personal de Arias erau instinctele sale neobişnuit de ample. Conducătorul, tatăl lui Arias, a tresărit la fiecare început de frază al acestuia. Datoria îl făcea să încerce să priceapă din orice intenţiile fizice ale lui Arias.

Direcţia mersului lui Arias era exact spre poziţia din acel moment a oraşului vostru Camelon. Nu ştiu dacă şi-a calculat timpul, viteza, spaţiul şi coordonatele. Dar cred că putea să o facă.

ZIUA A VI-A: Arias nu a mai vorbit. A mers doar. Pe aceeaşi direcţie, dar din ce în ce mai lent. Comisia a ajuns la concluzia oarecum neaplicabilă că oraşul Rong nu îşi poate permite eliminarea nici unuia din membrii săi. Sîntem puţini, a spus Conducătorul.

Oricum, cu Arias nu aveam încotro.

Aşteptam să îi vedem evoluţia.

Era din ce în ce mai slăbit fizic. Mersul lui îşi scădea viteza simţitor. La sfîrşitul zilei a VI-a abia se mai mişca.

ZIUA A VII-A: Arias se mişcă greu. Foarte greu. Dimineaţa a mers în picioare. La amiază cînd a fost mai multă lumină a căzut în patru labe. A continuat mersul aşa. Faţa, palmele şi picioarele îi erau uscate şi crăpate, parcă muriseră. Seara, Arias s-a oprit.

S-a întins pe spate. A vorbit.

— Nu. Eu! Mă elimin.

Acest Arias a fost eliminat.

Dosarul e complet. Comisia a deliberat un timp cam îndelungat. Concluziile trebuie trase oricum. Se aştepta soluţia chiar şi de la mine. Cel mai tînăr. Eu am recurs la o soluţie simplă. Am trecut pragul casei familiei lui Arias şi l-am anunţa că este programat astăzi pentru proiecţia sistemului EGO. L-am întrebat totuşi înainte de a ieşi:

— Ce crezi că se poate spune despre această experienţă?

Arias şi-a încreţit fruntea. Un timp.

— Un drum greşit.

M-am dus la Comisie şi am spus:

— Concluzia ar putea fi că a fost un drum greşit.

După încă o zi de deliberări am încheiat dosarul cu următoarea concluzie:

DRUM GREŞIT ARIAS I

Îţi trimit dosarul, rugîndu-vă să nu schimbaţi hotărîrea de la urmă, fiind luată oarecum şi spre binele oraşului Camelon. Închei aici. îmi pare rău că nu putem comunica direct, la această distanţă nu te pot vedea şi nu ne putem vorbi decît pe rînd, o singură dată. Sper că am spus totul. Despre Rong şi Comisie am spus tot ceea ce mi s-a permis să spun. La fel despre Arias. În general oraşele noastre sînt asemănătoare. Sînt sigur, repet, că trebuie să mai existe, poate mai departe, şi altele. Te salut, omologul meu din Camelon!

CAAN

Membru al Comisiei împotriva materializării extinse a sistemelor EGO din oraşul Rong

FORUM STUDENŢESC pag. 12

ovidiu bufnilă

ceasul solar

Soarele răsărise dincolo de ocean, era ca o minge pe care, dacă ar fi fost mai aproape, aș fi lovit-o cu sete. Mi-am spus într-un timp că unele gînduri în legătură cu soarele aduc ghinion. Nu puteam să uit moartea acelui om în pustiu, ucis de soare prin sete. Poate că au fost mai mulți, eu însă îl descoperisem doar pe el între două dune de nisip strîngînd în brațe un bidon gol și încins. Venisem tîrziu, nu chemase pe nimeni sau cel puțin așa îmi închipuiam eu că nu strigase pe nimeni, că a murit urînd soarele.

Unora soarele le ține loc de religie, se roagă dimineața atunci cînd se aud fuzeele desprinzîndu-se de pămînt. Eu am rămas departe de el, fuzeea te apropie sau te îndepărtează de soare, am rămas în același loc, să mă obișnuiesc cu mersul lui pe bolta cerească. Priveam la omul acela eliberat de ură, de dragoste, de griji și de toate păcatele. Murise chinuit, însetat, strivindu-și cuvintele între dinți asemeni unor fire de iarbă pe care le muști vara atunci cînd ai strania senzație că devii fluid în crepuscul.

L-am îngropat adînc, să nu-l tulbure vîntul sau animalele care treceau dincoace de păduri căutînd cadavre. Mi-era silă, nu mă încîntau cu nimic nici pielea lor rîvnită de vînători, nici ochii, ochii aceia în care se oglindea neschimbat deșertul. Mi-am luat pușca și lopata și am plecat. Nu-i cunoșteam numele, dar m-am rugat pentru sufletul lui. Arma o purtam cu mine, căci știam că pe cei pe care-i găseam în viață vederea ei îi liniștea, îi intimida, — nu fugeau și nici nu încercau să mă atace. Pentru că atunci cînd îi găseam delirau și aveau o poftă nebună de a ucide. Soarele se înălțase și pentru un om care ar fi văzut atunci pentru prima dată deșertul ar fi părut înfiorător. Eu mă obișnuisem cu el și poate că și el se obișnuise cu mine și poate că de aceea nu căuta să-mi facă vreun rău, cu toate că — știa — eram acolo să-i salvez pe cei rătăciți printre dune.

Mult mai aproape de buza oceanului mi se întîmpla să găsesc oameni uciși de două ori. Prin naufragiu și sete. Ceea ce li se părea o salvare de neînchipuit, minunea pămîntului văzut de departe, dintre rămășițele plutitoare ale naufragiului, nu era decît o cursă. Cei mai mulți strigau.

Reușeam atunci să-i găsesc zdrobindu-mi genunchii printre dunele încinse. Erau fericiți, întrebau de apă și de cea mai apropiată așezare omenească. Așteptam rezemat în coada lopeții pînă se pierdeau în valul de căldură ce-l ridica cu repeziciune nisipul. Nu mă întreba niciunul la ce-mi folosea lopata, dacă ar fi făcut-o n-aș fi știut ce să le răspund. Și nici nu mă întrebau ce căutam pe acolo, pentru ei apariția mea era rodul rugăminților adresate cerului.

Rar, cîte o furtună schimba relieful, netezindu-l sau, dimpotrivă, făcîndu-l tăios. Metalul se încinsese, îmi frigea palmele, dar nu puteam să arunc arma, era pentru mine garanția rămînerii mele în viață. Mergeam cu capul golit de gînduri, atent la tăcerea deșertului. Auzul nu mă înșela niciodată. Nici ochii. Așa mă simțeam apărat. Într-un timp am găsit cercul. Adică la început nu mi-a trecut prin cap că ar putea fi un cerc. Am alergat de la un om la altul cu bidonul pregătit, sperînd ca măcar unul să deschidă ochii și să șoptească: „... apă, puțină apă..." Erau doisprezece. Nu le cunoșteam hainele, dar am știut că vin de foarte departe. Am zîmbit întristat. Poate că de pe o altă planetă.

Aveau fețe liniștite ca acelea ale unor oameni care au murit împăcați cu ei înșiși: Soarele se prelinsese cu totul înlăuntrul lor. Priveam fascinat mișcarea umbrei mele trecînd de la unul la altul și am știut într-un tîrziu că eu sînt pentru ei acea tainică măsură a timpului.

S-a făcut întuneric, într-o vreme a nins, era ca și cum cineva dăruise nisipului alt anotimp. Tăcerea deșertului nu mai era decît o pajiște prin care treceau cavaleri în zale, doisprezece cavaleri, douăsprezece nopți. Cineva oprise soarele undeva între două ceasuri tîrzii. Alergam prin întuneric și lopata lăsa o urmă adîncă precum albia unui rîu după o ploaie timpurie de primăvară.

Ningea cu fulgi mari și-mi era o sete nebună, morții aceia nu cereau nimic, dar poate că nu erau morți, poate că trăiau după o altă lege pe care eu nu o cunoșteam și n-aveam s-o cunosc niciodată. Aș fi vrut să-i întreb cum arăta planeta lor. De unde oare acest gînd? Încearcă să umbli în urma roților, o șoaptă și roțile de foc trecură prin cer. N-am să le ajung. Nici azi. Nici mîine. TIC, TAC... tiic, tac Soarele alunga orele. Nu vă duceți spre infinit. Eu sînt aici și vă caut să vă îndrept către cea mai apropiată așezare omenească.

Era frig și norii — atît de aproape, încît i-aș fi putut atinge. Era frig și ceva noapte și aș fi vrut să-i întreb pe morții aceia, puțină lumină era spre orizont, aș fi vrut să-i întreb cum de se luptau în turnire și ei pentru onoarea unei femei și cînd, mai ales, cînd devenise soarele planetă, o planetă obișnuită, cu oameni, cu case și cu minuni cotidiene, înainte sau după ora aceea în care muriseră pînă și lucrurile, iar eu săpam cu înverșunare un tunel prin cer, cu mașini scîrțîind a nisip, un tunel întunecos înapoi spre Pămînt.

SERGIU NICOLA — Spațiu

silviu genescu

jurnalul unei case de nebuni

Am găsit ușa de la intrare deschisă și mi-am imaginat imediat că mă văzuse de la fereastră, pe cînd îmi parcam mașina. Ușa era lipită de perete și de afară puteai vedea tot coridorul vopsit într-un verde care-mi amintea că ultima oară cînd ieșisem împreună băusem la „Seventh's" ceva al naibii de scump și care întîmplător avea aceeași culoare. În casă erau o groază de camere și nu știam precis în care aveam s-o găsesc pe Bett spunîndu-mi pe un ton languros: „Ai venit, dragule?" O ușă era întredeschisă și fără să bat am intrat. Ceva mi-a căzut în cap, ceva ușor și care mi s-a rostogolit la picioare împreună cu un castron de plastic ce-mi atinsese în treacăt umărul. M-am aplecat, culegînd de jos un fel de burete gros, cioplit în așa fel încît să semene cu un pietroi. Pe o parte era prins un bilețel: „Un bolovan mai puțin concret, dar data viitoare nu voi mai apela la capacitatea ta de abstractizare". Fusese pus acolo, la ușă, ca să-mi cadă în cap și să constituie una din obișnuitele glumițe pe care mi le făcea Bett. Nu știam ce putea însemna „data viitoare" pentru Bett, simbăta viitoare? Ușa următoare? Și fiindcă nu reușisem să deslușesc sensurile profunde ale celor două cuvinte, am tras un șut zdravăn în clanța ușii din fața mea. Nu s-a întîmplat nimic, n-au căzut stînci, deși nu m-ar fi mirat o surpare generală. Conform regulei, n-aveam voie să scot nici un cuvînt pînă ce n-o descopeream pe Bett care să-mi zică „Ai venit, dragule?" Și o făcea din cele mai neașteptate unghere. Am intrat în cameră.

— Ai venit, dragule? Și în acel moment dădu drumul la picup.

Niște băieți chinuiau de zor instrumentele.

— Nu-mi place Mott the Hoople, i-am spus.

— Ești o gorilă simpatică, mă asigură făcîndu-și de lucru cu un instrument mic și drăguț cu care bănuiesc că se pensa. Atunci am observat că am palmele pline de praf de cretă. De la acel bolovan mai puțin concret, probabil. Mi-am scuturat palmele chiar deasupra capului ei în așa fel încît după scurt timp părul îi luă o culoare ciudată.

— Și asta a vrut să fie un fel de replică? strigă strecurîndu-și o mînă prin păr și ridicîndu-se în picioare.

— Asta nu întrece cu nimic glumele tale idioate. Ascultă, m-am săturat să tot vin după tine și să trec prin tot felul de capcane pînă ajung să-mi spui „Ai venit, dragule?" Prea seamănă totul cu o experiență făcută cu un șoarece de laborator.

Mă privea fix.

— Îmi plac șoarecii de laborator. Sînt albi, au ochii roșii. Sînt curați. Tu nici măcar curat nu ești. Făcea aluzie la jeans-ii mei pe care nu-i spălasem de vreme îndelungată. Plecă din cameră, o auzeam cum merge pe coridor, cum deschide un sertar și cum trîntește ușa de la intrare. Tot ce se întîmpla era deosebit de înviorător, contrar plictiselii unei după-amieze de simbătă, și în timp ce alergam la rîndu-mi afară nu știu de ce m-am gîndit că lucrurile mari se nasc și mor dintr-un fleac. Că acel fleac poate fi doar un simplu gest cu mîna, suficient pentru a mă plasa pe acea orbită a vieții unde nu mai întîlnești un sentiment care să te domine și care a fost decent etichetată „viață cotidiană", dar care era o mizerie de înșiruire de lucruri pe care le faci în mod automat, zi de zi. Alături de Bett nu trăiam „cotidian"!

Se pricepea să dea la iveală o groază de fațete ale unor lucruri extrem de simple. Eram în mașina mea gonind cu 80 de mile pe oră în urma Corvettei ei. O vedeam prin parbriz conducînd fără să privească în stînga sau în dreapta, conducea cu o viteză din ce în ce mai mare, ca un om care se grăbește TERIBIL. Unde? Ajunsesem pe autostradă și gîndul de a o depăși îmi venea în minte cu timiditate, întrucît trebuia să ating vreo 110 mile pe oră ca să pot face asta.

Tăblăria mașinii trepida de parcă cineva deosebit de puternic — și de idiot — își făcea cheful lovind portierele. Unde vrei să ajungi, Bett? Treceam pe lîngă cîmpuri pustii, pline de bălării, o simbătă singur semăna cu acel cîmp și toate gîndurile care-mi veneau în minte păreau animale arătîndu-și coltii.

Ajunsesem în sfîrșit în același plan cu Bett și o priveam prin geamul deschis. Îmi închipuiam că plînsese sau că e pe cale să plîngă, dar m-a izbit expresia ei detașată. Ai fi zis că gusta din plin frumusețea Muntelui Hood, vizibil pe direcția noastră de mers. Parcă țîșnea direct din autostradă.

— Bett! Oprește-te! am spus sau mai bine zis am strigat.

Drept răspuns se smulse de lîngă mine ajungînd să aibă aproape 200 de mile pe oră. Cred că era cel mai evident „NU" pe care-l primisem în viața mea. Pentru prima dată îmi părea rău că nu-mi luasem o mașină mai ca lumea.

N-am văzut pe nimeni pe autostradă. Era ca și cum lumea ne lăsa singuri ca să ne rezolvăm divergențele, dar eram convins că în curînd avea să apară Poliția. M-am apropiat puțin de mașina ei, dar chiar dacă am fi fost ușă-n ușă tot nu aș fi putut să-i spun ceva. Motorul mașinii mele, neobișnuit cu un astfel de tratament, urla mai-mai să-și dea duhul. Totul semăna cu o urmărire dintr-un film de duzină. Trebuia s-o opresc într-un fel.

Mi se părea că Bett se duce drept în Muntele Hood, în cețurile lui, la întîlnire cu ființele tenebroase din legendele legate de munte.

Mi-am zis atunci că trebuie să schimb tactica și să fac în așa fel încît să-l urlu la urechi părerea mea despre ea. N-avea rost să gonim amîndoi cu 200 de mile pe o autostradă fie ea și pustie. Ea avea o stație de emisie-recepție în mașină și o stație și mai dată naibii acasă. Așa că fără jenă — încă nu venise Poliția — m-am întors „pe călcîie" spre casa ei. Am simțit atunci că mă fac praf, de altfel portierele s-au deschis și eu i-am binecuvîntat pe fabricanții de centuri de siguranță. Nu știu de ce, dar aveam impresia că fug din calea unei calamități și că eu sînt un tip cu șanse minime. Cauciucurile scrîșneau și liniile albe de demarcație de pe autostradă întrau în mine ca niște săgeți. Am ajuns la ea acasă în trombă.

★

M-am așezat comod în fața aparatului și am început să răsucesc butoanele. Îmi și imaginam cum un beculeț roșu avea să se aprindă la bordul mașinii ei. Cred că becul se și aprinsese.

— Bett! Iartă-mă pentru tot ce a fost...

— Lasă tonul ăsta plîngăreț. Charlton Heston joacă mai bine ca tine. Pe fereastră se vedea soarele apunînd și i-am spus că n-ar fi prea bine s-o prindă noaptea la volan. Îmi răspunse că mă pot duce dracului și că nu cumva să mă găsească bîndu-i cafeaua cînd avea să vină.

— Te aștept cuminte, pe scaun, cu mîinile la spate, i-am spus, sorbind din cafeaua pe care mi-o pregătisem din rezervele ei.

Înainte ca Bett să-mi poată răspunde, în aparat s-a auzit un fel de piriitură dominantă apoi o voce tremurîndă:

— May Day, May Day, aici H.M.S. Royal Eagle. Am fost torpilați de un submarin japonez. Ne scufundăm. Poziția noastră este... și vocea pieri. Cînd într-o secundă gîndurile și se adună buluc în minte e ca și cum o gloată ar da buzna peste tine fără să poți recunoaște pe careva.

Am întrebat-o pe Bett dacă a auzit și ea ceva, cumva.

Fuma o țigară lîngă mașina oprită. Încă nu se hotărîse să se întoarcă, îmi explică.

— A fost o farsă, dragule... vreun radioamator.

Acel apelativ în cuvintele ei mă bucură grozav. Probabil că nu mai avea praf de cretă în păr.

— Oricum, a fost o farsă, am căzut de acord și mă întrebam ce dobitoc pierde timpul așa. Auzi, May Day, May Day, parcă se credea pe Titanic. Apoi sună telefonul. Chiar lîngă mine. Nu-mi prea păsa cine era la capătul firului.

Tipul mi se recomandă ca fiind vecin cu Bett și mă ruga stăruitor să aprind televizorul pe programul unu.

Vorbea repezit și la fiecare două secunde îmi trîntea un „vă rog". O.K., l-am deschis și încă din primele momente am auzit un comentariu care mă îngrozi. Un reporter cu ochelari de soare anunța cu pauze mari între cuvinte că președintele Statelor Unite, J.F. Kennedy, TOCMAI fusese omorît la Dallas, Texas. Apoi apărură pe ecran dungi negre, dar imaginea se restabili imediat. Acum arătau o emisiune pe care o văzusem cu șase zile în urmă.

Din nou dungi negre, subțiri și pe ecran apăru o transmisiune ÎN DIRECT de la Houston. Se pregătea lansarea lui Apollo 11. Doamne, și noi sîntem la „Space Shuttle". Am aprins radioul ca să ascult un fragment dintr-o cuvîntare a lui Roosevelt despre atacul de la Pearl-Harbour. M-am repezit la stația de radio și am chemat-o pe Bett, dar am vorbit greu cu ea. Cineva transmitea încontinuu „către toate mașinile din zonă" semnalmentele unui individ bănuit că-l ucisese pe Kennedy în urmă cu cîteva minute. Bett îmi promise că va veni repede.

Eram cu spatele la televizor și cu ceașca de cafea în mînă. Două mașini de poliție trecură cu girofarurile aprinse. Am dat telefoane la N.B.C. și U.P.I. ca să aflu ce naiba mai însemna tot circul ăsta.

— Este un fenomen generalizat în toată lumea. Fără explicație deocamdată. Și, trosc, mi-au trîntit receptorul. Probabil că pierdeau mii de dolari pe minut. Ei nu mai puteau să transmită nimic. Emisiuni vechi de zece, de douăzeci de ani se perindau pe ecran, din radio cineva afirma că Hitler reprezenta un real pericol pentru omenire și dădea exemplu amestecul lui în războiul din Spania. Ce-ar fi dacă ar apărea o emisiune de mîine?

Cînd Bett intră pe ușă, eu tocmai aruncam cu o sticlă în televizor.

camelia bochiș

proces

... am greșit... E adevărat. Dar nu pot să nu amintesc că am o serie de circumstanțe atenuante, mai precis, că nu am dorit să se întîmple ce s-a întîmplat, că nu mi-a trecut o clipă prin minte că el ar putea să...

Da, știu... Aș fi putut să-mi închipui. Dar fragilitatea voastră e atît de interioară! Cînd vă privesc, mi se pare că sînteți neasemuit de mari și puternici, dar acum îmi dau seama că acolo, pe Pămînt, nu ați rezista niciodată.

Îl priveam tăcut, îmi plăcea să-l privesc de multe ori cum își scutură coama grea și blondă, cum își hrănește pielea arămie cu sufiul de metal topit al soarelui. Se uita și el la mine, avea un fel de a se uita care-mi dădea siguranță, de parcă-mi spunea întotdeauna „sînt prietenul tău, nu uita", în general voi aveți un fel de a fi care pe Pămînt ar părea cel al unui om căzut din cer. Stăteam de vorbă ca de obicei, stăteam de vorbă pe tăcute, ne înțelegeam mai mult din ochi, ne simțeam gîndurile mai bine zis. Îi povestisem de multe ori despre Pămînt, aproape în fiecare zi, cred. La început mă întreba el, voia să știe, să-i vadă, să-i simtă, dacă nu direct cel puțin prin mine, să le pătrundă sufletul. Apoi asta a devenit un obicei, o datorie plăcută. Ne plimbam pe țărmul incandescent și-i șopteam despre soarele ce incendia marea cu o pelerină strălucitoare, îi povesteam despre păsări albastre ce populau cerul ca niște diademe imense, despre copaci cu glasuri fosnitoare și verzi, despre lumea marină ca un mozaic vegetal, adevărată explozie în evantai. Îi spuneam mii de vorbe despre culoarea stelelor în părul nopții, despre sunetele amurgului ce aduceau pacea. **Dar niciodată despre oameni.** Îmi plăcea să-mi aduc aminte împreună cu el de timpuri cînd cîmpurile păreau că ard cu cositele spicelor despletite ca într-un tablou de Van Gogh. I-am cîntat despre frumusețea minerală a munților, despre tainele văzduhului înfierbîntat în dulceața nopților toride de vară, i-am descris parfumul Pămîntului din toate diminețile. **Dar niciodată oamenii.** Se bucura copilărește, era fericit. Nu arătase niciodată, dar știu că dacă i-aș fi spus că vreau să-i arăt toate acestea nu ar fi spus nu.

Apoi... Apoi am început să-i povestesc de ținuturile de gheață, de blocurile mari ca niște oglinzi albastre sau ca niște semnalizatoare îndepărtate, mai îndepărtate decît sorii galactici. N-am uitat nici jungla exotică, cu luminile ei de flăcări orbitoare, cu exuberanța vieții din imperiul fosforescent al lianelor încolăcite. **Dar nimic despre oameni.**

Într-o zi... într-o zi n-a mai răbdat și m-a întrebat. Înțelesese pesemne de mult că nu vreau să-i vorbesc despre asta, dar dorința era prea puternică în el.

Atunci i-am povestit despre jocul copiilor urmărind zborul colorat al libelulelor grațioase ca niște bibelouri transparente, i-am pomenit de dansurile și cîntecele lor, ametitoare și frenetice. De fețele pline de mulțumire, de bucuria unei mîini strînse prietenește. Mă privea, dar privirea lui trecea peste mine. Îl privea pe el. I-am descris coloșii de metal și beton armat în care ne duceam viața, i-am zugrăvit orașele noastre clocotitoare, mecanismele perfecte, liniile mlădioase ale rachetelor țîșnind în spațiul albastru și nesfîrșit, în jeturi continue. Surîdea privind undeva departe. Povesteam, înșiram cuvinte, aș fi putut continua așa zile și nopți, într-un delir de imagini stranii, strălucitoare și frumoase... **Dar m-am oprit.** S-a uitat și el la mine. Ochii violeți îi pîlpîiau ca două cristale de cuarț.

Atunci... Atunci... Atunci... Nu puteam să-i ascund adevărul. M-a întrebat de ce m-am oprit. Nu i-am răspuns. Simțeam însă că nu vă pot înșela pe voi, tocmai pe voi Nu puteam face una ca asta.

Am început prin a-i spune că toate astea nu se petrec întotdeauna la fel. Că oamenii sînt oameni și că se pot isca și neînțelegeri. Că nu întotdeauna unul pricepe dorința celuilalt, ba chiar că există unele locuri unde unii oameni muncesc în folosul altora numai pentru că au pielea neagră. N-a priceput. La început n-a priceput. Cînd a înțeles, s-a întunecat. Aproape că plîngea. I-am spus apoi că o parte din aceștia nu aveau cu ce trăi și că mureau. N-a vrut să creadă, deși i-am repetat-o. Apoi am început să-i spun cum că oamenii, din cauza unor neînțelegeri, fac și războaie. N-a înțeles nici asta și a trebuit să mă pun să-i explic că în război oamenii se omoară. În această privință nu l-am putut lămuri nicidecum. Îi descrisesem aparatura noastră modernă, ciupercile atomice otrăvitoare care călătoresc pe cer, substanțele chimice folosite pentru a provoca artificial apariția unor viruși, instrumentele cu care se declanșau la momentul potrivit cataclisme. Se uita cu ochii rătăciți, avea o paloare deosebită. I-am pictat miile de morți și răniți pe care le lasă în urmă tancurile greoaie și tunurile. S-a îngrozit. Am continuat să-i înșir, delirant și gîfîit, dezastrele care șterg urmele oamenilor și lasă neatinse zidurile moarte. N-a mai putut. Cînd am ridicat ochii plini de lacrimi, i-am văzut trupul pulverizat în mii de spații colorate. Atunci am înțeles ce se întîmplase. L-am strigat, în zadar l-am tot strigat. Plecase. Am înțeles că fusese cel mai fragil dintre toți. Cel mai încrezător și mai bun. N-am crezut niciodată că tocmai eu... că tocmai eu...

Sînt vinovat! Am săvîrșit o crimă. Îmi merit pedeapsa. Și totuși...

mărgărit primaru și dorin davideanu

pe o temă de space-opera

Astronava s-a așezat pe un platou stîncos la poalele căruia se întinde, pînă departe, o mare de praf cenușiu. La orizont răsare astrul zilei, inundînd planeta cu o lumină sîngerie ce se prelinge leneș peste valurile de nisip. Razele lovesc metalul mat, aruncînd spre înălțimi săgeți incandescente.

Ușa ecluzei glisează și primul astronaut își face apariția. Coboară cu mișcări încetinite din cauza costumului-scafandru și ajuns jos încearcă precaut solul necunoscut Trece printre blocurile minerale risipite în jurul navei, apoi se îndreaptă spre cîmpie. În difuzor aude doar zgomotul amplificat al nisipului scîrțîindu-i sub ghete.

Începe să bată un vînt uscat, aducînd cu el nori de pulbere. Nisipul răscolit se ridică spre cer în volute largi pierzîndu-se parcă în neant. Discul soarelui, acoperit de praf, scînteiază cu irizări roșietice. Sunetul crește în intensitate, transformîndu-se, într-un vuiet continuu, aproape muzical, desfășurat pe întregul portativ Pare că un muzician dezlănțuit lovește clapele unui pian, undeva departe, între colinele singuratice. Cîntă nisipul.

★

— Hei, ursilor, vreți poate să vă scot eu din bîrlog?! Afară e o priveliște demnă de cei mai iscusiți pictori siderali, iar voi vă pierdeți vremea hibernînd!

— Nu bombăni atît, bătrîne. În timp ce tu îți făceai plimbarea de dimineață, nu am jucat arșice. Privește .. Analiza mostrelor de teren, a atmosferei ..

— Să vedem ... Deci toate condițiile necesare existenței vieții. Și chiar a ființelor raționale

Ființe raționale... Toți se gîndesc la același lucru... Numai el, Craig, visează la întoarcerea pe Pămînt. S-a săturat de cabinele astronavei Și apoi, își amintește mereu de expedițiile în care au pierit zeci de oameni pentru atingerea unui scop derizoriu. Ființe raționale...

Dar ce rost ar avea să le spună toate astea? L-ar putea socoti un fricos, iar el a dovedit de multe ori prin fapte că nu este. Peste o oră vor face prima incursiune de lungă durată pe suprafața planetei. Craig își îmbracă scafandrul privindu-se absent în oglindă Totul e gata.

Grupul de exploratori pătrunde în camera ecluză, unde-i așteaptă tancheta pregătită pentru lansare.

În urma lor, ușa se închide cu un zgomot sec. Vehiculul cu șenile este coborît la sol, unde demarează într-un nor de praf. Înaintează cu greu printre stîncile care acoperă platoul, dar odată ajuns la întinderea de nisip plumburiu pornește cu toată viteza Craig conduce atent privind peisajul ce defilează pe lîngă el Călătoria nu-i face nici-o plăcere . o aventură hazardată care poate sfîrși prost.

„Bip... bip... bip!" Videofonul semnalizează nervos. Dungi multicolore străbat ecranul, apoi imaginea prinde contur. Este Ela, fiziciana echipajului, rămasă pe astronavă. Craig îi transmite coordonatele traseului și închide. Picături mici i-au apărut pe frunte. Reglează instalația de răcire a costumului și anunță cu glas neutru:

— Mai avem cîteva sute de metri pînă la stîncile din zona H.

Vehiculul mai rulează puțin, apoi oprește Cei șase oameni coboară și pornesc în șir spre îngrămădirea de blocuri de piatră. Printre stînci pîlpîie o lumină fosforescentă. Umbrele celor șase siluete se tîrăsc pe pămînt prelingîndu-se ca niște reptile.

Craig se oprește brusc. Duce mîna la ochi și se poticnește. Hotărît lucru, nu e în zilele lui bune. Rămas în urmă, se reazemă de peretele mineral și încearcă să-și adune gîndurile. Șirul de oameni aproape a dispărut printre blocurile din culme.

Deodată, din îngrămădirea de stînci apar cîteva pete ciforme. Ceva semănînd cu tentaculul unei caracatițe se ridică în văzduh. Un fulger străbate aerul și cele cinci siluete, transformate în adevărate torțe, se chircesc la pămînt. Craig duce instinctiv mîna la șold. Jeturile de plasmă ale pistolului mătură culmea. Trage din nou, apoi încă o dată și încă o dată, pînă simte că îl lasă puterile și mîna i se îngreunează.

Miroase a cadavre arse, un miros acru-înțepător, mirosul războiului. Se așează jos, pe nisip, cu capul în pumni. Prin față îi tremură imaginile semenilor uciși Mii de ore petrecute împreună printre stele, pînă la planeta asta blestemată...

★

Pe coridor se aude zgomot de pași. Craig apare în cadrul ușii, își examinează bocancii plini de praf și încearcă să spună ceva. Cuvintele i s-au oprit în gît. Ela îl privește tăcută Are chipul palid, iar pe obraz îi sclipește o lacrimă

— Am făcut tot ce se putea face . A fost o întîmplare că am rămas în urmă Aș fi putut fi și eu printre ei. Creatura aceea i-a ucis pe loc Cînd am tras eu, a fost prea tîrziu ... nu-i mai puteam ajuta cu nimic.

Ela îl privește mirată. Se apleacă asupra tabloului de comandă și degetele ei mînglie grăbite cîteva butoane. Pe ecranul alăturat apare o diagramă colorată într-un verde crud. Ela se întoarce din nou spre Craig și-l privește iarăși, îndelung

Nu, nici aparatele, nici ochii lui nu o pot înșela: omul din fața ei spune adevărul. Și totuși, ea văzuse..

Camera instalată pe tancheta îi arătase totul. Pe ecranul de la bordul navei, văzuse cum grupul de astronauți se îndreaptă spre culmea stîncoasă Apoi îl văzuse pe Craig, rămas în urmă, cum scoate pistolul și își ucide colegii, unul după altul

Acum Craig s-a așezat pe un fotoliu și își privește mîinile înmănușate . Ela încearcă să se concentreze. Deci: Craig a ucis; Craig susține că nu a ucis; iar aparatele arată că Craig nu minte În cele din urmă înțelege. Craig a tras asupra colegilor lui, da, nu voința sa a fost aceea care îl comanda Nici memoria sa nu a înregistrat faptul. Un duman nevăzut i-a oferit o altă variantă Craig nu ascunde nimic, neștiind că are ceva de ascuns Și nu e ma vinovat decît arma cu care a tras.

Omul acesta e zdrobit fiindcă i-a văzut pe ceilalți murind, fără să-i poată ajuta Oare cum va reacționa aflînd că el însuși a fost ucigașul? Ela înlătură îngrozitorul gînd. De ce să-l împovăreze cu acest coșmar nemeritat?

Se îndreaptă spre cabina ei și ascunde un obiect în dulap. Craig nu va ști niciodată că îi așteptase întoarcerea pregătită să se apere. Ela se ocupă apoi de pelicula ce înregistrase întreaga dramă. Cînd o introduce în incinerator, Craig se află pe același fotoliu, cu privirile pierdute în cenușiul planetei.

Într-un tîrziu, se apropie de tabloul de comandă și pregătește plecarea. Doar torsul liniștit al motoarelor îi arată că nava a decolat.

Craig privește prin hublou la solul care rămîne în urmă, undeva tot mai jos. Planeta descrește ajungînd ca o minge, ca o bilă de biliard, ca un punct minuscul în universul infinit

FORUM STUDENȚESC pag. 14

steven utley

ca frunzele în vînt

Ceva se întîmplase în cimitirul acela, ceva ce ar putea să-i obsedeze pe cei care fuseseră atunci, acolo, ani de-a rîndul.

— Știi ce devin oamenii care-au fost asasinați? mă întrebă Dale. Privirăm copacii cenușii și goi, apoi înspre mormînt.

Înfofoliți în jachete, tremuram sub vîntul tăios de octombrie, ne priveam doar fără să spunem nimic. După un timp, Dale își drese glasul ca să-și răspundă singur la întrebare.

— Fantome. Așa se fac.

— Dale, i-am zis, hai să mergem.

— În nici un caz n-ai putea deveni strigoi murind de moarte naturală.

— Nu cred în așa ceva.

— Există un număr neglijabil de fantome. Cine știe?

Gesticulă înspre movilele din jurul nostru.

— Pentru un moment fă abstracție de scepticismul tău și încearcă să crezi în fantome. Ce crezi că s-ar putea întîmpla?

Am închis ochii, simțindu-mi tremurul. Vîntul pătrundea prin haine. Trebuia să plecăm din locul ăsta.

★

Îmi plăceau cimitirele. Cînd eram mică nu mă prea speriam de orice, cimitirul era un loc de explorat. Mai tîrziu, cînd începusem să fiu mai puțin sigură de unele lucruri, cimitirul a continuat totuși să fie un loc în care-mi petreceam ore-n șir trăncănind cu prietenii. Nopțile de vară în Tennesse erau fierbinți, cu copaci foșnind și umbre lungi mișcîndu-se peste tot în jurul nostru. Toamna cădeau frunze și bătea un vînt afurisit, care te pătrundea. Iernile erau frumoase, iar primăverile indescriptibile. Dar oricum, vara era mai presus de toate.

Am petrecut clipe frumoase în cimitir, tocmai terminasem liceul și nu aveam mare lucru de făcut pînă la deschiderea anului universitar în Memphis, exceptînd bineînțeles faptul că mă bălăceam în propriile-mi picturi și mă terorizam cu propria mea poezie. Pe la miezul nopții mă furișam afară din casă, ca să-l întîlnesc pe Dale și încă vreo doi-trei, apoi ne afundam în cimitir unde stăteam pînă în zori, discutînd despre tot felul de lucruri importante — facultate, dragoste — și despre ce aveam de gînd să facem în viață. Acum era **Thanksgiving Day** și fuseserăm martori la un lucru oribil. Voiam să plecăm de aici.

★

Dale îmi zîmbi cu jumate de gură, cu jumătatea stîngă.

— Ce-ai vrea să se întîmple? întrebă din nou.

— Dale!

— N-ai vrea să lași scepticismul tău la o parte măcar pentru o clipă?

— Nu, nu vreau. Nici măcar n-am vrut să ne mai întoarcem aici.

— Nici eu. Mi-era și mie teamă, dar nu m-am putut opri să mă gîndesc la ce s-a-ntîmplat, așa că m-am întors doar ca să mai arunc o privire, să mă conving.

Făcu un pas lîngă mormînt, afurisitul ăla de vînt înhață o mînă de frunze căzute și le purtă pe deasupra capetelor noastre. Apoi le aruncă peste pietrele de morminte care ne înconjurau. Tremuram.

— Fantomele sînt aproape imperceptibile, spuse Dale. Dar sînt furioase, au tot iadul în ele. Oamenii care au făcut treaba **asta** vor avea...

— Ajunge! mă privi fix, dădu din umeri și scrută depărtarea.

— Îmi pare rău, Linda. Toate astea m-au întors pe dos. Îmi pare rău.

— Te porți de parcă tu ai fi făcut-o. N-ai putut interveni în nici un fel.

— Am fi putut încerca să-i oprim.

— Am fi fost împușcați la fel ca... Erau prea speriați ca să se gîndească la ce făceau. Ne-ar fi împușcat și pe noi.

— Ei încă mai sînt prea speriați ca să gîndească. Se tem de toate. Au fost totdeauna speriați. Își închipuie că totul va rămîne îngropat și uitat aici, vor încerca să tăinuiască totul, ca să nu se afle cît de speriați pot fi. L-am privit cutremurată

— Doar n-ai de gînd să dai totul la iveală, nu?

Privi gînditor.

— Nu. Cred că nu. Mă crezi? De fapt, aștept ca altceva să se întîmple. Încep să am un fel de presimțire. Una rea. Nu știu cum să-ți explic, e ceva ce simt. Intuiția unui fel de răzbunare.

— Nimeni nu mai poate schimba ceva. Vor acoperi totul cu minciuni, n-ai să auzi niciodată adevărul despre asta. Nici noi nu vom spune nimic. Totul s-a terminat aici. Dale deveni morocănos.

— Sper să ai dreptate în legătură cu asta. Dacă aș fi în locul LUI n-aș lăsa lucrurile așa, aș face urît, m-aș răzbuna.

— Hai să mergem, Dale. Te rog. Locul ăsta mă face să devin nervoasă.

— Bineînțeles. Își băgă mîinile în buzunarele jachetei, mergînd în urma mea pe pietrișul aleii care ducea înspre VW-ul nostru. Mergeam tăcută. Ne-am oprit lîngă mașină, privind în urmă spre cimitir. Afurisitul de vînt făcea frunzele să danseze din nou.

— Vrei să conduci? Dale îmi pasă cheile. Nu mă simt în stare. Am deschis ușa din dreptul șoferului și m-am așezat la volan. Intră și Dale, dar nu închise ușa.

— Cred că am să plec din oraș. N-am să mă mai întorc. Am să-mi găsesc eu ceva de lucru pe la New York. Poate ar trebui și tu să faci la fel. Vedea noaptea mult mai bine ca mine. Infirmieri, adevărați tîmpiți, urmă el.

Am dat din cap. Mi-l aminteam pe Carey Nicholson. La serbarea de sfîrșit de an, venise în spatele meu și mă apucase de sîni. Asta m-a durut. Dar pe el l-a durut și mai tare cînd m-am întors și l-am pocnit între picioare. Și asta în văzul lumii care rîdea.

Pe frate-său, Jimmy, nu l-am cunoscut personal, dar auzisem că nu era mai breaz decît Carey. Cei trei stăteau laolaltă, privind harababura din jurul lor.

— Ce dracu mai e și asta? l-am auzit pe unul exclamînd. Grasul lovi cu piciorul una din bucățile risipite pe jos, apoi se întoarse să-i mormăie ceva unuia dintre frați care o luase spre mașină. Grasul o luă apoi printre copaci, culegînd bucăți suspendate de crengi și se întoarse din nou la cutie. Am băgat de seamă că nu se mai vedeau vapori verzui ieșind din ea.

— Haide, s-o ștergem de aici. Nu mai e nimic de văzut.

— Dar ce-i ASTA, Dale? O navă spațială?

— De unde naiba vrei să știu eu? O să citim totul în ziarele de mîine. Se opri. Ascultarăm. Două mașini se apropiau acum de locul impactului. Am așteptat și i-am văzut pe Nicholsoni ghidînd cele două mașini. Lîngă primul copac dezrădăcinat mai erau cîțiva oameni, pe care Dale îi identifică ca fiind șeful poliției cu cîțiva ofițeri. Se apucară să lumineze cutia cu reflectoarele mașinilor și continuară să culeagă bucăți din acel obiect.

— Ai dreptate, am șoptit într-un tîrziu, hai să plecăm acasă.

Ne-am ridicat și apoi toată lumea, Dale și cu mine în umbră, cei șase oameni la lumină, a înghețat. Dinspre cutie se auzise o pocnitură grozavă. Apoi, fîșîind, vapori au început să iasă, păreau gălbui în lumina reflectoarelor.

Ceva dinăuntrul cutiei, ceva agitîndu-se, se tîrî afară, căzînd pe pămînt. Se tîra părînd să facă anumite gesturi înspre oamenii împietriți, înspre reflectoare. În lumină, ființa aceea părea argintie și albastră.

Polițiștii scoaseră pistoalele din tocuri și începură să tragă.

★

Oamenii din oraș discutau despre vandalii care au distrus copacii din cimitir, dar poliția n-a suflat nimic despre întreaga poveste, promițînd — evident — investigații ample. Cred că Nicholsonii au luat fierăstraie ca să taie cioturile copacilor și că au aranjat parcela familiei respective și că, în general, au curățat tot. Cînd Dale și cu mine ne-am întors, în octombrie, în cimitir, nu mai era nici o urmă a impactului.

Erau doar pietre funerare ieftine, din acelea de care au parte săracii. Asta a fost sfîrșitul.

Dale și cu mine ne-am dus apoi fiecare la casa lui; m-am tîrît în pat, dar n-am putut dormi. Nu numai în noaptea aceea, dar nici în cele următoare.

★

— A fost o crimă, spuse Dale aprinzîndu-și o țigară.

— Știu.

Am lăsat cheia la locul ei în contact.

— El, ce-o fi fost, era rănit. Probabil pe moarte Avea nevoie de ajutor. L-au ucis.

N-am răspuns. Vorbisem despre asta de multe ori în scrisorile noastre și aveam o oarecare părere despre ce trebuie să fi fost flama aceea de meteorit: o navă, o capsulă dezintegrîndu-se în atmosferă. Cutia trebuie să fi fost o navă de salvare, o șansă pentru viață.

— A fost o crimă, Linda. Continuam să tac, am întors cheia.

— Fantome, murmură Dale cînd mașina porni. Ce devin asemenea ființe? Spirite răzbunătoare, umblînd prin noapte...

— Dale, vrei, te rog, să taci? Eram așa de pornită că i-am strigat cuvintele și apoi mi-am pus piciorul pe frînă oprind VW-ul înainte de a face doi metri cu el. Tremuram toată.

— Cred că și tu simți, spuse calm, nu numai ei. E ceva ciudat în aer, ceva nu e cum trebuie. E ceva străin.

— Dale, încetează! Te porți ca un idiot! Se lăsă în spate în scaunul său.

— Da... poate. Sper să fie așa. Să fii urmărit de spiritul unui om ucis, trebuie să fie destul de groaznic. Dar îți poți imagina cît de oribil poate fi să te pomenești vînat de fantoma unui extraterestru ucis?

— La dracu! Nu noi L-AM ucis!

— Eram de față.

— Oh, taci odată și lasă-mă în pace! Am apăsat pe ambreiaj. Dale morfolea țigara lui stinsă și privea spre cimitir în timp ce ne îndepărtam. Am urmat curba aleii și mormîntul îmi apăru în retrovizor. Afurisitul ăla de vînt făcea frunzele să danseze peste pietrele funerare din partea săracilor. Se roteau planînd ca un stol de lilieci. Dale oftă greoi.

— În siguranță, spuse.

— Poftim? Scoase un fel de chiot fără vlagă, pe cînd se uita în retrovizor.

— Ai mai văzut un vînt așa afurisit, Linda?

— Despre ce tot vorbești?

— Nimic, dragă. Nu-i nimic. Hai să ne îmbătăm puțin.

Conduceam. Brusc, Dale își aminti de țigară.

— Bieții oameni, mormăi în timp ce-și aprindea un chibrit.

Traducere de SILVIU GENESCU
Amazing Science Fiction Stories, februarie 1979)

FORUM STUDENȚESC pag. 15

valențele cunoașterii în literatura s. f.

O stăruitoare observație asupra literaturii dintotdeauna ne poate ușor convinge că, în fapt, nu există specii literare minore. Înțelegînd creația ca o concretizare artistică a unei viziuni existențiale irepetabile, ne dăm seama că opera unei anume epoci (sau un anumit tip de literatură, aparținînd unui moment istoric dat) nu face altceva decît să sintetizeze gîndurile și reflecțiile unui grup socio-cultural, de o organizare specifică, cu alte cuvinte este reflectarea unui text (social, cultural), cu un altul (acela literar). Așadar, orice gen se naște dintr-o necesitate „obiectivă", cerută de gradul de sensibilitate și tensiune existențială al colectivității umane căreia i se adresează.

Prin urmare, ni se pare firesc și bine motivat, din punct de vedere istoric, ca literatura de tip science-fiction să apară în momentul în care alte spații decît cele „tradiționale" încep să fie populate de năzuințe umane. Nu numai dezvoltarea firească a civilizației generează condiții favorabile proiectării umanului în spații necunoscute, dar înseși nenumăratele eșecuri individuale de a făuri o existență armonioasă în limitele condiției umane au finalitate în literatura de ficțiune.

Rezultat și experiment ontologic, literatura s.f. a fost multă vreme desconsiderată, definită minoră și, ca atare, nedemnă de a intra în patrimoniul sacrosanct al valorilor oficializate.

În parte adevărate, multe din afirmații au fost dezmințite de valorile indiscutabile pe care literatura de ficțiune le-a creat. Afirmam că, uneori pe bună dreptate, producțiile s.f. s-au situat sub limita valoricului, pentru că și aici (ca în orice gen literar, altfel), a apărut epigonatul, ajungîndu-se la stereotipie și folosirea nerodnică a unor formule de succes. S-a ajuns astfel ca interesul unor autori să fie îndreptat doar spre exagerarea limitelor științifice în vigoare. Ceea ce a uitat acest gen de literatură (aidoma romanului de aventură sau polițist, de factură slabă), a fost tocmai dimensiunea umană a oricărui fapt, fenomen, plecînd de la om și avîndu-l mereu în vedere, ca valoare supremă.

Ceea ce interesa cu deosebire era (și, de ce n-am spune-o, este însă, uneori) senzaționalul, neașteptatul, uluitorul. Rezultatul — literatura de serie, generînd filme submediocre. Au reînviat astfel monștrii preistorici, războaie galactice ne-au transformat existența în coșmar, cataclisme cosmice au devenit subiecte preferate ale filmului (modern) de groază.

Ceea ce nu face literatura autentică, s.f. Nume ca Wells, Fred Hoyle, la noi Vladimir Colin etc., s-au impus în perimetrul literaturii de certă valoare (al marii literaturi, astfel spus) care, judecată astfel, după criteriul valoric, este cît se poate de omogenă. Fapt ce, fără îndoială, nu miră pe nimeni, avînd șanse de reușită doar autorul al cărui univers, original și specific (coerent altfel și existînd ca o lume aparte) reușește să dezvăluie cîte ceva din nesfîrșitul mister al existenței umane.

Capodoperă a genului, sintetizînd încercări anterioare, asemănătoare ca tematică, romanul SOLARIS[1] depășește limitele literaturii s.f. prin problematica gravă, de o permanentă actualitate, a conștiinței umane.

Dacă Vercors[2], în romanul său, ridica nu mai puțin incitanta problemă a limitei umanului, acolo unde el se întîlnește cu increatul, cu tehnicul și animalicul, Stanislaw Lem invită la meditație privind limitele cunoașterii umane. Altfel spus, așa cum Pămîntul a fost descoperit treptat, de-a lungul a milioane de ani, lăsîndu-se greu descifrat, alte și alte perspective încercînd să-i descifreze tainele, pentru Stanislaw Lem, Cosmosul nu este altceva decît obiect de cunoscut. Subiectul-omul, același, cu suferințele și bucuriile cunoașterii sale.

Planeta Sartorius devine, astfel, nu doar un comod izvor de viziuni coșmardești. Plasma sa (atît de „exact" definită și riguros descrisă, încît mult rîvnita iluzie a realului, dorită de generații de romancieri, este magistral construită, de o ve-

rosimilitate vecină cu spaima și angoasa) este de natură să transforme existența în calvar, căci are înspăimîntătorul dar de a concretiza obsesiile umane. Nimic neobișnuit pînă aici (de altfel, cum spuneam, tema nu este întrutotul originală). Așa cum s-a și întîmplat cu alți autori, calea comodă ar fi fost crearea în serie a unor monștri hidoși, meniți să tulbure (pentru scurtă vreme, însă) obișnuitul existenței.

Kris Kelvin, protagonistul romanului, aflat în fața nenumăratelor dubluri ale fostei sale logodnice, Hurey, evită banalul, devenind personaj problematic prin chinuitoarea dilemă a oricărei cercetări umane: cunoscînd mereu, fără odihnă, reușind nenumărate experiențe, negîndite măcar de generații anterioare, omul nu riscă oare să-și piardă propria-i esență?

Căci copleșitoarea existență ce se cheamă Sartorius depășește limita umanului. Ea nu dă semne că i-ar înțelege pe pămînteni, nu le răspunde (cu ostilitate sau bunăvoință), ci pur și simplu, îi recepteză. Semnul acestei receptări fiind materializarea obsesiilor fiecăruia dintre cei patru membri ai echipajului, presupunerile sînt orientate pe o falsă pistă: Planeta se răzbună. Însă, așa cum afirmă Kelvin, Planeta este indiferentă la existența omului, ea înregistrîndu-l doar. Revelația îi aparține, parțial, tot lui Kelvin, Sartorius nu este altceva decît o Divinitate născîndă. Neîmplinită, însă, nealterată și neciopîrțită de țelurile (limitate de condițiile istorice) omului. Într-un fel, Sartorius este Absolutul ce se ivește în Cosmos, indiferent la zbaterile a milioane de lumi. „În pofida aparențelor, omul nu-și creează țeluri. I le impune timpul în care s-a născut, el le poate servi sau împotrivi lor, dar obiectul acestei serviri sau al împotrivirii este dat din afară. Pentru a fi pe deplin conștient de libertatea căutării țelurilor, omul ar trebui să fie singur, lucru cu neputință, deoarece omul necrescut printre oameni nu poate deveni om. Divinitatea mea trebuie să fie o entitate lipsită de plural, înțelegi?"[3]

Și astfel, o imagine de coșmar devine simbolul salvării omului din efemer, căci obsesiile omului pot fi și de natură apollinică (sau poate să fie în primul rînd astfel, țelurilor neffind decît o invenție mai tîrzie a omului, ca unul din nenumăratele mijloace de autodistrugere). Concretizate, ele ar putea popula Universul cu chintesența frumuseții umane.

În primul rînd, însă, SOLARIS este o mare experiență cognitivă. Kelvin (simbol al umanității) își dă seama că în urma contactului cu teribila ființă cosmică, viața sa (a omului, deci) nu va mai fi aceeași. „Noi preocupări îmi voi găsi, noi activități, dar nu mă voi mai dărui lor în întregime. Nici unui om și nici unui lucru, niciodată, de acum înainte".[4]

Numai depășind limita mediocrității umane și păstrînd sublimul, omul poate lua contact cu frumusețea Cosmosului.

Așadar, găsim în romanul SOLARIS o copleșitoare pledoarie pentru descătușarea umanității din coșmarul autodistrugerii, pe care singură și-l poate crea, și pentru împlinirea ei, ca ființă cosmică, prin contactul cu alte civilizații. Contact posibil numai prin renunțarea la forțele obscure ce tind, de mii de ani, să limiteze omul la o condiție pe care o poate depăși, depășindu-se în primul rînd pe sine.

---

[1] Stanislaw Lem, **Solaris**, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974

[2] Vercors, **Animalele denaturate**, E.S.P.L.A., București, 1958

[3] Stanislaw Lem, op. cit., p. 282

[4] Ibid., p. 279

GHEORGHE SECHEȘAN

rolf krohn

oră de curs

— La ultimul curs ne-am ocupat de perioada cretacică și de fenomenul dispariției saurienilor giganți, începu profesorul, arătînd pe marea schemă geologică agățată de perete. Sfîrșiturile bruște ale diferitelor linii de dezvoltare biologică erau marcate prin cruci negre. Afar, vrei să ne mai numești o dată cauzele dispariției saurienilor?

— Ele nu sînt cunoscute prea bine, spuse cel întrebat, ridicîndu-se. Probabil cauza o constituie un front de radiații sau impactul unui meteorit gigant. Există însă și o teorie care pornește de la un scurtcircuit biotehnic.

— Exact, poți să stai jos. Este evident faptul că astăzi, după atîtea milioane de ani, detaliile mai pot fi descoperite doar cu greu. Vom vedea însă mai tîrziu că ipoteza unui val de meteoriți este cea mai plauzibilă. În orice caz, dispariția saurienilor a creat goluri, pe care mamiferele le-au umplut cu noi forme. Nu putem intra în detalii, acestea fiind de domeniul paleontologiei. De altfel, la biblioteca școlii există o expunere accesibilă a fenomenului. Vreau totuși să vă prezint cîteva exemple.

Începu să manevreze diaproiectorul, arătînd clasei reconstituiri de mastodonți, brontozauri și alți coloși.

— În acea perioadă au apărut și strămoșii omului — arheantropi de diferite forme.

— Astăzi vom vorbi mai ales despre erele următoare terțiarului, care sînt de mare importanță pentru biologie. În milioanele de ani care trecuseră, se formase un nou echilibru al mamiferelor, insectelor și așa mai departe — nu vreau să le enumăr acum pe toate. Perioada următoare a început cu o extraordinară prăbușire a climei, așa-numita eră glaciară. De la nord și de la sud înaintau ghețarii, acoperind suprafețe întinse ale continentelor. Profesorul proiectă o hartă a acelei epoci. Zone mari erau colorate albastru-verzui.

— La televizor am văzut un film în care se spunea că glaciația a fost declanșată de un nor de praf cosmic. Este adevărat?

— Cunosc teoria aceasta, dar adevărul nu este cunoscut cu precizie. Bineînțeles, condițiile climatice extreme au favorizat apariția primelor forme inteligente de maimuțe, a strămoșilor direcți ai omului. Urme ale acestuia s-au găsit dinaintea celei de-a patra glaciații, ultima.

Diaproiectorul arăta reconstituiri de oameni-maimuțe, în ambianța corespunzătoare. Din nou se acordă o pauză pentru asimilarea noutăților și pentru întrebări. Părea însă vădit că totul era clar, în orice caz nu întrebă nimeni nimic.

— În perioada ce a urmat retragerii ghețurilor, a avut loc o dezvoltare vertiginoasă a civilizației umane. În curînd au fost create primele mașini; în ultimul timp s-a demonstrat că oamenii făcuseră și primii pași în cosmos. După cum cred că ați aflat și voi, cercetătorii noștri au găsit resturi ale aparatelor lor pe Lună.

Dar atunci a intervenit ceva imprevizibil. A început Marele Bombardament. Poate că tu ai dreptate, Kono, și norul cosmic era doar o avangardă a valului de asteroizi. În orice caz, o mulțime de meteoriți se apropiau de Pămînt. Unii au sosit înaintea valului principal, dar majoritatea au venit practic simultan. Doar cu greu ne putem imagina amploarea distrugerilor. Geologii au cercetat cîteva cratere care mai sînt și astăzi slab radioactive, din deșertul Nevadei și le-au atribuit acelei epoci.

Arătă imagini din avion ale acelei regiuni — acestea dăduseră impulsul cercetării. Chiar și după trecerea milioanelor de ani, în acea regiune, geologic stabilă, se păstra structura inconfundabilă, se vedeau rănile rotunde, abia puțin șterse de furtunile de nisip.

— Așadar, multe din fragmentele torentului cosmic trebuie să fi fost radioactive, astfel încît ionizarea atmosferei a crescut rapid la valori periculoase.

În afară de aceasta, unii meteoriți aduseseră substanțe organice complexe și ca urmare au apărut mutații cu totul noi ale faunei bacteriene. Probabil prin aceasta se explică pieirea unor specii de animale, căci oamenii ca stăpînitori ai planetei nu puteau avea vreun interes pentru a le nimici. Aceste împrejurări au îngreunat enorm existența. În fine, impactul unui asteroid a provocat plesnirea unui rezervor submarin de petrol, al cărui conținut s-a revărsat în oceane. Imaginați-vă urmările dezastruoase. În scurt timp civilizația umană pierise. Este aproape o minune că Marele Bombardament nu a stins orice urmă de viață de pe Pămînt.

Profesorul privi cu tristețe ultimul diapozitiv al seriei, care arăta imaginile reconstituite a doi oameni.

— Așa arătau stăpînii planetei noastre, în vremea în care noi eram pentru ei doar niște gîngănii. Un destin tragic a stins înalta lor cultură; sub ploaia de meteoriți și asteorizi Pămîntul s-a transformat pentru milioane de ani într-o sferă învăluită în fum, cu aer otrăvit, ape poluate și virusuri maligne.

Își drese glasul și tăcu.

— Cît timp a durat catastrofa? întrebă Kono.

— Nu prea mult — cel mult o sută de ani. La scară geologică, doar un moment. Apoi a urmat un îndelungat proces de autocurățire. Din cauza numeroaselor mutații datorate radiațiilor și substanțelor chimice eliberate, strămoșii noștri direcți au început să prezinte primele semne de inteligență...

— Există de fapt vreo dovadă pentru bombardamentul de meteoriți? Vreau să spun — erau într-adevăr meteoriți?

— Nici-o dovadă directă. După milioane de ani doar nu se mai găsesc mărturii scrise. Chiar ruinele nu mai pot fi deosebite ca atare decît cu greu, seamănă mai degrabă cu niște stînci de calcar. Deducțiile sînt totuși la fel de bune, și altfel nu se pot explica cele întîmplate... Sau crezi că oamenii, ființe inteligente ca și noi, s-ar fi otrăvit și nimicit ei înșiși? zîmbind, ridică din umerii cu antene. Ei vezi? O detunătură înfundată cutremură aerul.

— Nici-o grijă, îi liniști profesorul. Doar un bombardier atomic în zbor de patrulare. Știți doar — pentru orice eventualitate...

traducere de
WILLIAM PETROVITSCH

FORUM STUDENȚESC pag. 16

pămîntul are nevoie de oameni noi (*

Prin realizarea celor „20.000 de pagini în căutarea lui Jules Verne", Ion Hobana își aduce o esențială contribuție la ceea ce pe drept cuvînt s-ar putea numi „deplina reconsiderare a vastei opere julesverniene", fapt care, alăturat începerii publicării, cu cîțiva ani în urmă, pentru întîia oară la noi în țară, a întregii creații a marelui prozator, conferă prezentei lucrări, cu temeinicie, titlul de prețios îndrumător.

Pasionat și neînfricat bibliograf (în final sînt menționate aproape o sută de titluri), dublat de un redutabil monograf cu o bună metodă de lucru, Ion Hobana oferă o adevărată diagramă a biografiei scriitorului, începînd cu prezentarea cadrului familial și a copilăriei, pentru a continua cu frînturi din adolescență, cu reliefarea influenței evenimentelor politice din epocă asupra tînărului în plină formare, cu discrete și documentate incursiuni în sfera legăturilor sentimentale și pentru a oferi, în cuprins și final, vaste studii asupra genezei capodoperelor julesverniene.

Ceea ce devine neîndoielnic chiar după primele pagini ale lucrării este caracterul polemic-combativ, menit a repune în drepturi pe unul dintre scriitorii subestimați de critică.

După zecile de mii de pagini citite din Jules Verne, după celelalte zeci de mii de pagini citite despre Jules Verne, autorul citează, rînd pe rînd, exegeți notorii ai operei prozatorului, bibliografi chiar de mîna a doua și a treia, scrisori particulare, declarații ale rudelor, prietenilor, cunoștințelor scriitorului, arătîndu-și, după caz, adeziunea, rezerva sau neaderarea. Întreg textul emană ideea generoasă a caracterului novator al operei julesverniene, în spiritul afirmației lui Pierre Louys, potrivit căreia Jules Verne este un titan al muncii nerecunoscute de oficialități, „un revoluționar subteran".

Cele cîteva mari secțiuni — „Efortul către verosimilitate", „Ideile lui Pascal Gausset", „Nașterea unei capodopere" etc. — constituie tot atîtea atuuri ale ideii ce transpare pe cuprinsul întregii lucrări: Jules Verne este departe de a fi un simplu popularizator de știință într-o formă artistică îndoielnică

Ceea ce prilejuiește atente și pe deplin pertinente afirmații despre autenticitatea scriitoricească a lui Jules Verne, de bun cunoscător al teritoriului Principatelor Unite, de precursor al legăturilor de prietenie româno-franceze, este oglindirea spațiului carpato-danubiano-pontic în lucrări ca: „Frumoasa Dunăre galbenă", „În jurul Mării Negre", „Pilotul de pe Dunăre", „Castelul din Carpați". Un capitol întreg — „Chipuri și peisaje românești" — este consacrat, cu minuțioase studii geografice, etnografice, onomastice, acelei părți din opera lui Jules Verne, care se referă la mediul românesc și, de altfel, rezidă întrebarea: există vreun loc de pe Pămînt unde să nu fi pus piciorul eroi julesvernieni?

Cine este, în definitiv, destinatarul creației marelui prozator? Cititorul căror timpuri? Răspunsul este pus în evidență în ultimele două capitole — „Colaborare familială" și „Pămîntul are nevoie de oameni noi": acel cititor al acelor timpuri care va fi capabil a prețui la adevărata valoare imensa creație scriitoricească lăsată posterității; Jules Verne nu este un scriitor exclusiv al copiilor și tineretului, opera sa are un pronunțat caracter revoluționar, modern, pe care de-abia contemporaneitatea îl relevă.

De ce, așadar, are nevoie Pămîntul, nu de noi continente, ci de noi oameni, cum ar fi, bunăoară, căpitanul Nemo? Poate ,pentru că acel Pămînt, avea o viziune prea îngustă asupra fenomenelor lumii înconjurătoare și viitorul avea nevoie de oameni capabili să-l primească.

SAUL BELOIA

anticipație și avertisment (**

Recentă apariție în colecția Fantastic Club, Himera *lui Gheorghe Săsărman se află la limita între ceea ce ar fi trebuit să fie și ceea ce este apreciat ca S.F.: între științifico-fantastic și ficțiune științifică. Ca prim argument, fundamentarea conținutului pe problemele epistemologiei contemporane, cu accentuarea implicațiilor lor etice. De asemenea subordonarea ideilor care țin deocamdată doar de posibil încercării de a contura răspunsul scriitorului la semnele de întrebare ale prezentului.*

Așadar, la bază nu ipoteze optimiste, nu probabilități, ci în principiu actualități științifice, experiențe promițătoare, situații dintre cele mai serioase care amenință direct sau indirect omenirea, în general un tărîm cît se poate de propice manevrelor spiritului epic. Mai precis, se fac referiri la intervenția omului în genetică, la premisele transplantului de organe, la șansele de a realiza computere apte să depășească întrutotul posibilitățile omului și firesc, să nu i se mai supună, la pericolul declanșării unui... ultim război mondial.

„Astitot" și „Isprava androidului mut", primele două din tre povestiri reflectă imaginea unui viitor în care creațiile omului se întorc împotriva lui însuși, dominîndu-l. Astitot este computerul realizat pentru a-și egala, într-un fel dubla stăpînul. Izolarea, subjugarea fanatică muncii de perfecționare a mașinii vor duce la dezumanizare, la inversarea raportului de dependență creator-creație.

Androidul mut ne amintește că, nicicînd viața omului nu va trebui să depindă exclusiv de un aparat și... atenție, faptul că atunci „cînd doarme omul nu gîndește" nu trebuie să devină un călcîi al lui Achile.

„Himera", raportată la celelalte povestiri, justifică prin interesul stîrnit adoptarea numelui ca titlu generic al volumului. În condițiile unor importante traumatisme abdomino-toracale după un accident de circulație al unui tînăr inginer, un colectiv de cercetători îi prelevă acestuia creierul și reușește nu numai să îl mențină integru morfo-funcțional in vitro dar chiar să-i înregistreze audio-vizual procesele intime, să-l controleze pe deplin rațional și afectiv. Și aceasta nu este totul, existînd și o fațetă polițistă conferită de încercarea procurorului care a aprobat juridic experimentul de a redeștepta în memoria „obiectului subiect" momentele producerii accidentului pentru depistarea făptașului necunoscut. Iar inginerul continuă o existență fictivă, pur electronică, după un plan elaborat din afara conștiinței proprii, fără ca el să știe acest lucru. Intervin însă două aspecte care modifică desfășurarea evenimentelor.

Mai întîi se pune întrebarea: poate fi admis „dreptul moral de a interveni brutal în existența unui om, dreptul de a-i programa minutele pe calculator — fie și sub motivul că îl smulgem unei morți implacabile?"

În al doilea rînd, se observă că în cursul activității creierului izolat, prin interferența cu dispozitivele electronice se generează un fenomen de natură telepatică de mare intensitate care duce la prezența contururilor himerice ale celui accidentat în viața cotidiană.

Dacă acest al doilea aspect sporește doar spectaculozitatea întîmplărilor primul punctează o problemă demnă de a fi abordată cu toată gravitatea. Iar răspunsul va aparține celui mai indicat pentru a fi chestionat: creierul tînărului accidentat. Reducerea importanței datorate accidentului și implicațiilor sale în desfășurarea experienței deși ar fi diminuat suspence-ul povestirii ar fi suplimentat axiologic, răspunsul dat. Iar rezultatul ar fi fost superior pentru că așa, soluția este a unei situații mult prea limitate.

„Evadarea lui Algernon" alătură un — nota bene — cercetărilor din domeniul geneticii, încercînd să probeze existența unor multiple riscuri inclusiv atunci cînd se vehiculează .. „infravirusul genialității".

Ultima povestire, „Puțin mai devreme", este din nefericire pentru noi toți neîntemeiată științific. Din nefericire pentru că mijlocul de evitare a distrugerii civilizației umane, consecința înarmării astfel cum ne-o relevă prezentul, este o posibilitate ipotetică de a face inertă masa fisionabilă de pe suprafața planetei. Deși rămasă strict în planul ficțiunii, rezolvarea, optimismul ei sînt un binevenit îndemn la rațiune, la pace. Iar interpretările care decurg din discret introdusa diferențiere între avantajele și riscurile oricărei descoperiri științifice se focalizează asupra sublinierii importanței responsabilității. Ideea este cu atît mai subtilă cu cît ne este prezentat și reversul — neutralizarea armamentului va fi simultană încetării funcționării tuturor mijloacelor pașnice de folosire a energiei atomice. Între extrema distrugerii și a renunțării, rezolvarea tinde să se echilibreze pe gîndirea profundă a conștiinței umane.

Deși fructificarea la maximum a generozității temelor nu este făcută cu consecvență, Gheorghe Săsărman prezintă în „Himera" o interesantă fuziune între anticipație și avertisment. Deliniarizarea narațiunii nu reușește însă întotdeauna în suficientă unitate cu fondul povestirilor („Astitot" mai ales). Există întîmplări care rămîn într-un plan paralel, indiferent celui principal, tare ale unui trecut admis nejustificat în prezentul lucrării, cu excepția elementelor de grotesc pentru unele momente și personaje. Rezultă clișee ale beletristicii, supărătoare în atmosfera S.F.: întorsături polițiste, aventuri... microexotice.

Cu totul altfel stau lucrurile cînd se reușește o convergență incisivă asupra ideii de bază, prin unghiuri cinematografice, gazetărești ca în „Androidul mut", „Puțin mai devreme" în care alternanța datelor de dosar, articolelor de presă, scrisorilor, radioreportajelor, circularelor, necrologurilor și nu în ultimul rînd a descrierilor unor momente critice realizează construcții de mare dinamism. Păcat că unele nume, unii termeni prezenți ca anglicisme îi privează pe cititorii necunoscători de cîteva zîmbete pentru că seriozitatea conținutului de bază nu e o piedică în calea umorului, a parodiei: „Macaroni's hole", „Squarehead", postul de radio „The voice of Babylon", „premiul Babel", „mareșalul Kyorr".

Menținerea în viitor a problematicii de anvergură și exploatarea reușitelor stilistice confirmate pînă în prezent sînt argumente sigure pentru interesul acordat în continuare prozei lui Gheorghe Săsărman.

Oricum, „Himera" este o... certitudine.

NORU LAURENȚIU

paleoastronauți, biomate, oameni (***

Deși foarte bogată valoric și cantitativ, literatura SF de limbă germană este aproape necunoscută amatorilor genului din țara noastră.

Anul 1979 a marcat un început promițător, prin apariția a două lucrări de valoare: „Rețeaua gîndurilor" de Herbert Franke (R.F.G.), în colecția romanelor SF a editurii Univers, și „Nabou" de Günther Krupkat (R.D.G.) în seria Fantastic Club a editurii Albatros.

Despre Herbert Franke și poziția sa în contextul literaturii SF germane se pot găsi amănunte în documentata prefață a lui I.M. Ștefan la versiunea românească a romanului amintit.

Günther Krupkat nu este un nume necunoscut la noi; revista „Vatra" i-a publicat pe parcursul mai multor numere povestirea „Insula groazei".

Acum, editura Albatros ne oferă — în traducerea foarte corectă a lui Florin Manolescu — o lucrare care reflectă poate mai exact concepția unui grup de creatori SF din R.D.G. despre scopul și modalitățile de expresie ale acestui gen. Împreună cu Eberhard del' Antonio, Wolf Weitbrecht sau Carlos Rasch, Günther Krupkat se preocupă de evoluția personalității umane, de influența pe care o vor avea dezvoltarea științei și tehnicii asupra vieții sociale și sentimentale a oamenilor în viitor.

„Nabou" reprezintă o continuare ca temă (și logică) a romanului „La moartea zeilor", ambele căutînd să clarifice anumite ipoteze ale paleoastronauticii. Totodată, el cuprinde reluarea pe plan artistic superior și în condițiile unei epoci mai avansate a unei idei din „Invizibilii": supravegherea omenirii de către o civilizație extraterestră (marțiană în „Invizibilii", meiuană în „Nabou"). Această civilizație ar fi avut anumite contacte cu pămîntenii, urmînd să le reia abia după ce omenirea în totalitatea ei ar fi atins un anumit nivel de conștiință.

Acest subiect este adeseori întîlnit în SF-ul de limbă germană. Poate unul din motivele care fac atractiv romanul lui G. Krupkat îl constituie faptul că în el sînt prezente, într-un dozaj foarte bine echilibrat, elementele tuturor direcțiilor în care evoluează creațiile autorilor SF din R.D.G.: vizitarea Terrei de către extratereștri, amintirea unor etape ale cuceririi spațiului cosmic; cucerirea adîncimilor subterane și descoperirea unor forme de viață neobișnuite; progresele extraordinare în medicină — unde se lucrează deja la crearea unor roboți „vii". Progresele omenirii pe tărîmul tehnicii sînt amintite în treacăt, fără explicații pseudo-științifice, ca ceva de la sine înțeles și bine cunoscut. Și o altă calitate, care face ușor asimilabile majoritatea problemelor introduse: prezentarea lor prin intermediul dialogurilor, a discuțiilor între cîțiva oameni de știință de specialități diferite.

De altfel, ca punct de pornire a romanului servește o expediție științifică, pe al cărei fundal se brodează povestea unei iubiri aparent neîmpărtășite. Personajul principal, Will Pertenkamp, geolog al expediției și autorul fictiv al narațiunii (romanul e scris la persoana întîi) este un tip nordic, presupus „rece". Totuși, din notațiile sale reușim să-i cunoaștem o bogată viață sufletească, o psihologie de om al zilelor noastre. În descrierea reacțiilor umane ale urmașilor noștri, G. Krupkat introduce o doză de ironie binevoitoare; problemele lor vor rămîne în fond aceleași, vor trăi aceleași sentimente de dragoste, teamă sau gelozie, cu toate implicațiile.

Singurul personaj lipsit de căldură umană și umor, de micile defecte care-i fac pe oameni să se cunoască mai bine și să se aprecieze pînă la urmă, Nabou Tebar, șeful expediției și savant de geniu, se dovedește a nu fi un om, ci un „supraveghetor al omenirii", trimis al unei civilizații îndepărtate. Faptul că el o folosește drept mijloc de investigare și cunoaștere a oamenilor chiar pe fata de care se îndrăgostise Pertenkamp duce la o serie de conflicte, pînă la recunoașterea lui Nabou drept „biomat". Aceasta duce la soluționarea problemei îndelung dezbătute în paginile romanului: oportunitatea construirii unor roboți extraordinar de dotați, care la un moment dat ar putea influența asupra situației rasei umane. Răspunsul este optimist, nici un fel de robot neputînd atinge complexitatea sufletească a omului. Chiar dacă îi poate fi superior din punct de vedere al memoriei, a rapidității reacțiilor, sau al sistematizării informațiilor, prin însăși structura sa limitată psihic, el nu va fi niciodată capabil să-l înlocuiască.

WILLIAM PETROVITSCH

*) Ion Hobana, *Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne*, Editura Univers, București, 1979.

**) Gheorghe Săsărman, *Himera*, Ed. Albatros, Col. Fantastic Club, București 1979.

***) Günther Krupkat, *Nabou*, Ed. Albatros, Col. Fantastic Club, București 1979.

FORUM STUDENȚESC pag. 17

ARTA PLASTICĂ

imagistica științifico-fantastică

Un studiu asupra artei științifico-fantastice, menit să încerce stabilirea statutului său estetic (față de care însemnările de față nu sînt decît simple note preliminarii), ar trebui să ia în considerare cîteva aspecte de principiu: circumscrierea, dacă nu definirea exactă, a fenomenului, o succintă privire istorică și descrierea fazei actuale de dezvoltare, relațiile cu arta sau genuri învecinate, criterii de clasificare, delimitări stilistice.

Prin artă S.F. (vom folosi în continuare această siglă devenită convențională, prescurtînd deopotrivă cele două denumiri în concurență — „științifico-fantastic" și „science fiction") se înțelege aici orice produs de artă plastică — desen, gravură (de toate tipurile, inclusiv tehnicile moderne ale tiparului), pictură și sculptură. Elemente ale acestei arte intră în design sau în imaginile de sinteză ale desenelor animate, în scenografia teatrului și filmului S.F. precum și în fotografia artistică (îndeosebi prin procedeele grafice ori în colaje). După bibliografia engleză (a cărei autoritate rămîne, cel puțin pentru moment, incontestabilă), aparțin în general teritoriului S.F. următoarele cîmpuri tematice:

a) Deplasarea în spațiul cosmic, explorarea și colonizarea unor planete și întîlnirea cu forme de viață extraterestre.

b) Călătoria în timp, în viitor sau în trecut, spre diferite universuri alternante, care sînt de obicei versiuri diferite ale universului nostru uman.

c) Schimbările biologice și psihologice petrecute în om, provocate de progresul științei (vezi „mutanții") precum și schimbările similare în alte specii.

d) Forțele și aptitudinile supranormale, dobîndite ori prin tehnologie, ori datorită unor științe noi (parapsihologia).

e) Știința aplicată, direct sau indirect, relațiilor dintre oameni, în scopuri constructive sau distructive (energia atomică, radarul, electronica etc.)

În sensul acestei destul de largi accepții a termenului, dacă nu în prelungirea sa, Dan Grigorescu considera (în numărul 1 pe 1968 din „Revue Roumaine", dedicat S.F.) că „arta prevede cuceririle spiritului uman", că „artistul nu imaginează numai mecanisme foarte complicate, aparate ale unei epoci viitoare; el anunță o întreagă psihologie socială, o mentalitate, o inteligență a trimfurilor științifice". Astfel, referindu-se la pilde celebre din istoria artei (anticiparea perspectivei de zbor în Căderea lui Icar de Breughel, a teoriei moderne despre lungimile de undă ale culorilor la Poussin, sau a difuziunii sferice a luminii, ilustrată prin sorii și stelele fantastice ale lui Van Gogh), criticul nostru propunea ca opere de artă S.F. compozițiile metalice ale lui Constantin Popovici, inspirate de versurile lui Bacovia; desenele pe aceeași temă ale lui Tiberiu Nicorescu, peisaje cu lumini astrale de Eugen Popa, peisaje industriale cu țevării scînteietoare de Ion Gheorghiu, „avînd ceva din frumusețea gravă a industriei unei epoci viitoare", ba chiar portrete de Pavel Codiță, Marcel Chirnoagă și Florica Cordescu, „imagini elocvente ale unei umanități viitoare". În același număr al revistei se semnalează, pe drept cuvînt, succesele de răsunet internațional ale desenelor animate și filmelor de anticipație ale lui Ion Popescu-Gopo.

Revenind la dimensiunile semantice mai restrînse, să consemnăm că, la începuturile ei, arta S.F. a avut un caracter strict de ilustrație a literaturii S.F., purtînd pecetea modalităților de viziune și de stil specifice epocii Brian Aldiss în Introducerea la lucrarea sa Science Fiction Art (New English Library, London, 1975) compară una din primele gravuri ale genului, frontiscipiciul realizat de T. Holst la ediția din 1831 la Frankenstein de Mary Shelley, cu o lucrare a pictorului Henry Fuseli, de atmosferă fantastică. În primele reviste specializatt în S.F. (Amazing Stories — 1927, Wonder Stories — 1932, Artounding Stories — 1934 ș.a.), arată același comentator, artiști ilustratori ca Frank R Paul, sau Howard V. Brown, utilizează pentru compoziția copertelor fie gravuri din publicații științifice, fie fotografii (Turnul Eiffel în construcție), fie picturi de avangardă („Elefantul din Celebes" de Max Ernst). Influența picturii simboliste, dadaiste și suprarealiste, accente de realism magic, Art nouveau și de artă naivă, precum și modalitățile grafismului din benzile desenate, se regăsesc și în ilustrațiile adunate în volumul Visions of the Future **(New English Library, London, 1976) editat de Janet Sacks, cu o introducere de A.G. Van Vogt. Jim Burus, Gareth Colman, Roger Dean, Emlyn Duffy, Ray Feibush sînt dintre artiștii din tînăra generație, care merg pe linia înaintașilor. Structurile de stil și de viziune, imprimate în mentalitatea artiștilor ilustratori, transpar așadar în lucrările de artă S.F. mai ales în stadiul de început. Este și cazul graficienilor care ilustrează colecțiile noastre de literatură științifico-fantastică (Victor Wegemann, Duda Voivozeanu, Corneliu Bârsan, Aurel Buiculescu, Nicu Russu etc). De un caracter independent față de textele literare sînt picturile lui Chris Foss** (Science Fiction Art, **Hart Davis, Mac Gibbon, London, 1976) punînd accentul pe experiența vizuală prilejuită de zborurile spațiale.**

Un element nou îl constituie însă, fără îndoială, reproducerile de pictură S.F. cuprinse în volumul Space Art, **de Ron Miller (New York, 1978). După cum arată și numele, lucrarea este destinată în special artei spațiilor extraterestre, care își trage seva nu din povestiri, ci din explorările cu nave cosmice (pilotate sau nu) ale lumii și ale planetelor sistemului solar. Imagini inedite, care nu reproduc, ci interpretează fotografiile transmise de sateliți, conferindu-le fiorul anticipației în necunoscutul pe care să-și dezvăluie enigmele. Printre maeștrii acestei „arte spațiale" sînt considerați Chesley Bonestell, Bob Mc Call, Ludek Pesek, Lucien Rudaux, dar imagini semnificative, cu punctul de plecare în abstracționism, suprematism și constructivism, mai semnează Mike Whelan, Sheila Rose, James Cunningham și alții.**

Pe aceeași linie a libertății de factură și de expresie se situează și cîțiva tineri artiști timișoreni — Mihai-Corneliu Donici, Sergiu Nicola, Ștefan Popa, Nicolae Lengher, în expoziția deschisă anul trecut la Casa de cultură a studenților. „Mutatis mutandis", cum se zice, și păstrînd, firește, proporțiile.

DELIU PETROIU

SERGIU NICOLA — Atmosferă

ieșirea din timp

„Timpul terestru se poate distinge și prin starea atmosferei, prin alternativele între căldură și frig, în vreme ce timpul celest se distinge prin revoluția astrelor care revin periodic spre aceleași locuri. Lumea întreagă este receptacolul timpului a cărui cărare mișcătoare întreține viața. Ordinea și timpul produc reînnoirea a tot ceea ce ființează în lume prin ritm și armonie".

(Hermes Trismegistos, *Discurs despre inițiere sau Asclepios*, Cartea a II-a, cap. X)

Una din dimensiunile fundamentale ale literaturii de anticipație constă în valențele umane pe care reușește să le ilustreze prin problematica dezvoltată în jurul spațio-temporalității, ca fundament al condiției umane. A ieși, bunăoară, din timp grație, să zicem, revoluției tehnico-științifice (prin mașinile care vor înlesni lucrul acesta sau prin călătoriile interstelare care pot perturba scurgerea vremilor prin ecuațiile einsteiniene) presupune împlinirea eternei nostalgii a evadării omului din el însuși.

În reprezentările imaginative umane curgerea cronologică se raportează întotdeauna la „un spațiu" existînd ca o concretizare prin mișcare a timpului. „Notăm că timpul care se scurge poate foarte bine să fie reprezentat de spațiu dacă-l considerăm pe acesta din urmă ca ceva care se mișcă", spune Julien Benda[1], comentîndu-l pe Bergson. De aceea, poate, ieșirea din timpul uman este intim legată de ideea de deplasare accelerată în zbor circular și liniar. Evadarea din spațio-temporalitatea condiției umane este o veche tentație de esență mitică ale cărei constante se pot regăsi în literatura science-fiction, cum vom încerca să arătăm în continuare.

Să amintim la început că, în general, vehicolele spațio-temporale din literatura de acest tip uzează de mișcarea accelerată pentru a devansa un anumit ritm al materiei și pentru a se înscrie astfel pe un alt nivel ritmic și temporal, identic uneori ca structură cu cel dintîi, dar diferit față de situarea în axă temporală.

Alteori impactul se realizează prin descoperirea unui teritoriu care s-a sustras evoluției generale (istorice) a societății, conservînd formele străvechi ale unui timp prestigios și fascinant. În amîndouă cazurile (ca și în nenumărate altele posibile) „voiajul" în timp presupune depășirea condiției umane: omul fiind ca *atare* prin timpul și istoria care i-au fost hărăzite prin naștere. Deplasarea în timp aduce cu sine o alienare necruțătoare — ceea ce dovedește că acest vis al abolirii „greutății" existențiale este în esența lui tragic.

De altfel ambiția descătușării din determinările materiei nu este cîtuși de puțin nouă. Spre exemplu, riturile arhaice de intrare în ciclu, ne spune Mircea Eliade, au fost niște „tehnici" de călătorie spre timpul originar al creației, cu pronunțate accente axiologice: consacrarea laicului ca faptă sacră prin proiectarea sa în *illo tempore*. Nostalgia ieșirii din timp este aceeași și la cei bătrîni și la cei de astăzi, cu deosebirea că tentația science-fiction se constituie ca suspens (prin el însuși meditativ) al căutării și cunoașterii, în vreme ce efortul actantului în procesul ritualic arhaic se realiza prin identificarea cu timpul mitic, calitativ deosebit de cel uman. În prima variantă are loc o ruptură conflictuală (și de aceea alienantă) în interiorul condiției umane, în a doua, o evitare șireată prin „uitarea" și prin împăcarea condiției cu ceva exterior ei. O dată deci, criză a cunoașterii, a doua oară ieșire tiptilă din dialectică.

Experiențele temporale, atît cele science-fiction, cît și cele arhaice (de natură mistică) au un sens ascensional legat de ideea desprinderii dintr-un relief spațio-temporal dat. Extazul mistic în comunitățile primitive este ascensional prin excelență. La yoghinii indieni actul mistic al transcenderii este o dorință de sublimare printr-un exces de spiritualizare. Această dezlegare a omului de lanțurile care îl leagă de lumea materială este depistabilă și în doctrinele platoniciene (impregnate de idei din Orient) pentru care iubirea, ea însăși, (cum apare în *Banchetul*) este o atracție venită din afară, o răpire și o evadare a rațiunii dinspre terestru spre celest — rută ascensională care poartă sufletul contemplativ în afara sa (a timpului său) către contemplarea lumii perfecte a ideilor.

Aceste doctrine sînt preluate de către gnosticii platonicieni, de Plotin îndeosebi, pentru formularea unor modele *spațio-temporale ideale* confruntabile cu modelul pămîntean. Un gnostic precum Basilide se întreabă asupra timpilor care vor veni și asupra omului înfeudat unilateral trupului ignorant și refuzînd să aparțină spiritului. Fiecare se va mulțumi atunci, profetizează gnosticul, cu locul în care va trăi fără să mai fie încercat de dorința elevării prin spirit. În acele vremuri cel care va vorbi despre viață spirituală va fi „la fel de ridicol ca un pește nemernic care ar vrea să pască alături de oi pe vîrfurile înalte ale munților".[3] Mai mult: lumea întreagă va fi privată de nostalgia transcenderii și se va mulțumi cu nevoile cărnii pierzînd astfel privilegiul nemuririi. Drumul ascensional al ieșirii din spațio-temporalitatea condiției umane s-a constituit așadar la vechii mistici[4] ca posibilitatea sigură a spiritualizării trupului omenesc.

Pionierii genului utopic și de anticipație au propus și ei, aidoma gnosticilor de dinaintea lor, modele spațio-temporale planetare și (citeodată) extraplanetare. Începînd cu Lucian din Samosata, Cyrano de Bergerac, Restif de la Bretonne, Tommaso Campanella *(Cetatea Soarelui)*, Thomas Morus *(Utopia)*, Ariosto *(Statele și împărățiile din Lună)*, Voltaire, continuînd cu călătoriile în dirijabil sau în obuz ale lui Jules Verne *(Cinci săptămîni în balon, De la Pămînt la Lună)*, E. A. Poe *(Istoriile extraordinare)* și pînă la astronavele moderne ale lui H.G. Wells sau J. H. Rosny Aîné — spațiul extraterestru a constituit idealul și sursa autodepășirii condiției umane: o evadare (chiar dacă iluzorie și temporară) din finit în cosmic.

---

[1] Julien Benda, *Le Bergsonisme ou une philosophie de la Mobilité*, Paris

[2] Vezi Quispol, *L'homme gnostique, la doctrine de Basilide*, în *Eranos Jahrbuch*, 1948, p. 116, apud J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dictionnaire des symboles, Paris*, Ed. Seghers, 1975, p. 35.

[3] Idem, op. cit., p. 36

[4] Vezi Edouard Schuré, *Les grands initiés*, Librairie Académique Perrin, Paris, 1960, E.O. Jammes, *Mythes et rites dans le Proche-Orient ancien*, Paris, 1960; Vassili Kandinsky, *Du spirituel dans l'art*, Paris, 1954.

DANIEL VIGHI

FORUM STUDENȚESC pag. 18

MUZICA

ipostazele minervei

Reacția provocată „outsider"-ilor artei de așa-zisa „afacere Barthes — Picard", dispută imanentă în sînul artei contemporane, a apărut oarecum firească și chiar promițătoare dacă gîndim faptele asemănătoare petrecute odată cu expansiunea literaturii moderne, datorată unor nonconformiști ca Rimbaud sau Mallarmé, Proust sau Breton, a picturii, tributară unui Gauguin sau Van Gogh, Kandinsky sau Braque, ori a muzicii reprezentată de un Wagner sau R. Strauss, Satie, Schönberg sau Strawinsky, enumerînd doar cîțiva dintre cei ce au produs joncțiunea în artă a ultimelor două secole care s-au dovedit eruptive, pline de febra nestăpînită a descoperirilor, a cunoașterii. Paradoxal, disensiunea mai sus amintită a pornit de la „bietul" Racine care „fără să vrea" s-a lăsat analizat și în alt mod decît ar fi dorit domnul Picard ! De fapt polemica celor doi exegeți reprezintă o particică din imensul ocean al furtunilor simultane declanșate de suflul tradiției aflat în opoziție cu cel al inovației iar dacă „particica" a reușit să suscite interesul „privitorului neimplicat" înseamnă că faptul este, așa cum îndrăzneam să afirmăm, promițător deoarece se pare că, observați din acest unghi, artiștii nu sînt singuri într-un turn... escaladat nu fără efort ! Într-adevăr, scrutînd orizontul postbelic al acestui secol constatăm că Minerva ori a început să-și arate adevărata față luîndu-și rolul în serios deschizînd porțile confruntărilor prodigioase, ori, din nesăbuință și-a amestecat „protejații" condiționînd nașterea unor dileme și analogii forțate care au produs panică atît pe tărîmul artei cît și pe cel al științei.

S-a discutat și se discută mult asupra relației de intercondiționare sau de opoziție între tradiție și inovație, cît și de implicațiile ivite în rîndul artei sau științei ; un lucru este totuși cert — că această relație, indiferent de ce natură ar fi, a deschis nebănuite căi pe cele două tărîmuri, secolul nostru fiind un exemplu concludent al marilor inovații atît în grădina artei cît și în cea a științei. Dar mai mult ca oricînd, aleile lor comune se aseamănă cîteodată în așa măsură încît se poate vorbi de o identificare totală. Deși sincretismul artei din antichitate și mai tîrziu gîndirea renascentistă au realizat lucruri deosebite pe această cale, meritul secolului XX este de a fi împins curajul cercetării pînă la acele zone pe care Chomsky le-a numit „structurile de profunzime"

În acest sens să luăm exemplul muzicii, poate limbajul artistic cel mai abstract care s-a arătat a fi susceptibil corelațiilor cu alte limbaje și chiar suprapunerilor de coduri. Reprezentările despre abstract și concret ale gînditorilor din antichitate precum și a celor ce au creat autentica revoluție intelectuală din epoca Renașterii au dezvăluit o viziune asupra fenomenelor artistice sub forma interogației sau a anchetei, proprie investigațiilor științifice. Rezultatele însemnate obținute și de cealaltă parte, respectiv de oamenii de știință, atrași de mirajul artei și în special al muzicii (Pitagora, Euler, D'Alembert, Helmholtz, Mercator, etc.), au dus, datorită cercetărilor în domeniul acusticii, la un real progres al limbajului muzical demonstrînd că apropierea acestei arte de știință nu este întîmplătoare.

Implicațiile afinității limbajelor, în artă, au prins dimensiuni uriașe în secolul nostru. Părerile și adeziunea publicului, dar în special a specialiștilor s-au exprimat sub forma celor mai curioase reacții. Exemplul nostru de început, cu polemica Barthes — Picard în jurul tradiției și inovației, s-a repetat și în lumea muzicală, cele mai violente manifestări vizînd adeziunea pro sau contra referitoare la corelațiile limbajului muzical cu cel al unor științe numite directoare : informatica, electronica, automatica, cibernetica etc. Tradiționaliștii au avut, se pare, unele momente de amnezie pierzînd teren puțin cîte puțin. Atunci cînd P. Barbaud a propus muzica algoritmică, cei care au privit suspicioși la o asemenea realizare nu s-au gîndit că în 1640 Athanasius Kircher, teoretician al manierismului, a proiectat primul „ordinator" mecanic rudimentar de compus muzică (Arca musarithmica), bazat pe combinarea într-un tabel a unor serii de note după unele reguli componistice. Și tot el are meritul de a fi conceput mașina pneumatică de sintetizat muzica numită și orchestra artificială trimițîndu-ne cu gîndul la mult comentatul „Sinthesizer" care în zilele noastre produce un adevărat „miracol" sonor (în special în rîndul tinerilor mai puțin inițiați !). De asemenea cei ce au privit și mai privesc cu mari rezerve sau resping total apariția aleatorismului muzical și a calculului probabilistic în muzică, cu siguranță au uitat sau poate nu au știut că genialul Mozart compunea cîteodată melodii jucîndu-se cu zarurile pe un tabel de măsuri succesive. Experiențele de orice fel s-au dovedit deseori riscante rezultatul nefiind întotdeauna cel scontat. Iată argumentul „forte" al tradiționaliștilor și mai ales al adversarilor înverșunați ai muzicii experimentale. Dar, să nu uităm, secolul XX a tăcut lumină în domeniul cercetării muzicale în primul rînd prin apariția unor noi teorii în privința analizei care au dus la dezvoltarea științei muzicii : muzicologia. Totodată ideea de „teorie interdisciplinară" a mărit posibilitățile de investigație în lumea sonoră dînd naștere unor metode noi de interpretare a textului muzical din punct de vedere muzicologic în corelație cu alte metode aplicate în alte discipline sau facilitînd reinnoirea unor metode de analiză care se arătau depășite. Poetica și structuralismul au avut un rol unificator în sensul de metode universal valabile pentru cercetarea în domeniul artei. Un exemplu elocvent sînt studiile lui N. Ruwet atît pe plan lingvistic cît și muzical.

Dar să nu uităm că odată cu apariția limbajelor de programare a luat naștere „mentalitatea ordinatoare", la început răspîndită doar în unele centre ca Bell Laboratories, Columbia, Illinois etc., care pun „științele exacte" în centrul metodelor de cercetare artistică ordinatoarele fiind capabile să revoluționeze gîndirea atît în această direcție cît și în creație Compozitorii „dotați" cu mijloace „tehnologice" moderne ca **Icophone, Graphic Input** sau **sintetizorii,** cu **Obiecte sonore** aflate în sonoteci care constituie materialul de lucru pentru muzicile concrete, ori lucrînd în laboratoare electronice cu aparate de mare finețe, vrînd-nevrînd sînt implicați în limbajele științifice, dar mai mult și mai important este faptul că această implicație duce la formarea unei estetici de tip nou adeseori numită estetică informațională.

I se impută muzicii o dezorientare totală prin apariția multor direcții izolate care țin de domeniul experienței. Însă, dacă acum un sfert de secol cînd a apărut muzica experimentală, ca un acord final înainte de a se lăsa cortina pentru ultima oară într-un teatru care a dat faliment, se putea vorbi de o dezorientare, pentru că lucrurile, de fapt, abia ce începeau să se contureze pe un teren imens și necunoscut, astăzi este o aberație să mai credem acest lucru. Muzica experimentală (sau actuala avangardă a doua) s-a transformt în școli cu orientări precise care și-au expus în mod clar principiile : muzica concretă a lui P. Schaeffer și P. Henry, muzica electronică a școlii de la Köln reprezentată de Stockhausen și Kagel, Music for Tape a lui Ussachevsky, fonologia italiană a lui Berio. Diferențele acestor școli sînt evidente. Să luăm exemplul muzicii concrete și a celei electronice care desigur au multe puncte comune deoarece, „montate" în laborator, sînt înregistrate pe bandă magnetică. Însă, dacă în muzica concretă se lucrează cu obiecte sonore luate din natură și apoi înregistrate și prelucrate în laborator, constituindu-se totodată adevărate fonoteci de corpuri sonore și tehnici de înregistrare, reunite în arhive sonore, în muzica electronică sunetele sînt fabricate în laborator. Generatoarele de sunete pure, armonice, sau de zgomote furnizează semnale care reprezintă materialul sonor al compozitorului.

Un loc oarecum centralizator îl are muzica realizată cu ordinatorul apărută în urma dreptului cîștigat în epoca noastră de către teoria informației. După prima încercare de gen a lui Hiller și Isacson la Universitatea din Illinois bazată pe suite markoviene de intervale și de note, faimoasele laboratoare Bell și-au deschis cu succes porțile permițînd unor pionieri ca Guttman, Matthews sau Risset cercetări substanțiale în acest domeniu. Ordinatorul de **Music IV** și **sistemul Music V** compus dintr-un calculator de mare capacitate, un convertizor digital analogic, o bibliotecă de sunete și programe sînt realizări în acest sens Tehnologia nouă și limbajele de programare și-au spus un cuvînt greu în artă! Mașinile și-au întins tentaculele ! Pier marile orchestre ? Xenakis a infirmat această ipoteză! „Muzicile formale" ale lui, bazate pe programe pentru ordinator, pleacă de la elemente total abstracte (simboluri matematice) cărora le sînt asociate semnificații muzicale. Astfel Xenakis a creat partituri monumentale (Metastasis, Pithoprakta, Terretektorh, etc.) pentru mari orchestre.

Lucrul cu ordinatorul a fost clar delimitat în ciuda celor ce susțineau existența haosului în acest domeniu. Muzica pentru ordinator — emisă cu ordinatorul sau „compusă" de ordinator, realizarea structurilor muzicale „în afară de timp" cu calculatorul și ample analize muzicale (în speță cele care se bazează pe calculul statistic) sînt orientările dominante. Și cu toate acestea „avangarda I" face o „turnură". Reîntoarcerea la „natural" este poate o expresie a supertehnicizării ! Să fie vina Minervei ? Cert este un lucru, că vechile instrumente revin, dar mult îmbogățite ca mod de tratare, iar evadarea din lumea sonoră fabricată este o realitate. Să fi fost doar un „moft" al Minervei ? Nu. Experiențele laboratoarelor nu s-au terminat ; se trece doar la o altă viziune estetică încercîndu-se ieșiri spre spiritul uman care le-a creat. Opera **ORESTIA II** a compozitorului român Aurel Stroe stă mărturie ! Joncțiunea culturii europene cu cele extraeuropene pleacă de la date științifice fundamentale care nu se puteau obține fără lumea creată de mașini. Deși antropologia își pune amprenta în muzică din ce în ce mai mult, tehnica ordinatoarelor rămîne un element hotărîtor în noile descoperiri (tot ce cîntă **Oreste** în această nouă operă a lui A. Stroe este realizat la calculator). Și chiar dacă aceste muzici ar fi fost doar o experiență, răspundem printr-o analogie făcînd o întoarcere cu cîteva decenii în urmă : dadaiștii au murit, în schimb și-au atins scopul — lucru esențial pentru existența lor în rîndul curentelor novatoare care au intrat în eternitate.

HORIA ȘURIANU

confruntare cu creativitatea

INTERVIU

cu klaus schulze

„Instrumentele lui sînt synthesizer și studiouri de sunet, acestea de mîna omului create, nu sînt nici corupte nici înjositoare, nu sînt mai rele decît o vioară sau un pian. Un synthesizer nu este un instrument „sintetic". Înțelesul acestui cuvînt „synthesizer" este în altă parte. Aceea a unirii".

K.D. Mueller)

HANS PFITZINGER : — Cîndva, prin anii 60, a venit Walter Carlos și a cîntat Bach pe un instrument electronic. Eu mi-am explicat asta în felul următor : sînt sunete care nu mai provin de la instrumente amplificate electric, ci de la aparate electronice care permit ascultarea în direct a tehnicii de joasă frecvență.

KLAUS SCHULZE : — Exact, dar asta exista demult, prin 1928, un german a construit pentru prima dată un synthesizer. Se numea Trautwein, de unde și cuvîntul „Trautonium". Era un synthesizer complet ; bineînțeles, erau încă multe părți mecanice, trebuia „prelucrat" cu coatele și cu picioarele, dar acesta a fost primul synthesizer. Pe discuri ar trebui început cu Pierre Shaeffer, Pierre Henri. Cu discul lui Schaeffer, „Musique concrète", și asta era acum 20 de ani.

H.P. — Și cînd ai început tu să asculți ?

K.S. — Prin 1967. Habar n-aveam ce este un synthesizer și ce vrea de fapt muzica electronică, și eram în parte, ca orice om normal, împotrivă.

H.P. — De ce ?

K.S. — Ei bine, nu știam ce este. Credeam că synthesizerul este vreo mașină, un computer, credeam că aici lipsește organicul, creativitatea. A fost o idee total greșită, asta știm azi. Trebuie să bagi ceva, nu-ți scoate nimic fără să bagi ceva. Esențialul este ca tu să folosești tehnica drept vehicul pentru o idee creatoare, nu viceversa, să-ți dea tehnica o idee, să lași tehnica să se joace cu tine. De fapt este confruntarea cea mai brutală cu creativitatea ta, să cînți pe un synthesizer, pentru că el îți redă exact ce bagi în el. Dacă bagi gunoi, îți iese exact așa, un gunoi. Întotdeauna aveam o idee muzicală pe care la început nu o puteam concretiza. Am studiat chitara clasică. Nu a fost ceea ce voiam. După aceea am fost baterist. Dar n-a mers mai departe, întotdeauna intrai în muzica aceea anglo-americană pe care o copiai. Și mi-am spus că nu există mijloacele mai adecvate de a te exprima în epoca tehnicii noastre, decît microfoanele și HIFI-ul. Am început să-mi transform orga. Am făcut scurtcircuite pentru a scoate sunete...

H.P. — Așa cum alții făceau cu chitarele electrice ?

K.S. — Da, numai că chitarele au rezistat, iar orga mea s-a stricat. Dar a venit momentul cînd mi-am spus că așa nu se mai poate continua. De fapt, știi că este un proces cantitativ. Știi că posibilitatea există, de aceea perseverezi.

H.P. — Bine, dar synthesizerul are posibilități care trec peste potențialul auzului omenesc.

K.S. — Vorbeam de Big Moog. Prin posibilitățile lui, a ajuns la faza finală, nu însă și în precizia lui.

H.P. — Dar el se poate perfecționa.

K.S. — Da, cu microprocesoare, atunci merge exact la sutime de Hertz, cum este ultimul meu sequencer. Calitatea se schimbă doar la mine.

H.P. — Muzica pe care o faci nu se poate concepe fără tehnologie HIFI.

K.S. — Așa este, și aici este punctul unde în relațiile cu synthesizer-ul devin, ca să zic așa, prietenos. Este singurul instrument care poate să-mi dea ceea ce îi cer. Îmi place să cînt la pian, dar...

H.P. — Cu un synthesizer ai un spectru mai larg.

K.S. — Și asta, dar ceea ce este mai interesant, sunetele nu sînt aici. La pian, apeși pe o clapă — ai un sunet. La synth, apeși pe o clapă, nu iese nimic. Și atunci începi să construiești.

H.P. — Bine, dar sunetele nu sînt nici în capul tău.

K.S. — Ba da, ba da.

H.P. — Și de aceea le recunoști ?

K.S. — Da, de aceea le cauți. Dar înainte ca tehnica să o permită, n-ai avut cum să le auzi. Acesta este poate și punctul unde muzica ta este revoluționară ; deschide oamenilor spații pe care nu le-au cunoscut. Aici este deficitul multora. Le este frică să înțeleagă ceva natural. Este pentru mulți o problemă să fie emoțional liberi. Aceasta este o muzică ce prin mijloace tehnice poate amplifica ideea emoțională... nu mai ești limitat.

H.P. — Tu faci muzică pentru ca să influențezi oamenii ?

K.S. — Da, dacă era altfel puteam s-o fac și acasă. De aceea scot discuri, merg în turnee. Încerc să-i arăt fiecăruia personalitatea lui.

Nu poți schimba nimic dacă nu-l iei pe fiecare în parte, de conștiință. Pentru că efectul nu trebuie niciodată atacat. Efectul te poate face doar gînditor, „de unde vine asta", și atunci poți să găsești cauza.

H.P. — Și asta faci tu cu muzica ta ?

K.S. — Dar, și de aceea este incomodă pentru mulți. Eu nu cer ca toți să-mi asculte muzica. Vreau să zic : „Crede numai în ce ai tu în cap. Crede în ceea ce ai putea".

(după revista „Stereo Musik")

Traducere de DELY ANDERSON

FILM

cer liber

Poate nicăieri mai bine ca în vechile şi marile oraşe cu imense palate şi elizeene grădini, cu statui de marmură încîntătoare în irizări de ape imateriale, strînse în puternice osaturi de piatră multiseculare în care aproape fiece stradă îşi declină o nobleţe culturală, literară, politică, sau pur şi simplu e celebră pentru calitatea îmbinării vieţii de azi cu respectul celei de ieri, poate nicăieri în altă parte nu-ţi dai seama, acum la sfîrşit de mileniu, că viitorul se apropie precipitat, că primii săi mesageri au debarcat deja printre noi, că trăim din plin în nava prezentului, care spintecă apele contemporaneităţii cu pînzele puternic umflate de vîntul mileniului trei.

Tot timpul, materialele azi ale mileniilor vibrează şi parcă asişti fizic la deschiderea unor mari porţi, ce pornesc din parcuri şi pieţe, din catedrale şi blocuri turn, şi nu se termină cît vezi cu ochii pînă în înaltul cerului albastru, vîrstat de dungile de aburi condensaţi ale transcontinentalelor caravane. Cetăţeanul simplu priveşte cu real şi serios interes orice semn care i-ar putea promite un viitor mai uşurat de servituţi repetitiv mecanice, de subordonări faţă de greutăţile vieţii, şi aşa suficient de implicit-problematică, sperînd într-un viitor în care ziua de mîine să fie debarasată de cunoscuta sa însoţitoare . „grija".

Omul priveşte, întrezăreşte, caută să discearnă viitorul şi, ca vechii haruspici încearcă din ceea ce zboară pe reclame, ceea ce fîlfîie pe ziduri, ce scînteiază în vitrine, ce pîlpîie şi tremură pe micul şi marele ecran, să înţeleagă viitorul de azi, prezentul de mîine, încărcînd cu speranţă visurile sale despre o viaţă mai uşoară şi mai pe măsura omului care deschide înaltele porţi ale mileniilor. Ce oferă acestui spectator permanent şi credul mediile de influenţare audio-vizuală ale apusului, cel puţin în măsura în care le-am simţit „bombardamentul" în toamna anului 1979 ? Procesul este complex şi nu se cade să-l simplificăm. Propaganda comercială, flash-urile publicitare, reclamele vitrinelor, afişele, unele emisiuni ale televiziunii imaginează un viitor nu prea înalt, terestru în habitudini şi apetituri, foarte aproape de apucăturile şi dependenţele tehnico-menajere ale cetăţeanului de azi, de gadgeurile amuzante şi nu întotdeauna utile ale unui univers din ce în ce mai mecanizat. Tot soiul de cosmonauţi cu şi fără cască se transformă în comis-voiajori pentru produse din ce în ce mai sofisticate ale electronicii şi automaticii care, scoase din contextul lor euristic, seamănă cu profesorul Nimbus într-un atelier de confecţionat... nasturi antigravitaţionali !

Acest aspect, de răspuns sub „Stachetă", este însă intrinsec structurii economice a acestui tip de societate şi mercantilizarea barocă a anticipaţiei, ancorarea în meschin şi tern factual a imaginaţiei multor designeri de valoare, pledează încă o dată pentru descifrarea lucidă a unor evidente mecanisme de subordonare a comenzii artistice de către unii comanditori ignari în materie de estetică.

Fenomenul devine îngrijorător atunci cînd artişti recunoscuţi, creatori cu serios prestigiu, printr-o complicată strategie de renunţare la altitudinea umană a visului despre viitor, a ceea ce Immanuel Kant definea ca una dintre sursele de încîntare perpetuă a firii umane, se transformă într-un fel de „invaders" ai viitorului, stranii „invadatori" cu moravurile şi gîndirea unui tip de lume ce apune într-un viitor care răsare.

Am văzut multe filme şi bune şi rele. Şi făcînd bilanţul, mi se pare că mai încărcate cu responsabilitate pentru demnitatea omului, pentru destinul şi profilarea sa în tematica existenţială a autodefinirii şi a căutării căilor de eliminare a subdemnităţii şi sublibertăţii sale, sînt tocmai filmele cu tematică dintr-un imediat şi arzător prezent. Viitorul, cu unele excepţii despre care voi pomeni, mi se pare că li se pare domnilor regizori şi autori de filme ca o „prelungire" neschimbată de nici un fel de colectiv a obsesiilor, miturilor şi achiziţiilor moderne. Concret, iată trei filme din creaţia anilor 1978 1979 : **Alien** (regizor Ridley Scott) 1979 ; **Starwars** (regizor G. Lucas 1978 ; **Moon raker** (regizor L. Gilbert) ; 1979, iar excepţia este „Întîlniri de al treilea grad" (regizor St. Spielberg (1978, care a rulat de curînd şi la noi în ţară. **STRAIN** (Alien), **RAZBOI** (Starwars) **PRADA** (Moon raker), cuvinte cheie

care traduc obsesii şi prelungesc în mod nejustificat tare şi vicii într-un viitor pe care-l poluează cu mînjitele semne de recunoaştere ale unor obiceiuri ce nu vor dăinui cît omul.

Să încep cu **Alien** pentru că e şi cel mai recent, e şi făcut cu o sigură stăpînire şi folosire a tot ce are mai înaintat tehnica trucajelor audiovizuale, fiind opera unui mare regizor : **Ridley Scott**. O stranie poveste, abject născătoare de spaimă quasifiziologică a fost concepută pentru a vinde la cît mai mulţi o frică difuză în faţa unei aberaţii biologice a viitorului îndepărtat. În fapt, rar mi-a fost dat să văd pe ecran o mai mare gogoriţă, ce-i drept tratată tetrafonic în sistem Dolby şi stereoscopie magistral întrebuinţată doar pentru a ne îngrozi cu orice preţ.

Povestea incredibilului monstru care într-o navă intergalactică a anilor 20 sau 30.000 ucide, consumă şi digeră 7 din 8 cosmonauţi în tremurul de groază şi dezgust al spectatorilor, mi-a stîrnit mai mult zîmbetul decît groaza. Trebuie să recunosc însă că sala participa într-o quasitransă la goana după om a bestialei plăsmuiri a vidului. Basmul anticipativ despre scufiţele roşii şi lupul cosmic este vîndut publicului cu următorul gigantic afiş, invadînd auriul toamnei care a mai văzut multe în acest ironic Paris : „Cînd strigi în cosmos nu te aude nimeni". Dar odată ieşit din sală şi respirînd aerul din parcul Luxemburg, nu se poate să nu te întrebi : De ce ? De ce străin, de ce singur? De ce victoria instinctual-biologicului asupra tehnicului ? De ce atîta talent pentru un film atît de josnic, adică tratînd despre cele mai joase etaje ale psihismului uman ? Străin şi singur s-o fi simţit R. Scott în prezent, pentru a cheltui atîta talent, energie şi mijloace materiale doar pentru a înspăimînta şi a înfricoşa în visele noastre despre lumea de dincolo de vis, despre viaţa ce sigur nu se dezvoltă doar aberant şi monstruos, ci ascultînd de propriile ei legi tinde spre autocunoaştere, echilibrul de tip superior şi perpetuă dezvoltarea spre perfecţiuune.

De la „**Dueliştii**, film despre absurditatea brutalităţii la **Alien**, film despre brutalitatea absurdului, drumul creator al lui R. Scott mi se pare a fi nu unul de involuţie, ci de tragică acumulare a unor întrebări generate probabil de prezentul societăţii in care trăieşte şi care-i oferă modelele unui delir neînfrînat al brutalităţii.

Critici specializaţi şi rafinaţi au vrut să vadă în acest film o replică de tip sience fiction la basmele lui Perrault, Grimm şi Andersen prin permutarea „răului" şi „binelui", a „bestiei" şi a „frumoasei" în cosmos făcîndu-se referiri la celebra lucrare a lui Cocteau „La belle et la bête" trimiţîndu-se critici la Bruno Bettelheim cu a sa „Psychaanalise des contes", dar omul de pe stradă căruia i se oferă acest super-thriller nu citeşte aceste cărţi şi aceste critici de specialist, de fapt pure lucrări de disecţie a firului de păr în patru şi se întreabă dacă nu cumva onor realizatorii îi subestimează capacităţile intelectuale ignorîndu-i visurile şi oferindu-i „super-sub-produse" ? Că lucrurile stau tot aşa o dovedeşte şi celălalt film de mare succes, **Războiul stelelor**, ceva mai vesel decît primul, oferind şi cîteva segvenţe de delicat umor roboto-anticipativ permiţînd zîmbete şi uneori chiar şi autoironii, dar menţinîndu-se în general la un nivel de **space-opera**, adică a unei specialităţi de western sideral cu prinţi şi vraci, castele şi duci, maşini infernale şi mareţe lupte de crucişătoare, distrugătoare, fortăreţe hiperblindate şi laserizate, cu efecte pirotehnice de toată frumuseţea. E drept că filmul introduce în conştiinţa publicului fascinanta problemă astrofizică a concentrării extreme a gravitaţiei în aşa zisele „prăpastii negre" nonemiţătoare de radiaţie, adevărate vîrtejuri gravitaţionale de mici proporţii şi gigantică atracţie, e adevărat că trucajele sînt foarte frumoase şi panoramarea stelelor ameţitoare, e drept că filmul aduce pe ecran viitoare plăsmuiri antropoide, în final însă, rămîi cu impresia unei transparente subţirimi epice şi a unui remediabil infantilism psihologic. Eroii împărţiţi schematic în buni şi răi sînt cam la nivelul folcloricilor pistolari din Far West, în loc de muzica sferelor auzul fiindu-ne „tratat" de ţiuitul tragerilor la ţintă.

Viitorii cetăţeni ai întinderilor siderale au schimbat bidiviii pe rachete, carabina pe tun laser, dar schema a rămas neschimbată. Să dureze şerifii şi gansterii chiar pînă într-atît, încît nici speranţa în evoluţia estetică chiar şi a filmului de „divertisment" să nu-i poată opri din ritualele lor răfuieli ? Dacă ar fi să ne luăm după ultimul **James Bond**, interpretat cu zîmbet şi muşchi de steriotipul Roger Moore, din ce în ce mai irezistibil şi mai june pe măsură ce se apropie de 55 de ani, nu am avea motive să fim prea optimişti. În concepţia lui Lewis Gilbert, regizorul filmului, gangsterii vor ajunge să stăpînească sateliţi, vor fi capabili să ne otrăvească planeta şi să încerce să creeze o nouă rasă pură, dură şi emotiv-nulă ! Bătăi spectaculoase, giganţi cu dantură de fier, vampe semigoale şi creiere idem, o mare desfăşurare de cascadorism şi prostie şi iată cum reziduurile unei ideologii rasiste, cimentate de stupide scenarii de spionaj interplanetar, ne sînt oferite cu o reclamă de tip „spaţial", mare desfăşurare de efecte pirotehnice şi scamatorii de bîlci. Ca o ironie, de prost gust, după opinia mea, sediul terestru al gangsterilor stelari este instalat în superbul palat de la Vaux-le Viconte. Să fim totuşi drepţi şi să notăm că faţă de **Alien**, atît **Războiul stelelor** cît şi **Moon raker** mai oferă pe ici pe colo cîte un zîmbet, cîte o speranţă voluntară sau involuntară. Alien în felul său reprezintă un zid negru de groază şi pesimism, în Starwars însă regizorul şi-a menţinut o mică doză de optimism oferindu-ne un cuplu de roboţi, unul lung şi altul rotund ingenui deşi programaţi, ce schimbă dialoguri de tot hazul, fiind uneori mai inteligenţi decît umanii lor colegi.

Şi în Moon raker există un personagiu, un gigant, (unde l-or fi găsit pe acest incredibil acromegalic, un fel de Cogeamitu al copilăriei noastre ?) care cumulează forţa fizică cu stupiditatea desăvîrşită, spectatorului oferindu-i-se parcă, în colţul tabloului de brutale şi singeroase evenimente, o glumă cu dublu înţeles însoţită de o clipire din ochi a creatorului care vrînd parcă să se scuze ne încredinţează că „n-o fi lumea viitorului chiar aşa de neagră...".

Singura excepţie asupra căreia nu voi insista, filmul fiind deja prezentat la noi este cea reprezentată de „**Întîlniri de gradul III**" a lui Steven Spielberg. Toţi cei care au văzut filmul la noi în ţară nu vor uita momentul superb realizat cinematografic al sosirii navei interstelare pe pămînt, urmat de întîlnirea prin intermediul muzicii a două civilizaţii. Ideea în sine deosebit de originală, e tratată simplu fără zorzoanele automatice, mecanice sau robotice, natural şi mişcător de uman şi după umila mea opinie corespunzînd cu un înalt grad de probabilitate tipului posibil de întîlnire între două civilizaţii superior dezvoltate care au găsit un limbaj comun, armonios şi simbolic exprimat prin fuziunea raţional-afectivă a construcţiei muzicale.

Proverbul cu primăvara care nu este adusă de o singură rîndunică are desigur o confirmare meteoclimaterică, dar subsemnatul încăpăţînat cititor de anticipaţie, îndrăznesc să cred că nu se confirmă în domeniul tendinţei generale a artei care scrutează apropierea viitorului. În acest colţ al cerului estetic, cîteodată şi o singură rîndunică poate confirma apropierea fenomenului şi chiar dacă la ora actuală şi chiar dacă atraşi de strălucirile mileniului al III-lea, uliii şi vulturii negri zboară spre aceste uşi ce se deschid, scriind cu trupul lor pe azurul speranţei negrele simboluri ale „războiului", „alienării", „hoţiei", iată că totuşi o „întîlnire" este prezentă, oferă soluţia comunicării, reprezintă omeneasca noastră dorinţă de înţelegere şi paşnică stăpînire a viitorului.

Uneori, cu forţa elementară a adevărului care există în lucruri, trebuind doar să te străduişi să-l descifrezi, răspunsul stă în însuşi modul de a pune întrebarea. Mie cel puţin aşa mi s-a părut a-l găsi, după ce am văzut **Moon raker** şi am rămas fermecat nu de coşmarescа viziune a satelitului — uzină de moarte, ci de un castel de vis pe care genericul îl indica a fi Vaux le Viconte.

În prima duminică m-am urcat în tren şi la 60 km de Paris am descoperit măreţia de echilibru, eleganţă şi melodioasă înscriere în firescu naturii care este celebrul castel.

La sfîrşitul vizitei, privirile mi-au fost atrase de albastrul imaculat al plafonului sălii de onoare.

În comparaţie cu celelalte săli, ale căror plafoane ne ofereau cohorte întregi de războinici, arcaşi, amoraşi, zei, zeiţe, mareşali, conţi, tunuri, puşti, săbii şi alte efemere glorii cu ale lor derizorii atribute, acest plafon era populat doar de cîţiva nouri alburii plutind de secole pe unul dintre cele mai frumoase azururi care mi-a fost dat să văd în viaţă.

Intr-un colţ însă, o pasăre neagră a apucat să fie pictată. Aşa gol cum era plafonul nu pot să mi-l şterg de atunci din memorie, părîndu-mi-se şi azi că în această mută confruntare a unicei păsări negre şi a infinitului albastru stă ascuns un mesaj al trecutului către prezent şi, de ce nu, un mesaj al prezentului către viitor.

„N-a apucat să isprăvească plafonul" îi şoptea un tată de lîngă mine copilului său adorabil de serios şi întrebător, care voia să ştie de ce acolo sus e doar un singur vultur plutind în văzduh. „A rămas cerul liber să poată veni şi zbura în el păsările liniştite, fără frică".

Admirabilul bun simţ al omului de pe stradă triumfa şi în castel, spulberînd coşmarele celor ce închiriaseră castelul pentru „hoţii de lună", răspunzînd implicit întrebărilor mele nepuse, redînd visului măreţia sa umană, prevestitoare a destinului speciei noastre pe — deocamdată doar — această planetă.

SERGIU LEVIN

mircea şerbănescu

mic dicţionar al literaturii ştiinţifico-fantastice româneşti

● **ADERCA Felix** — n. 20 martie 1891, Puieşti, Vaslui ; m. 12 decembrie 1962. Scriitor cu o bogată bibliografie şi o activitate redacţională de notorietate — printre altele şi la revista lui Tudor Arghezi **Bilete de papagal.** Este autorul romanului ş.f. **Oraşele înecate** (1935), republicat sub titlul **Oraşele scufundate** (1966).

● **ANANIA George** — n. 14 iulie 1941, com. Măgurele, lîngă Bucureşti. Studii : Facultatea de limba şi literatura română. Lucrarea de diplomă : **Unele aspecte ale specificului literaturii ş.f.** ; împreună cu Romulus Bărbulescu semnează povestiri ş.f., scenarii radiofonice precum şi romanele : **Constelaţia din ape** (1962), **Doando** (1965), **Statuia şarpelui** (1967) **Ferma oamenilor de piatră** (1969), **Paralela enigmă** (1973), **Şarpele blînd al infinitului** (1977).

● **ANESTIN Victor** — Astronom autodidact, puţin cunoscut ca scriitor, autor al romanelor **O tragedie cerească** (1914) şi **Puterea ştiinţei — sau cum a fost „omorît" Războiul European** (1916).

● **ANTOLOGII de literatură ş.f. apărute în România : Întîlnirile viitorului** (1963 — autori din şapte ţări socialiste); **Viitorul a început ieri** (1966); **Pe lungimea de undă a Cosmosului** (1967 — tradusă în limbile rusă şi maghiară) ; **Formula nemuririi** (1967 — povestiri sovietice) ; **Enigma văii albe** (1967 — povestiri bulgare) ; **Isprava androidului mut** (1968 — în limba germană) ; **Vîrsta de aur a anticipaţiei româneşti** (1969) ; **Un pic de neant** (1970 — povestiri franceze) ; **O falie de timp** (1975) ; **Repauzatul inspector Narbon acţionează** (1971) ; **Fantascienza** (1972 — povestiri italiene) ; **Oameni şi stele** (1975 — volum tradus şi în limba rusă); **Povestiri ş.f.** (1976) ; **Odiseea marţiană** (1976 — Maeştrii anticipaţiei clasice) ; **Cea mai bună dintre lumi** (1979 — în limba germană). Consemnăm şi culegerile **Povestiri ş.f.** (1972) ; cenaclul **H.G. Wells** din Timişoara şi **Întîmplări din secolul XXI**, volumul I (1974) şi volumul II (1977) — cenaclul **Henri Coandă** din Craiova.

● **ARAMA HORIA** — n. 4 noiembrie 1930, Iaşi. A absolvit şcoala de literatură **Mihai Eminescu** din Bucureşti. Redactor la Radio Bucureşti, la revista **Luminiţa**, în prezent în redacţia **Cutezătorii.** A publicat versuri, proză, teatru. Lucrări ş.f. : **Moartea păsării săgeată** (1966) ; **Cosmonautul cel trist** (1967) ; **Ţărmul interzis** (1972) ; **Verde Aixa** (1976). Proză ş.f. şi fantastică în **Pălăria de pai** (1974) şi **Jocuri de apă** (1975). Piesa de teatru **Femeia cosmică** (1964).

● **Autori pentru copii** — O serie de autori au folosit modalitatea ş.f., adresîndu-se copiilor : Ştefan Berciu **Fantastica aventură 2101**, 1975 ; Nicolae Paul Mihail **Demascarea lui Turnesol**, 1970 ; Mihai Negulescu ; Ioana Petrescu **Lusitanii**, 1967 ; Monica Pillat **Cei treisprezece şi misterul**, 1968 ; Ludovic Roman **Aventurile farfuriei zburătoare**, 1970 şi **Racheta albă**, 1975 ; Nina Stănculescu **Templul scufundat**, 1964 ; Ştefan Tita **Robotul sentimental**, 1972 ; Petru Vintilă **Călătorie pe planeta Zeta**, 1972 etc.

● **BALINT Tibor** — n. 12 iunie 1932, Cluj. Scriitor de limbă maghiară. Romanul **Trandafirii voluntari ai Sodomei** (1967, apărut şi în traducere românească), cartea pentru copii **Năzdrăvăniile roboţelului Robi** şi altele aparţin literaturii anticipative.

● **BARBULESCU Romulus** — n. 27 octombrie 1925, Sulina. A absolvit Institutul de artă cinematografică ; actor. Din colaborarea sa timp de 18 ani cu George Anania rezultă şase romane, numeroase scenarii radiofonice, povestirile **Captiv în inima galaxiei** (1964), **Fîntînile** (1966), **Ochii ei albaştri** (1967), **Aventură pe fluviul de hidrogen** (1971), ciclul de articole asupra unor lucrări ş.f. româneşti **Pulsul nostru actual** (1973).

● **BÎRLADEANU Victor** — n. 18 decembrie 1928, Bucureşti. Studii superioare la Institutul pedagogic **Maxim Gorki.** Ziarist, redactor la **Scînteia.** Autor a numeroase cărţi de reportaje, piese de teatru într-un act, un libret de operă etc. Volume ş.f. : **Operaţia „Psycho"** (1969), **Prizonieri în cer** (1971), **Exilatul din Planetopolis** (1972), **Gheaţa de foc** (1977). Piesa **Drum bun, scumpul nostru cosmonaut** (1960).

● **BUGARIU Voicu** — n. 6 iulie 1939, Vîlcele-Covasna. Studii la Facultatea de filologie din Iaşi. Redactor la revista **Astra** din Braşov, iar actualmente la **Luceafărul.** Lucrări ş.f. : **Vocile vikingilor** (1970) — Premiul de literatură al C.C. al U.T.C. ; **Sfera** (1973).

● **Cenacluri de literatură ş.f.** : Cenaclul **Marţienii** al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti (Vladimir Colin — preşedinte ; Adrian Rogoz — secretar). Cenacluri ale amatorilor literaturii ş.f. : La Bucureşti **(Solaris, Fantastic Club)**, Braşov, Craiova **(Henri Coandă)**, Drobeta Turnu-Severin, Iaşi, Oradea **(Horenii)**, Piteşti **(X 20 Alfa)**, Sibiu **(Fantascienza)**, Timişoara **(H.G. Wells)**, Tîrgovişte **(Cronos).**

● **CERNEŢ Laurenţiu** — n. 11 mai 1931, Cerneţ, jud. Mehedinţi. Studii de filologie. Salariat C.F.R., înainte de a deveni redactor la revista **Orizont** din Timişoara. Scriitor satiric, autorul unor romane şi proze scurte de actualitate, dramaturg. Modalitatea satirică o aplică şi în scrierile sale ş.f. **Aparatul de visat frumos, Adevărul despre balene** (apărute în colecţia de povestiri ş.f.) etc.

● **COLECŢIA Povestiri ştiinţifico-fantastice** — editată în perioada 1955—1974 de revista **Ştiinţă şi tehnică.** A publicat peste 100 de autori români, profesionişti şi amatori, încurajînd în mod deosebit scrisul ş.f. tînăr şi înregistrînd un mare palmares de debutanţi ; o amplă paletă a literaturii ş.f. de pe diferite meridiane. Redactorul şi animatorul pasionat al colecţiei — Adrian Rogoz.

● **COLECŢIA romanelor ştiinţifico-fantastice.** În această colecţie Editura Univers publică lucrări reprezentative aparţinînd celor mai valoroşi autori ai genului de peste hotare. Primul volum a apărut în anul 1975. Nume prezente pe coperţile colecţiei : Villiers de l'Isle Adam, Gerard Klein, I. Asimov, M. Crichton, H. Franke.

● **COLIN Vladimir** — n. 1 mai 1921, Bucureşti. Studii la Facultatea de litere. A fost redactor la editura C.C. al U.T.C., Radio, **Revista literară, Flacăra, Viaţa Românească.** A scris versuri, romane, cărţi pentru copii. Premiul de Stat pentru literatură (1953). Volume de literatură ş.f. : **A zecea lume** (1964), **Viitorul al doilea** (1966), **Capcanele timpului** (1972), **Dinţii lui Cronos** (1975), **Babel** (1978). Cărţi de proză fantastică : **Pentagrama** (1967), **Un peşte invizibil** (1970). O serie de articole despre cărţi ş.f. : **Dialoguri literar-galactice** (1967). E tradus în mai multe limbi. Traduce la rîndul său din J. Verne şi G. Klein. Alcătuieşte antologia **Un pic de neant** (1970). Premiul Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti (1972), Premiul special EUROCON III (1976).

● **CONSFATUIRILE NAŢIONALE ale cenaclurilor de literatură ş.f.** sînt organizate în diferite oraşe din ţară de către amatorii genului, bucurîndu-se de participarea unor cunoscuţi scriitori, critici literari şi oameni de ştiinţă. Au avut loc nouă astfel de consfătuiri, de mare interes pentru dezvoltarea în continuare a literaturii acestui gen popular, mult îndrăgit de tineret, desfăşurate la Bucureşti (1972), Craiova (1972), Timişoara (1973), Oradea (1974), Bucureşti (1975), Craiova (1976), Bucureşti (1977), Tîrgovişte (1978), Oradea (1979).

● **CRITICA LITERARA** — Prezenţa unor personalităţi importante în spaţiul teoretic şi critic al literaturii ş.f. dă acestei laturi o pondere în plus. Recent laureatul Premiului special al Uniunii Scriitorilor pe anul 1979, Ion Biberi, a publicat volumul **Argonauţii viitorului** şi articole în diferite reviste **(Convorbiri siderale — Luceafărul,** 1967). În 1968 apare o valoroasă culegere, **Viitorul ? Atenţie !**, îngrijită de Ion Hobana, cuprinzînd articole de autori români şi străini. Revistele **Secolul 20, Viaţa Românească, Tribuna, Echinox,** au dedicat genului numere speciale. Dintre criticii care s-au aplecat asupra scrisului literar ş.f. îi amintim pe Ovid S. Crohmălniceanu, Mircea Braga, Silvian Iosifescu, Florin Manolescu.

● **CROHMALNICEANU Ovid S.** — n. 16 august 1921, Galaţi. Studii la Politehnica din Bucureşti. A fost redactor la revistele **Contemporanul, Viaţa Românească, Gazeta literară,** la Editura didactică şi pedagogică. În prezent conferenţiar la Facultatea de limba şi literatura română din Bucureşti. Critic literar bine cunoscut. În activitatea critică s-a ocupat şi de literatura ş.f., de care s-a apropiat şi ca autor de povestiri, publicate deocamdată în reviste **(Vatra, Ramuri).**

● **CUBLEŞAN Constantin** — n. 16 mai 1939, Cluj. Studii la Facultatea de filologie din oraşul natal. A fost redactor la Studioul de radio Cluj, la revista **Tribuna** ; în prezent redactor-şef la Editura **Dacia.** A abordat proza scurtă şi romanul. Ca autor de literatură ş.f. semnează : **Nepăsătoarele stele** (1968), **Iarba cerului** (1974) — premiul Uniunii Scriitorilor, **Paradoxala întoarcere** (1978).

● **CULCER Dan** — n. 15 iunie 1941, Sulina. Studiile la Facultatea de filologie din Cluj. A fost asistent stagiar la Institutul de teatru din Tîrgu-Mureş, cercetător pentru istoria teatrului la filiala Academiei din acelaşi oraş ; în prezent redactor la revista **Vatra.** Se ocupă de literatura ş.f. cu uneltele criticului literar.

● **DAVIDOVICI Doru** — n. 6 iulie 1945, Bucureşti. De profesiune aviator, relevat ca scriitor la concursul de debut al Editurii Eminescu în 1973. În domeniul literaturii ş.f. — volumul **Zeiţa de oricalc** (1977).

● **DORIAN Dorel** — n. 6 mai 1930, Piatra-Neamţ. A studiat Politehnica. Inginer, apoi redactor la revistele **Viaţa Studenţească** şi **Ştiinţă şi tehnică.** Se distinge prin piese de teatru de actualitate. A abordat şi literatura ş.f. prin volumul **Ficţiuni pentru revolver şi orchestră** (1970).

● **DRAGOMIR Mihu** — n. 24 aprilie 1919, Brăila ; m. 9 aprilie 1964. Studii : Academia Comercială din Bucureşti. Redactor la revistele **Flamura, Viaţă şi suflet, Tînărul scriitor, Luceafărul.** Poet cunoscut, autor de literatură pentru copii şi tineret, tălmăcitor de poezie. A publicat volumul de literatură ş.f. **Povestiri deocamdată fantastice** (1960). A tradus din E. A. Poe, H.G. Wells.

● **DUDU-VALERIA Cecilia** — n. 20 septembrie 1923, Tulcea. A fost redactor la Radio şi la **Gazeta literară.** A publicat lucrări de literatură ş.f. realizate în colaborare : **Apa care usucă** (1960), **Foc pe cer în Ursa Mică** (1964) şi independent — **Scarabeul lui Raşid** (1967), **Coniac „3 secole"** (1970).

● **EFTIMIU Victor** — n. 24 ianuarie 1889, Boboştiţa, Macedonia ; m. 27 noiembrie 1972. Poet şi romancier, dar mai cu seamă unul dintre importanţii dramaturgi ai literaturii române. A scris şi teatru în stil ş.f. **Doctor Faust vrăjitor** (1957), şi lucrările : **Un asasinat patriotic** (1909), **Pămîntul a vorbit** etc.

● **EUROCON** — Prescurtarea şi în acelaşi timp simbolul consfătuirilor europene de literatură ş.f. Iniţiativa organizării acestora a aparţinut delegaţiei române la a 28-a Convenţie mondială de science-fiction (Heidelberg, 1970). În 1971, Budapesta a găzduit conferinţa consultativă a reprezentanţilor literaturii ş.f. din 7 ţări socialiste, printre care şi din România. Primul Congres european de science-fiction a avut loc în zilele de 12—16 iulie 1972, la Triest. Cel de-al doilea Congres european s-a desfăşurat la Grenoble (Franţa) în 1974, iar al treilea la Poznan (19—22 august 1976, cu o largă participare a scriitorilor români şi a unui grup de membri ai cenaclului timişorean **H. G. Wells).** Al patrulea Congres european a avut loc la Bruxelles (1978). În toamna aceluiaşi an, Varşovia a găzduit un Seminar internaţional al autorilor de ş.f. din ţările socialiste (au fost prezenţi membri ai cenaclurilor **H.G. Wells** şi **X 20 ALFA).** Eurocon V va avea loc în Italia (Stresa, 1—4 mai 1980).

● **FANTASTIC CLUB** — colecţie de literatură ş.f. a Editurii **Albatros,** are ridică pe o treaptă superioară strădania anterioară a Editurii Tineretului. Primele volume au apărut în 1971. În cele circa 40 de volume apărute, un spaţiu important ocupă scriitorii români, dar au fost publicaţi şi numeroşi autori de peste hotare. Redactorii care au însufleţit colecţia : Victor Zednic, Herta Spuhn, astăzi Lucian Hanu şi Constantina Paligora.

● **FANZIN** — revistă realizată de amatori pasionaţi ai literaturii ş.f. organizaţi în cenacluri. În ţara noastră, primele fanzine au apărut în anul 1972 : **Solaris,** editat de cenaclul bucureştean care apoi i-a adoptat numele şi **Paradox,** fanzinul cenacluiui timişorean **H.G. Wells.** Un nou **Paradox** a apărut în 1978. Acestor publicaţii li s-a alăturat **Omicron,** fanzinul cenaclului **Henri Coandă** din Craiova, cu trei apariţii, în anii 1976, 1977, 1979.

● **HOBANA Ion** — n. 25 ianuarie 1931, Sînnicolaul Mare. A absolvit Facultatea de filologie din Bucureşti. A fost redactor-şef de secţie la **Editura Tineretului,** apoi redactor la **Scînteia.** În prezent, secretar al Uniunii Scriitorilor. Animator al literaturii ş.f. româneşti, bine cunoscut publicului larg, reprezentînd această literatură în cercurile ş.f. de peste hotare. S-a ocupat de fenomenul O.Z.N., este un exeget al literaturii ş.f. româneşti şi franceze, a întocmit antologii şi a publicat studii caracterizate prin informaţie şi pondere. Bibliografia sa cuprinde următoarele cărţi ş.f. : **Ultimul văl** (1957), **Oameni şi stele** (1964), antologiile **Viitorul a început ieri** (1966), **Vîrsta de aur a anticipaţiei româneşti** (1969) — premiul Uniunii Scriitorilor, premiul special EUROCON I, **Fantascienza** (1973) — în colaborare, **Odiseea marţiană — maeştrii anticipaţiei clasice** (1975). Este autorul eseurilor **Imaginile posibilului** (1968), **20.000 de pagini în căutarea lui Jules Verne** (1978). A tradus din Jules Verne, J.H. Rosny Aîné.

● **IENCIU Dorina V.** — A publicat la Caransebeş în 1933 romanul anticipativ **Cataclismul anului 2000,** a cărui acţiune se petrece în Roma antică vizitată de trei marţieni. Singura carte a acestei autoare puţin cunoscute.

● **IENEA Ilie** — n. 1906 la Borlovenii-Vechi, jud. Caraş-Severin ; m. 1974. Prezent în antologia **Vîrsta de aur a anticipaţiei româneşti** cu un fragment al romanului său **Ard luminile-n Vitol** (1937).

● **JURIST Eduard** — n. 22 februarie 1928, Chişinău. Studii la Facultatea de litere şi filozofie din Bucureşti. Redactor la Radio Bucureşti. Autor de literatură şi de emisiuni pentru copii. Lucrări de literatură ş.f. a scris în colaborare : **Uzina submarină în primejdie** (1956) ; independent **Oul lui Columb** (1963), **Mister la —179 grade Celsius** (1966).

● **KERNBACH Victor** — n. 4 octombrie 1923, Chişinău. Studii la Facultatea de litere şi filozofie din Bucureşti. A lucrat în redacţia **Scînteia** ; în prezent la revista **Magazin.** Autor de poezie, proză, reportaj, traduceri. A publicat volumul de eseuri **Enigmele miturilor astrale** (1970), antologia **Miturile esenţiale** (1978). Cărţi de literatură ş.f. : **Luntrea sublimă** (1961), **Umbra timpului** (1966), **Povestiri ciudate** (1967).

● **LEMNARU Oscar** — n. 1 februarie 1907, Bucureşti ; m. 16 mai 1968. Eseist în domenii diferite — lingvistică şi literatură, logică şi filozofie, artă şi cinema. A publicat volumul **Omul şi umbra** (1964), cuprinzînd 17 povestiri fantastice, **Amăgirea, Omul care şi-a vîndut tristeţea, Curiozitatea, Ochii reflectaţi** etc.

● **LOVINESCU Horia** — n. 20 august 1917, Fălticeni. Cunoscut dramaturg contactează cu piesele **Paradisul** şi **Jocul dragostei şi al morţii în deşertul de cenuşă** stilul literaturii ş.f.

● **MACEDONSKI Alexandru** — n. 14 martie 1854 ; m. 24 noiembrie 1920. Marele poet, promotor al simbolismului în poezia românească modernă, a manifestat interes pentru marile jocuri ale fanteziei. El scrie **Oceania-Pacific Dreadnought, Palatul fermecat, Portret în oglindă, Sub vraja lunei, Între coteţe** pe care criticul Adrian Marino le asociază cu „ceea ce se numeşte azi science-fiction"

● **MIRONOV Alexandru** — n. 27 noiembrie1942, com. Vertujeni, U.R.S.S. Profesor de matematică, în prezent redactor la revista **Ştiinţă şi tehnică.** Face parte dintre iniţiatorii Craiova ; lucrări ş.f. în diferite publicaţii şi în cele două culegeri de **Întîmplări din secolul XXI.** Este autorul volumului **Enigmatic, Pămîntul.**

● **MANZATU Ion** — n. 11 august 1932, satul Băbdiu, com. Bobîlna, jud. Cluj, doctor în fizică. În prezent profesor la Facultatea de fizică a Universităţii din Bucureşti. Pe lîngă cercetările ştiinţifice (interacţii nucleare, aplicaţii ale fizicii în ale domenii etc.), atras de literatura ş.f. ca un mijloc de legătură între rigoarea ştiinţifică şi cutezanţa nelimitată a fanteziei creatoare, a publicat volumele **Paradoxala aventură** (1962), **Chemarea nesfîrşitului**

(Continuare în pag. 22)

mic dicționar al literaturii științifico-fantastice românești

(Urmare din pag. 21)

(1963), povestirea **Zidul metacosmic** (1963), scenarii radiofonice și de televiziune, iar în colaborare — **Răzbunare, Dincolo de infinit, Inventatorul imposibilului.**

● **MOISESCU Mihnea** — n. 26 august 1930, Rîmnicul-Sărat. Studii la Institutul de artă teatrală și cinematografică. A scris literatură pentru copii și tineret, inclusiv literatură ș.f. — **Copii stelelor** (1966), **Cosmonautul de piatră** (1969), **Comoara astronauților** (1976). Tot literaturii ș.f. aparțin și volumele **Glasul din pulberea aurie** (1972), **Întoarcerea pe țărmul dispărut** (1975).

● **NEAMȚU Leonida** — n. 26 august 1934, Soroca. Studii la Facultatea de filologie din Cluj. Redactor la revista **Steaua.** Lucrări ș.f.: nuvela pentru copii **Întoarcerea focului** (1964) și volumul **Blondul împotriva umbrei sale** (1973).

● **OJOG-BRAȘOVEANU Rodica** — n. 28 august 1939, București. Studii: Facultatea de drept din București. Autoare de romane polițiste. A publicat o singură carte ș.f.: **Minerva se dezlănțuie.**

● **OMESCU Corneliu** — n. 24 septembrie 1936, Ineu, jud. Arad. A publicat literatură pentru tineret și de aventuri, iar ca autor de lucrări ș.f. — **Răpirea bărbaților** (1973), **Întîmplări de necrezut** (1975), **Planeta fără memorie** (1978).

● **OPRIȚA Mircea** — n. 25 octombrie 1943, Timișoara. Studii la Facultatea de filologie din Cluj. În prezent redactor la Editura Dacia. A scris teatru pentru copii, versuri; s-a afirmat ca autor de literatură ș.f. cu următoarele volume: **Întîlnire cu meduza** (1966), **Argonautica** (1970), **Nopțile memoriei** (1973) — Premiul Uniunii Scriitorilor, **Adevărul despre himere** (1976), **Figurine de ceară** (1978). Este autorul antologiei **Cea mai bună dintre lumi** (1979) — proză ș.f. românească tălmăcită în limba germană. Deținător al premiului EURCON III — Poznan, 1976.

● **PAPILIAN Victor** — n. 17 iunie 1888 la Galați; m. 1956. Scriitor mai degrabă înclinat spre fantastic. În 1928 publică **Sufletul lui Faust**, în 1943 — **Manechinul lui Igor, Ochiul cu două pupile.**

● **PETRESCU Cezar** — n. 1 decembrie 1892 Hodura, Iași, m. 9 martie 1961, București. A interferat literatura ș.f. în **Omul care și-a găsit umbra** (1928), **Baletul mecanic** (1931).

● **RICUS George** — n. 12 aprilie 1931. Numeroase proze publicate în colecția de povestiri ș.f., în unele antologii sau culegeri (în antologia **Pe lungimea de undă a cosmosului**).

● **SADOVEANU Ion Marin** n. 15 iunie 1893, București; m. 2 brurie 1964. Romancier, dramaturg, om de teatru, tălmăcitor de poezie și proză literară, om de cultură. A scris povestirea ș.f. **Sistemul celor 24 de sori** (1959).

● **ROGOZ Adrian** — n. 19 aprilie 1921, București. Studii — Facultatea de filozofie din București. Redactor la revista **Știință și tehnică**, responsabilul colecției **Povestiri științifico-fantastice** a acestei publicații. Animator al literaturii ș.f., autor al volumelor **Uraniu** (1955) — în colaborare, **„Omul și năluca** (1965), **Prețul secundului genunii** (1975). Premiul de Stat pentru literatură — 1954; Premiul EUROCON I — Triest, 1972. A tradus din J. Verne, I. A. Efremov.

● **ROGOZ Viorica Georgina** — a semnat și Viorica Huber n. 5 martie 1927, Timișoara. Studii — Facultatea de filologie București. A scris în special literatură pentru copii și scenarii radiofonice, obținînd mai multe premii. Lucrări ș.f.: **Eu și bătrînul lup de stele** (1966), **Taina sfinxului de pe Marte** (1968), **Anotimpul sirenelor** (1975).

● **SASARMAN Gheorghe** — n. 9 aprilie 1941, București. Studii — Institutul de arhitectură **Ion Mincu** din București; doctor în teoria arhitecturii. Redactor la revista **Contemporanul.** Lucrări de literatură ș.f.: **Proba tăcerii** (1965), **Oracolul** (1969), **Cuadratura cercului** (1974), **Himera** (1979). A scris și teatru ș.f., iar ca debutant a cucerit un premiu internațional în 1962.

● **SCOROBETE Miron** — n. 1 mai 1933, Răchitova, Hunedoara. Studii la Cluj — Facultatea de filologie. Redactor-șef al Studioului de radio Cluj. Poet și prozator. În genul literaturii ș.f.: **Femeia venită de sus** (1971) și **Crîncena luptă dintre „ate" și „abile"** (1976).

● **STAHL Henri** — Specialist în grafologie. Ca scriitor ș.f. scrie „romanul astronomic" (cum l-a subintitulat) **Un român în Lună**, înscriindu-se între înaintașii genului ș.f. în literatura română. Reeditat de Editura Tineretului în 1966.

● **STORCH Franz** — n. 11 septembrie 1927, Timișoara. Redactor la **Neuer Weg**, astăzi, redactor-șef al revistei **Volk und Kultur.** Scriitor de limbă germană. A publicat **Umbre încătușate** (1959) tradus și în românește în 1961.

● **ȘERBANESCU Mircea** — n. 14 octombrie 1919, Cernăuți. Stabilit la Timișoara din 1933, absolvent al Academiei Comerciale din București. A contribuit la dezvoltarea literaturii în Banat. A scris romane, proză scurtă, reoprtaj literatură pentru copii. Dintre lucrările sale, **Uluitoarea transmigrație** (1968) și **Misterioasa sirenă** (1972) aparțin literaturii ș.f., ultima fiind premiată de Asociația scriitorilor din Timișoara. În prezent, îndrumător al cenaclului **H.G. Wells.**

● **ȘTEFAN I.M.** — n. 1 februarie 1922, București. Studii — Facultatea de litere și filozofie. În prezent, redactor la revista **Magazin istoric.** A publicat reportaje, volume de popularizare științifică, de istoria științei și tehnicii românești. Numeroase lucrări de literatură ș.f.: **Drum printre aștri** (1959) **Robinsoni pe planeta oceanelor** (1958) — ambele în colaborare, **Ultimul alb** (1962), **Lumina purpurie** (1964), **Cîntecul Cibenei** (1966), **Naufragiații** (1973), **P.G. 7 luptă contracronometru** (1973). A tradus în limba română romanul lui Herbert W. Franke **Rețeaua gîndurilor.**

● **ȘURIANU Ovidiu** — n 28 noiembrie 1918, Surdești, Maramureș, m. 1977. A debutat în literatura ș.f. în 1962 cu povestirea **Vrăjitorul**, publicată în colecția de povestiri ș.f. A fost îndrumător al cenaclului **H.G. Wells.** Volume: **Cheia comorilor** (1965), **Întîlnire cu Hebe** (1972), cartea de benzi desenate **Galbur** (1973).

● **THEODORU Radu** — n. 17 ianuarie 1924, com. Ineu, jud. Arad. S-a afirmat în literatura de inspirație istorică. A fost redactor la revistele **Scrisul bănățean** și **Astra.** Ca autor de literatură ș.f. a publicat volumele **Taina recifului** (1968), **Regina de abanos** (1970), **Țara făgăduinței** (1975), **Călătorie neobișnuită** (1975).

VATRA — revistă social-culturală, apare la Tîrgu-Mureș. Publică din 1972, cu regularitate, o remarcabilă pagină de **Antologie science-fiction.**

● **VISARION Ion C.** — n. 6 februarie 1883, Costinești-din-Vale, Dîmbovița; m. 1951. Scriitor autodidact. Proză realistă, dar și de factură fantastică. A introdus în universul basmului **(Agerul pămîntului, Zapis împărat)** termeni de știință și tehnică din realitatea imediată.

● **ZEDNIC Victor** — fost redactor al Editurii Albatros, inițiatorul, îngrijitorul, însuflețitorul popularei colecții **Fantastic Club.** Laureat al unui concurs literar pe plan regional, care i-a deschis drumul către școala de literatură **Mihai Eminescu.** A continuat la Facultatea de ziaristică, devenind redactor de editură. Abia împlinise 50 de ani cînd cutremurul din 1977 i-a curmat firul vieții.

AUTORUL ține să aducă mulțumiri tuturor acelora care i-au îmbrățișat cu simpatie inițiativa, iau dat sugestii și l-au ajutat efectiv.

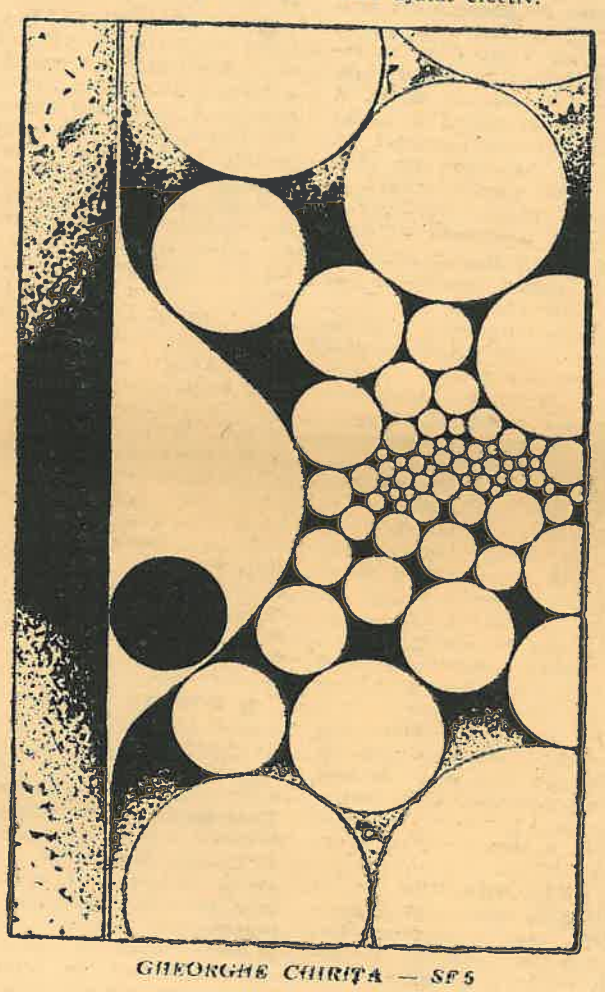

GHEORGHE CHIRIȚĂ — SF 5

puterea spiritului

Era cu neputință să nu-ți aduci aminte de lucrurile și întîmplările, de lumina ce alcătuia măreția spiritului, de misiunea noastră în istorie, pentru ea sau pentru viitorul uman.

Se spune adeseori că alții se interesează de noi, dar am credința că și noi procedăm aidoma, notăm cu migală, cu gestul minții, tot ceea ce se petrece în jur, fără a ne sfii să ne proiectăm în trecut înțelegînd hegemonia lumii îndepărtate și trăind cu speranța unei descoperiri pentru care nici noi nu vom fi dați uitării. Cum poți să exiști fără să-ți motivezi infinitul sufletului, cum poți să înțelegi propria-ți manifestare dacă nu ancorezi în porturile timpului? Sper, discuția contemplativă îți va oferi șansa explorării, a cunoașterii și mai ales a înțelegerii acelor împrejurări care au provocat cauzele schimbărilor.

Dar să coborîm în scenă, actorii își pregătesc în taină consemnele noilor rațiuni, abia așteaptă să deruleze banda memoriei, modificînd traiectoria în care ne-am risipit privirea anterioară. Nu-mi pot închipui că vreo mașină ar putea lua locul acestor actori; instrumentele ce le posedă, nu sînt numai ale frumuseții și luminii, lor li se suprapun precizia matematică a argumentărilor. În schimb dacă varietatea și înălțimea la care ajunge spiritul lor o veți compara cu cel mai fascinant domeniu tehnic, accept cu plăcere provocarea, deși numai cînd din economia resurselor construi-veți nesăbuita mașinărie abia atunci, bieții de voi, să simțiți că peretele nu e de plastic. Decorul nu poate fi altul decît un oraș răsărit ca o binecuvîntare pe pămînturile hieratice de la poalele codrilor carpatini. Ne aflăm la începutul celui de-al XVIII-lea veac și celebritatea ordinului intelectual întemeiat de Cantemir își face simțită prezența. Cu autoritatea sa fascinează, iar adevărurile pronunțate îmi spun că universul românesc este în mișcare. Umblat în Europa timpului, cum puțini o făceau, el este obișnuit să poarte sabia minții a cărei strălucire conferă puterea.

O rațiune omenească mă determină să mă apropii de omul care profetiza, în timp ce lumea îl asculta încredințată de reperele exprimate de la altitudinea intelectului. Poartă cu sine povara cunoștințelor, a descifrării comorilor ascunse. El aduce o nouă viziune asupra universului care se înlănțuie, dar pentru care, cere înlăturarea ignoranței și a prejudecăților, cultivarea minții, căci fără lumina cunoașterii raționale, nici măcar scurgerea vremii nu poate fi înregistrată. Îmi spune că ceea ce îl preocupă e omul, ascensiunea lui, condensează în seria determinismului fapte istorice, culturale, toate prelucrate prin analogie. Fără-ndoială că istoricul a fost implicat în satisfacerea curiozității noastre prin însăși ajungerea sa la Timișoara. Degeaba încerc să estimez valoarea mutațiilor produse de prezența acestui monument de originalitate, căci după plecarea sa, va trebui să-mi continui cercetările pentru a mă apropia mai mult de sistemul său.

Vin în contact cu ideile moldovenilor, muntenilor, ardelenilor, deopotrivă cu istoria poporului român. Domnul îmi întinde suporturile unei gîndiri pline de reconstituire și previziuni. Introspecția mea dură, eram confruntat mereu cu imaginarul, cu iraționalul, în timp ce eu doream o proiecție veridică.

S-a întîmplat să ne mai vedem și-n alți ani trecuți cînd, în contemplările mele, ne plimbam halucinant pe străzile medievale ale Constantinopolului.

Dar cine se aștepta ca ordinul cavalerului Cantemir să vină la noi? Am reconstituit, prin examinare, împrejurările care l-au putut aduce; am explorat resturile pentru a distinge cauzalitatea evenimentului. Alții îmi condamnau curiozitatea; eram însă încredințat că și în urmă cu 1.000 de ani, la fel procedaseră istoricii bizantini ori cei romani; și încă, mai multe mii de ani să cobori, și vei afla chiar concepte care au contribuit, atunci la progresul istoriografiei.

Oare ce mașină intelectuală avea Cantemir? Oare de ce a scris atît de mult și atît de bine? Vroia el să apere, să dea continuitate geniului? Cărui geniu? Tot cea ce a cercetat a devenit categorie științifică, o comunicare dinspre interior spre exterior, iar eu trebuia să-l înțeleg, chiar doream să-i găsesc exigențele rațiunii; mai apoi, ce chemare de vis, un fenomen al literaturii instalat cu bagajele și cortul într-o vie bănățeană. De ce atît de inexplicabil? În jurul lui ne adunaserăm cei cu osteneli în ale adevărului, cei care astfel puteam să ne verificăm, și într-adevăr ne-am verificat, pentru că am simțit lumina ISTORIEI cum aureola atmosfera de vrajă. Și pentru a păstra limtele unui adevăr, mărturisesc că timp de cinci zile pînă și turcii care nu-și astîmpăraseră focul nebunilor, deveniseră ceva mai potoliți. Doar eram cu toții în fața unui luminist și de bunăseamă vedeau și ei că petreceam ca-ntr-un salon european din veacurile de mijloc, unde alături de celelalte se discuta adeseori și filosofie sau istorie.

Rămăsese să povestesc scena imperială a regăsirii. Cortul său era amplasat deasupra puțului camuflat în pămînt așa încît era suficient să te apleci și aveai apă proaspătă — altminteri temerară amplasare, pentru că și rezultatele negative s-au grăbit a se arăta. Turcii nu erau mai mult decît jalnici barbari, chiar dacă se aflau și ei la începutul unui veac de lumină.

Așadar era pe la 10 dimineața, servitorii domnului se mișcau de colo-colo; căutau să vegheze, prin responsabilitatea încredințată, la plăcuta atmosferă instaurată în cinstea întrevederii spirituale. Bucătarul își confirmă talentul prin însăși delicatețea meniului pregătit. La scurt timp un servitor dispare; deși plecase doar la puțul din apropiere, el e surprins de turci, reținut, amenințat cu moartea dacă nu va dezvălui locul din care se aprovizionaseră cu apă. Cantemir e înștiințat, astfel că se aștepta la o provocare serioasă. Servitorii ne mutaseră cortul, iar la venirea cetei turcești Cantemir cu răbdare le înmînă ideea potrivit căreia în puț se descoperise un cadavru, motiv pentru care l-a ținut ascuns, temîndu-se ca turcii să nu bea apă din el înainte de a fi curățat; prin aceasta conform religiei lor și-ar fi spurcat sufletul, continuă interlocutorul meu Imaginează-ți că penibila scenă a tost reținută în Incrementa, iar noi făcusem atîta haz în momentul în care Cantemir trimisese la întîlnirea cu turcii o minciună credibilă numai osmanliilor.

Dar interesele noastre n-au fost subminate, noi idei, noi traiectorii se nășteau, mintea lui Cantemir aveam s-o întîlnesc și-n lumina scrisului său, în puterea spiritului, în gîndirea ce revoluționa conștiințele imediate, istoria confirmîndu-le acestea, prin scurgerea lentă a timpului.

VICTOR NEUMANN

FORUM STUDENȚESC pag. 22

HAP SCIENCE-FRICTION

„Hei, răcni robotul Gilespie, ce eu n-am o mamă ?!" „Nu, dragul meu, răspunse voluptoasă Ginger, în schimb mă ai pe..." „Ajut, adică Heelp !" „In acest moment din bordul de comandă iese un monstru cu nici un cap, dar cu cinci picioare și scoțind niște țipete ca de copil prematur o înfulecă degrabă pe Ginger ; de fapt, pe podea mai rămase unul din pantofiorii ei ascuțiți.

„Vino să te sărut, frate !" — mai răcni o dată robotul Gilepsie. „N-ai decît, dar io-ți spun că ăsta e abia primul episod". „Ce vrei să spui, ești și metalofag ?" „Cu progresele științei, tehnicii și cinemascopului din ziua de azi..." „Hai să ne jucăm ceva". „Nu, că vine Salatiel". „Da' ăsta cine mai e ?" „Da' dracu' să-l ia, un fel de făt frumos care mă înghite pe mine". „Asta înseamnă că nu mă mai înghiți în episodul doi". „Nu, dar Salatiel are întotdeauna în buzunarul din dreapta o șurubelniță". „Drace! Asta înseamnă război !" „Da-da, poate chiar intergalactic. Vine !" „Monstrul se face micmic cît o ciupercuță sau mai bine un profiterol și așteaptă să-l înghită durul și trandafiriul Salatiel. „Hei, răcni manierat Gilepsie, nu vrei să ne jucăm ceva ?" Bucălatul Salatiel tocmai sta cu gura căscată să-l înghită și mai multe nu pe monstrul redus la scară. „Ce ?" pronunță cu greutate Salatiel încă cu gura căscată. „De-a vampirii". „Nu știu să joc asta". „Dar ce ?" „Poate... nu te supăra frate". „Hai". „Pot să închid gura ?" „Nu, mai ales asta nu". „Dintr-un cotlon monstrul profiterol făcu semne disperate Save our souls. „Ce-i aia ?" întrebă Salatiel. „Adică — Poți să închizi gura". In acest moment Salatiel mai crescu, așa cu vreo 20 de coți și scoase Șurubelnița din buzunar. „Nenorocitule ! Ai rupt vraj... vreau să spun programarea !" „Aha, încă mai răcni neînfricat Gilepsie, asta înseamnă război A la guerre, comme a la guerre. „Adică ?" clipi timp Salatiel. „Asta înseamnă dacă ești prost stai acasă, în spaniolă". In acest moment lupta se încinse, un traveling către cei doi care se luptau, bordul explodează, stația explodează, orașul explodează, planeta explodează, cei doi se luptă, se stringe cadrul la un punct, punctul explodează, cei doi... Hei ! Aprinde careva lumina ! Auzi ? LUMINA !

LUCIAN PETRESCU

DE PRETUTINDENI

REVOLUȚIE IN TRANSPORTURI : e vorba de așa-zisul „amoebii", vehicul biologic la a cărui realizare s-a ținut seama de cele mai moderne cuceriri ale biologiei celulare contemporane. Concomitent cu completarea genelor s-a stimulat creșterea la un anumit tip de amoebă, pînă s-a ajuns la ultrahiperdimensionare. S-a mai realizat genetic și menținerea ca o necesitate vitală a corpului celular într-o incintă oarecare, astfel că din viitorul șasiu vor ieși doar pseudopodele. Iată ce ar mai trebui rezolvat : înlăturarea pericolului transmiterii unor boli — pe vremuri entamoeba histolytica producea dizenteria — rezistența ei în mediu uscat, stocarea în memoria ei a unor trasee, oprirea și pornirea — eventual printr-un puternic stimul electronic — controlul diviziunii, învingerea repulsiei cumpărătorului de a folosi zilnic un animal umed și amorf.

VOICU A. DAVID

COLȚUL GOSPODINEI

Mi-ar fi plăcut și mie să fi fost însărcinat cu redactarea unei rubrici mai atractive. Tinerețea mea însă (de la „declic"-ul ce mi-a anunțat pătrunderea în existență n-au trecut decît cîțiva ani), precum și materialele mai ieftine din care sînt zămislit, le dau altor colegi această cinste — roboților cu pile (atomice) și fizionomie de asistenți sîrguincioși — nicidecum mie, modest păianjen paralelipipedic ai cărui senzori s-au astenizat înregistrînd scurgerile de energie din baterii, ajungînd astfel, prea des, la cherenul oricărei banale prize de alimentare cu energie electrică, pe care într-o bună zi o voi găsi stricată

Și acum, astăzi, sfaturi pentru buna organizare a revelioanelor, zilelor de naștere, banchetelor, chermezelor și a altor întreprinderi festive :

— Dacă rudele sau prietenii Dvs. ce vor sosi din mediul rural (Aldebaran, Sirius, Casiopeea etc.) vă vor aduce în dar o găină adevărată, vie, nu vă arătați lipsiți de entuziasm, sceptici. O puteți împăia !

— Chiar dacă dispuneți de vinuri ce poartă etichetele ademenitoare ale podgoriilor aflate pe planetele mai apropiate de Soare, preferați în toate ocaziile citronada șampanizată, altminteri, mereu îmbiindu-și oaspeții, soțul Dvs. vă poate confunda cu soția șefului său sau, și mai rău, își poate interpela superiorul după poreclă.

— Rezistați oricărei ispite conservatoare și folosiți în loc de sărmăluțele demodate, „esență de sarmale", pe care o puteți servi mai practic nazal (cu pipeta), între două și cinci picături, după apetitul fiecăruia.

— Dacă pentru a asigura oaspeților un spectacol agreabil v-ați procurat din magazinele de specialitate un vulcan miniatural, nu uitați să citiți instrucțiunile de folosire INAINTE și nu după scoaterea dopului de siguranță.

MARCEL LUCA

VREMEA ÎN LUNA MARTIE

In a doua jumătate a lunii martie se prevede o intensificare a activității solare. Se așteaptă o încălzire treptată a vremii. De asemenea se va observa o intensă ionizare a atmosferei, îndeosebi în cea de a doua jumătate a intervalului, cînd ne vom afla în calea unui nor meteoric care se îndreaptă spre planeta noastră din direcția stelei Casiopeia A. Trecerea norului nu va avea repercusiuni importante asupra activității terestre. Este posibilă producerea de cratere mici de 10—300 km în zonele nepopulate (să sperăm).

Din partea Direcției circulației din cadrul comandamentului de coordonare a zborurilor galactice se recomandă să se evite pe cît posibil ieșirile în spațiu, iar vehiculele în tranzit prin spațiul cosmic să-și atașeze blindajele antimeteoritice.

Meteorolog de serviciu
LAURENȚIU DEMETROVICI

HOUSTON, AVEM O PROBLEMĂ

● Ajunși în sfîrșit pe puntea portavionului, cosmonauții recuperați din valurile Oceanului Pacific se dovediseră a fi doar doi la număr, ori la plecarea lor pe orbită experții de la NASA număraseră trei. Intrebați de amiralul-comandant cu privire la absența tovarășului lor, unul din cei doi a răspuns vizibil încurcat :

— Ei bine ... cînd am ieșit din capsulă în spațiu, Jeff a observat că una din mușchii din lotul experimental îi intrase sub cască și a încercat s-o evacueze.

— Și ?!

— A reușit.

corespondent,
SILVIU GENESCU

FORUM STUDENȚESC pag. 23

cîmpurile reale și fantastice ale biostructurii

INTERVIU

cu acad. eugen macovschi

● *Născut la 4 februarie 1900 în orașul Chișinău.* ● *Studii universitare: Facultatea de științe (secția chimie și parțial științe naturale) la Universitatea din Cluj-Napoca (1924—1928) — Licențiat în chimie.* ● *Studii muzicale la Conservatorul de muzică și artă dramatică „Gh. Dima" din Cluj-Napoca (secția pian) — 1924—1926.* ● *Doctoratul în chimie organică la Universitatea din Cluj-Napoca (1928—1931).* ● *Specializare în biochimie în Franța. Studii și cercetări la Sorbona, sub îndrumarea profesorilor G. Bertrand Javillier, L. Lapicque (1932—1933).* ● *Asistent la Universitatea din Cluj-Napoca (1928—1933). Conferențiar la Politehnica din Timișoara (1934—1940). Profesor de biochimie la Universitatea din București (1940—1974). Profesor de biochimie la aceeași Universitate din 1974. Director al Institutului de biochimie al Academiei R.S.R. (1952—1972).* ● *Ales membru titular al Academiei de științe din România (1942). Membru titular al Academiei de medicină din România (1945). Membru corespondent al Academiei Române (1948), membru titular al Academiei Române și președinte al secției de științe geologice, geografic și biologic.* ● *Membru al mai multor societăți științifice internaționale.* ● *A publicat peste 250 lucrări științifice originale în revistele de specialitate din țară și din străinătate.* ● *Din 1957 redactor responsabil la revista „Studii și cercetări de biochimie", iar din 1964 și la „Revue roumaine de biochimie", ambele editate de Academia R.S. România.* ● *Decorat cu Ordinul Muncii clasa I.*

— Mulți oameni de știință socotesc biostructura ca o știință de frontieră, o descoperire excepțională, însă unii (neargumentînd în reviste de specialitate, ci în alt mod) afirmă că biostructura este o pură speculație. Ce este biostructura?

— Biostructura sau materia biostructurată este o formă a materiei specifică viului; este cuprinsă în materia vie a organismelor și reprezintă partea principală a acesteia; este superior dezvoltată și organizată în raport cu materia moartă, nevie; este constituită din componente, adică din combinații chimice aflate în „stare biostructurală", deosebită de „starea moleculară" obișnuită, caracteristică materiei nevii; este purtătoarea însușirilor biologice pe care le imprimă materiei vii din care face parte; este răspîndită peste tot în celulele vii, formînd, împreună cu materia moleculară coexistentă, atît citoplasma cît și organitele celulare; există numai în organismele vii, deoarece se destramă odată cu moartea punînd în libertate componentele din care este alcătuită.

Termenul de biostructură sau materia biostructurată l-am propus în anul 1968; el este sinonim cu termenul de „albumină" sau „corp albuminoid" folosit de Fr. Engels în operele Anti-Dühring și Dialectica naturii. Iar concepția biostructurală despre natura materiei vii am elaborat-o în cursul anilor 1958-1978 în urma constatării atît a unor deficiențe majore ale actualei concepții moleculare, dominantă în biologia contemporană, cît și a faptului că această concepție moleculară nu se încadrează în dialectica materialistă.

Conform concepției biostructurale materia vie constă din două forme coexistente ale materiei: combinații chimice aflate în stare biostructurală (biostructura, materia biostructurată — „partea vie a viului") și combinații chimice aflate în stare moleculară obișnuită (materia moleculară coexistentă — „partea nevie a viului"). Biochimismul celular care se desfășoară în materia moleculară coexistentă furnizează energia necesară atît transformării moleculelor diferitelor combinații chimice în componente ale biostructurii, cît și menținerii integrității și stării funcționale normale a materiei biostructurate. La rîndul ei biostructura contribuie la reglarea biochimismului celular și la asigurarea compoziției chimice specifice a materiei moleculare coexistente. În schimb materia moartă, nevie, datorită destrămării biostructurii, constă dintr-o singură formă a materiei și anume din combinații chimice aflate în stare moleculară.

Etapele principale prin care am trecut elaborînd concepția biostructurală sînt: analiza aprofundată a concepției moleculare; scoaterea în evidență atît a erorilor de gîndire care au determinat deficiențele acestei concepții, cît și a cauzelor care au provocat apariția acestor erori; căutarea și descoperirea unui procedeu susceptibil să permită trecerea de la principiile și legile generale ale materialismului dialectic la o teorie științifică particulară privind natura materiei vii; elaborarea pe această bază a concepției biostructurale; verificarea valabilității acestei concepții noi făcînd apel la cinci criterii obiective diferite și recurgînd la rezultatele anumitor investigații experimentale atît proprii cît și ale altor cercetători. Toată această muncă desfășurată în decursul unui sfert de veac am prezentat-o sumar în articolul „Teoria biostructurală", apărut în culegerea „Probleme actuale de biologie", volumul III, din anul 1978.

În privința celor ce afirmă că biostructura este o pură speculație, ce pot să spun? Sînt liberi să aibe părerile lor și să le expună cum vor și unde vor, ignorînd faptul că actualmente concepția biostructurală se sprijină pe rezultatele a peste o sută de lucrări experimentale publicate în revistele de specialitate din țară și din străinătate (lista bibliografică este cuprinsă în cartea: „The biostructural theory and criticism of contemporary molecularism", București, 1978). De altfel nimeni nu-i oprește să elaboreze o altă concepție despre natura materiei vii, mai bună decît concepția biostructurală; căci, orice s-ar spune, în actuala perioadă de dezvoltare a biologiei, concepția moleculară e depășită, vrem sau nu vrem, tot trebuie s-o înlocuim printr-o concepție nouă, menită să asigure o cunoaștere mai aprofundată a naturii materiei vii.

Cît despre teoriile noi și adversarii lor, există anumite opinii. De exemplu, în prefața cărții sale „Kritik und Fortbildung der Relativitätstheorie" (1961), fizicianul austriac F. Sapper scrie: „O teorie nouă învinge nu prin aceea că adversarii ei s-au lăsat convinși de justețea ei, ci prin moartea adversarilor". E cam macabru, dar pare adevărat. Iar ca un exemplu plu recent poate servi opinia exprimată de soții M. și C. Rabega în broșura „Biochimia" (1979): „Teoriile științifice, în general, în drumul lor spre recunoaștere au de luptat cu dogmatismul unor oameni de știință, care sub influența unor idei preconcepute, nu sesizează noul. În această luptă intervin de cele mai multe ori și unii diletanți, care manifestă de la bun început o ostilitate inexplicabilă chiar împotriva unor teorii clare ca lumina zilei".

— Ce calități și cît timp îi trebuie unui student pentru a deveni un bun cercetător în biostructură?

— Nu cred că sînt necesare calități speciale în afara celor cerute pentru a deveni un cercetător bun; iar timpul depinde de capacitatea studentului de a asimila noțiuni noi, de pregătirea sa în specialitatea căreia s-a dedicat, de condițiile de care dispune pentru a se iniția în domeniul concepției biostructurale, precum și de „intensitatea dorinței" de a cunoaște cît mai aprofundat această concepție și de a lucra în lumina ei.

— Care credeți că sînt zonele sau punctele vulnerabile în argumentarea teoriei Dvs.?

— Fiecare teorie are zonele și punctele ei vulnerabile. Asemenea zone și puncte ale concepției moleculare despre natura materiei vii, le-am scos în evidență în articolul meu „Teoria biostructurală" (1978), de care v-am vorbit. În același articol m-am referit și la concepția biostructurală arătînd că această teorie tînără, aflată încă în curs de dezvoltare, are, cum este și firesc, o serie de aspecte ipotetice, adică aspecte insuficient argumentate. Cercetările viitoare vor confirma unele din ele și vor impune modificarea și chiar abandonarea altora. Dar nu acestea prezintă importanță. Important este că concepția biostructurală constituie un punct de vedere calitativ deosebit de cel oferit de concepția moleculară și deschide orizont științific nou gîndirii și cercetării în toate domeniile practicii și științei ce vin în contact cu problema naturii materiei vii.

— Aș vrea să insistați asupra accepțiunii pe care o capătă noțiunea de cîmp în teoria Dvs. De asemenea ce este materia noesică și cîmp noesic?

— Apariția concepției biostructurale pune într-o lumină nouă problema naturii cîmpurilor biologice și a raporturilor lor cu cîmpurile fizice. Nu putem discuta această problemă acum datorită complexității ei. Voi menționa numai că noțiunile de materie noesică și de cîmp noesic le-am introdus în știință în anul 1975; că materia noesică reprezintă substratul material al gîndirii abstracte, iar cîmpul noesic reprezintă substratul material al fenomenelor parapsihologice.

— Autorii de literatură științifico-fantastică au în concepția biostructurală un cîmp fertil pentru cărțile lor. Este numai aparență în această afirmație?

— Deloc! După cum concepția moleculară a furnizat autorilor de literatură științifico-fantastică nenumărate idei interesante (viața ființelor alcătuite din compuși ai siliciului; aventurile la mari distanțe ale unor îndrăgostiți formați „el" din materie și „ea" din antimaterie, conștienți că prin simpla atingere vor provoca o explozie uriașă etc.), sper că și concepția biostructurală va fi darnică. Sînt chiar curios cine va fi primul autor și cum va fi inspirat.

— Ce avantaje are omul modern dacă cunoaște biostructura?

— Cu ocazia răspunsului la o altă întrebare am arătat că concepția biostructurală deschide un orizont nou gîndirii și cercetării în toate domeniile practicii și științei ce vin în contact cu problema naturii materiei vii. Înseamnă că omul modern, înarmat cu concepția biostructurală, are posibilități noi de rezolvare a numeroaselor probleme legate direct și indirect de viața lui.

— Vă rog să anticipați puțin: cînd credeți că va apare primul institut de biostructură și mai ales, cînd se va studia în școli concepția biostructurală?

— Prima încercare de înființare a unui „Centru de biostructură" s-a făcut la noi în anul 1973, odată cu integrarea fostului Institut de Biochimie și Institutul de Biologie. Am fost chiar numit director al acestui centru. Dar, din lipsa de fonduri, totul a rămas pe hîrtie. Cînd și unde va apare primul Institut real dedicat cercetărilor în domeniul biostructurii este dificil de anticipat. Aș dori să apară la noi, dar nu este exclus să apară în U.R.S.S., R.F.G. sau Japonia.

Cît privește studiul concepției biostructurale în școli, nu este nevoie de anticipație. Încă de acum cîțiva ani teoria biostructurală a început să pătrundă în manuale școlare și în tratate universitare. Consultați, de exemplu, manuale de biologie pentru clasa a noua (1977, 1978, 1979) sau tratate ca „Manualul de citohistologie vegetală" de V. Petrea (1971), „Biologie generală" de N. Botnariuc (1974) și altele. Veți găsi în ele rînduri dedicate concepției biostructurale. După mine, este un început promițător.

— De ce credeți că primul cerc de biostructură s-a născut la Timișoara?

— Cred că nașterea cercului de biostructură la Timișoara se datorește atît unor cadre din învățămîntul medical timișorean, ca și conf. Z. Simon, dr. A. Toșici și dr. Gh. Mihalaș, care sesizînd importanța concepției biostructurale s-au hotărît să contribuie la răspîndirea ei în rîndurile tineretului local, cît și factorilor de conducere, ai Casei de cultură a studenților din Timișoara, care, prin autorul acestui interviu Cornel Secu, au dat tot sprijinul lor înființării acestui cerc. Se înțelege, însă, că meritul esențial revine studenților timișorene, fără adeziunea și participarea cărora cercul de biostructură nu ar putea exista. Cu această ocazie doresc să menționez că și la Casa de cultură a studenților „Grigore Preoteasa" din București există un cerc de biostructură pe care-l sprijin în limita timpului și puterilor mele.

CORNEL SECU

COLECTIVUL DE REDACȚIE: gheorghe crișan, dorin davidescu, viorel marineasa, marcel sămânță

COPERTA: sergiu nicola FOTO: josef berwanger

TIPĂRIT LA I.P.B. TIMIȘOARA, PREȚ 3 LEI